

RESÛLULLAH'IN KABRİ

Tasvîri, Tarihi, Ziyaret Âdâbı

Abdulwahhab Alturairi

RESÛLULLAH'IN KABRİ

-Tasvîri, Tarihi, Ziyaret Âdâbı-

Abdulwahhab Alturairi

İTHAF

Medine-i Münevvere'ye gitmek için can atan iştiyaklı mü'minlere. Orada namaz kılmaya ve huzûr Nebvî'de edeple durup ona salât u selâm etmek isteyenlere. O'na olan sevgisini arz etmek iştiyakında olanlara bu sayfaları ithaf ediyorum.

Çünkü bu sayfalar Efendimiz'in (s.a.v.) yaşadığı evi, defnedildiği kabri, ziyaretine gelenlerin coşkusu ve Efendimiz'in manevî huzuruna varmak isteyenlerin kuşanması gereken âdâbı beyan etmektedir.

ÖNSÖZ

Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh.

Kıymetli okuyucu! Her şeyden önce seni Allah'ın mübarek ve tertemiz selâmiyle selamlıyorum.

Elinizdeki eser, *Emâkin-i Nebeviyye* (Peygamber Mekânları) adlı kitabımdan seçtiklerimle oluşturulmuş bir risaledir. Adı geçen kitabımda Medine-i Münevvere'de ve civarında bulunan Peygamber mekânlarının hususiyetlerinden ve bu mekânlarda meydana gelen olaylardan bahsedilmektedir. O kitabımda tarihî olaylar coğrafi sınırları içinde sunulmuş, yaşananlar yaşandıkları yerlerle irtibatlandırılarak anlatılmıştır. Çünkü söz konusu mekânlar, Peygamberimiz'in (s.a.v.) hayatındaki gelişmelere ve önemli olaylara tanıklık etmiştir.

Sonra nebevî kabirle ilgili bilgileri, okuyarlarda genel bir âşinâlık oluşturacak şekilde özet bir risalede toplamaya karar verdim. Nebevî kabir Müslümanların huzurunda durmayı ve âgûşundaki İki Cihan Serveri'ne selâm vermeyi hasretle bekledikleri yerin adıdır.

Bunun öncesinde Peygamberimiz'in (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde inşa ettiği evden kısaca bahsettim. Bu ev öyle

bir mekân ki, Peygamberimiz'in (s.a.v.) hayatta iken yuvası, vefatından sonra istirahatgâhı olmuştur.

Ardından nebevî kabirle ilgili özellikle ziyaret, selâmlama ve huzurunda durma adabına dair bazı bilgiler ekleyerek risaleyi tamamladım.

Yüce Mevlâ'dan hepimizi en doğru olana iletmesini isteriz. Gafletimizi ve kusurlarımızı gidermeye muvaffak eylesin dileriz. Bilmeye gücümüzün yetmediklerinden dolayı affetmesini niyaz ederiz.

Buyurun nübüvvet evinin eşğine, nurlarının avlusuna.

ALLAH RESÛLÜNÜN HÂNE-İ SAADETİ

Nebî aleyhisselâmın yaşadığı hâneler, Allah'ın günah kirini giderdiği ve tertemiz kıldığı evlerdir. Nübüvvet nefesleriyle, Kur'ân tilavetiyle ve Rûhu'l-Kuds'ün inişiyile ıtırlanmış bahtiyar mekânlardır. **“Ey ehl-i beyt, Allah sizden ancak kiri gidermeyi ve sizi tertemiz yapmayı diler. Evlerinizde okunup duran Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz ki Allah her şeyin iç yüzünü bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır.”⁽¹⁾**

Şimdi düşünün; Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hânelerinden birine gidiyoruz. Ki burası Âişe-i Sıddîka'nın evidir. Resûlullah'ın (s.a.v.) mübarek ömrünün on yılında, onun saadet yuvası olmuştur.

Burası Allah Resul'ünün kısa uykularına, teheccüd kıyıamlarına, seher tesbihatına, fecir vakti kıraatlerine tanıklık etmiştir. Bu ev, Resûlullah'ın hayatın neşvesini hâne halkıyla muhabbet içinde çoğaltmasına şahitlik etmiştir. Zira ahlâk bakımından insanların en üstünü Resûlullah'tı. Ve onun güzel ahlâkından ilkönce hissedâr olanlar da hiç şüphesiz ehl-i beyti idi.

(1) Ahzâb, 33-34.

Allah'ın adıyla izin istiyor, geldiğimizi haber ediyor ve selâm veriyoruz. Peygamberimiz'in (s.a.v.) evine yaklaştığımızda, mekânın güneydoğu yönünden mescitle bitişik olduğunu görürüz. Evin kapısı mescidin doğu duvarından mescide açılır ve mescidin güneydoğu köşesine yakındır. Kapıda hücreyi ve evi Mescid-i Nebevî'den ayıran çuha bir örtü vardır. Peygamberimiz (s.a.v.) mescide çıkmak istediğinde bu örtüyü kaldırır ve ay siması mescidi aydınlatırdı.

Bu kapı örtüsü, Peygamberimiz'in (s.a.v.) Rabbi'ne kavuştuğu gün ümmetiyle arasındaki son muhabbet bağı olmuştu. Hayata veda etmeden önce ümmetine bakışlarıyla veda etti. Mushaf yaprağı gibi pîr u pâk olan sîmâsıyla⁽¹⁾ baktı onlara.

Mescid-i Nebevî tarafından çuha örtüyü kaldırıp eşikten adımımızı attığımızda, bizi Hz. Âişe'nin (r.â.) iki bölmeden oluşan hânesi karşılar. Birinci kısmı üstü açık ve avlu şeklinde bir hücre,⁽²⁾ ikinci kısmı ise üstü kapalı mütevazı bir odadan ibaret bir yapıdır.

(1) Buhârî, 680; Müslim 419.

(2) Bu bilginin kaynağı için üstadımız Dr. Muhammed b. Fâris el-Cemîl'in *Nebî'nin Evleri ve Hücreleri* adlı kitabına bakılabilir.

(Peygamber evinin temsili çizimi)

Hücreye mescitten geçilir. Yani örtüyü kaldırıp ayağımızı eşiğin diğer tarafına koyduğumuz anda artık hücre adı verilen odadayız demektir. Hücre, Arap dilinde üstü açık, etrafı kapalı alan anlamına gelir.

Hücrenin kuzeyden ve güneyden duvarlarında yan yana dizilmiş hurma dalları bulunmaktadır. Bu dallar, dalları tutmak üzere dikilmiş ardıc kazıklarına yün urganlarla bağlanmıştır. Hücrenin batı duvarı, mescidin duvarıdır. Doğu duvarı ise evin duvarıdır.

Hücrenin büyüklüğü yaklaşık 3x3,5 metreye denk gelir yani 6x7 zira‘dır.⁽¹⁾ Toplam alan 10,5 m²’dir. Bu üstü açık alan, Hz. Âişe (r.â.)’nin hücresi olarak bilinir. Güneş ışıklarının engelsiz aydınlattığı bir mekândır. Bu sebeple Hz. Âişe’den Resûlullah’ın ikindiye “güneş onun hücresindeyken, henüz gölge kendini göstermeden” kıldığı rivayet edilmektedir.⁽²⁾

Burası ev halkının kışın güneşle ısınan sıcaklığında, yazın gölgesinin serinliğinde oturdukları avludur. İçinde yemek pişirilen, topraktan veya taştan yapılmış “burma” bu avluda durur. Çünkü ateş, evin içinde yakılmaz, avluda yakılır. İçinde suyun soğutulduğu, asılarak kullanılan kırba da bu avluda bulunmaktadır.

Bu hücre ile mescidi bölen şey kapının örtüsüdür. Dolayısıyla mescidin hücreye yakın kısmında bulunan kişi, hücrenin içinde olanları duyabilir.

Rabîa b. Ka‘b el-Eslemî şöyle söylemektedir: “Geceleri Resûlullah’ın hücresinin yanında yattım ve gece kalktığında uzun bir müddet Efendimiz’in *sübhānallâhi rabbi’l-âlemîn* dediğini, sonra yine uzun bir müddet *sübhānallâhi ve bihamdihî* dediğini işitirdim.”⁽³⁾

(1) Bkz. *el-Edebü’l-Müfred*, 154. Ayrıca zira‘, parmak uçlarından dirseğe denk düşen 0,57.417 metrekaareye tekabül eden uzunluk birimidir.

(2) Buhârî, 545-546; Müslim 611; *Sünen-i Nesâî*, 505.

(3) *Müsneid-i Ahmed*, 16574; Tirmizî, 3416; *Sünen-i İbni Mâce*, 3879; *Sünen-i Nesâî*, 1618. Tirmizî hadisin hasen-sahih olduğunu belirtmiştir.

Hız. ÂiŖe (r.â.) annemiz kuŖluk namazı kılardı. Namaza hazırlık olarak misvak kullandığında, mescitte hücreye yakın yerde olanlar misvaklama sesini duyardı.⁽¹⁾ Bunun nedeni hücrenin mescide son derece yakın olması ve bir örtüden başka engelin bulunmamasıydı.

Hız. ÂiŖe'nin (r.â.) evine gelecek olursak üstü kapalı olan yapı bizi karşılar. Burası 'beyt' (ev) olarak isimlendirilir. Beyt kelimesi, sahiplerinin içinde 'beyât' ettiği (gece yattığı), üstü kapalı yer olup kapanan bir kapısı bulunan yer anlamına gelir.

Evin yapı özelliklerine dair bilgi verecek olursak mescitle aynı tarzda inşa edilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Evin temeli taştandır. Çünkü bu bölgede yapı temellerine taş yerleştirilir. Bu temel, yerin üstünden devam eden duvarın alt kısmından bir parçayı oluşturur. Zira temel topraktan yapılmış bir kerpiç olsa akan su onu eritir ve zamanla temel çökebilir. Bu sebeple temel, taştan yapılır, onun üstüne de kerpiçten duvar yapılır.

Evin büyüklüğü yaklaşık 5x3,5 metreye denk 7x10 zira'dır. Yani alanı yirmi metrekareden azdır.⁽²⁾ Yüksekliği, mescidin yüksekliği gibi olup beş zira'dır. Hasan-ı Basrî şöyle der: "Mü'minlerin annelerinin hücrelerine girdim. Elimi kaldırdığımda tavanlarına dokunuyordum."⁽³⁾

(1) *MüŖned-i Ahmed*, 25238; Buhârî, 1776; Müslim, 1255.

(2) Üstadımız Muhammed b. Fâris el-Cemîl, *Peygamberin Evleri ve Hücreleri* adlı eserinde evin alanını 17,5m² olarak hesaplamıştır. (Bkz. s. 41)

(3) İbni Kesîr, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, II, s. 313; İbni Sa'd, *et-Tabakât*, I, 388; Ebû Dâvûd, *el-Edebü'l-Müfred*, 450; a.mlf, *Merâsîl*, 497.

Evin tavanını hurma mertekleri oluşturur. Merteklerin üzeri hurma dalı ve ızhır⁽¹⁾ otuyla⁽²⁾ örtülü olup bunların üstünde kalın bir toprak tabakası bulunur. Tavanın üstünde oldukça kısa bir duvar vardır. Çatıda yağmur suyunun akıp gitmesi için yapılmış odundan bir oluk bulunur.

Evin iki kapısı vardır. Kapılardan biri evin kuzeybatı köşesinden batıya açılmaktadır. Hücreye geçiş noktası olan bu kapı tek kanatlıdır ve yan yana dizilmiş ardıc çubuklarından oluşur. Böylesi kapılarda çubuklar genellikle bitişik ve aralıksız değildir. Tahtalar dümdüz olmadığı için aralarında uzun yarıklar olur ki bunlar da kapı yüzeyinin aralıklı olmasına sebep olur. Bundan dolayıdır ki henüz dinî derinlik kazanmamış bazı gözler, Resûlullah'ın evinde ne olup bittiğini görmek için kapıdaki aralıklardan bakmaya çalışmıştır. Resûlullah (s.a.v.) bu davranışı yasaklamış ve insanları bundan men etmiştir.⁽³⁾

İkinci kapı, kuzey duvarın sonunda, kuzeydoğu köşesinde bulunup kuzeye açılmaktadır. İhtiyaç kapısı olarak isimlendirilebilecek bu küçük kapıdan Bakî ve Menâsı⁽⁴⁾ mevkiine çıkılır.

(1) Çev. Not. “İzhır ve ızhır otu”.

(2) Limon çimeni. (çev.)

(3) Buhârî, 6242; Müslim, 2157.

(4) Menâsı: Bakî'in kuzeyinde, mescidin kuzeydoğusunda bir yer. Burası boş bir alan olup evlerde tuvalet bulunmadığı dönemlerde, Araplar'da âdet olduğu üzere kadınlar geceleri kaza-i hacet için bu alana giderdi.

Şu hadis, evin kısımlarına dair verilen ayrıntıları daha açık hâle getirmektedir: “Kadının evinde kıldığı namaz evinin avlusunda (hüccesinde) kıldığı namazdan daha hayırlıdır. Özel bölmesinde⁽¹⁾ kıldığı namaz ise evinde kıldığı namazdan daha hayırlıdır.”⁽²⁾

Evin eşyalarını merak edecek olursanız şöyle anlatalım: Kapıdan girdiğinizde sağda, güneybatı köşesinde Hz. Peygamber’in yatağını görürsünüz.

Medinelilerin yatak edinme âdetleri yoktu. Bu, Kureyşlilerin âdetiydi. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine’ye geldiğinde Medineliler onun için bir yatak aradılar. Es’ad b. Zürâre’de bir yatak buldular ve Resûlullah’a tahsis ettiler.⁽³⁾ Yatağın üzerinde içi lif dolu deriden bir döşek, döşneğin üzerinde yine lif dolu bir deri yastık bulunur. Misafir geldiğinde Peygamber aleyhisselâm bu yastığı oturması için misafire verirdi. Adıyy b. Hâtem, Peygamberimiz (s.a.v.) ile görüşmesini şöyle anlatır: “...Sonra Resûlullah (s.a.v.) benimle birlikte yürüdü. Evine girdiğinde içi lif dolu deriden bir yastık aldı ve bana atarak ‘bunun üstüne otur’ dedi. ‘Asıl sen otur’ dedim. ‘Hayır, sen otur’ dedi. Ben yastığa oturdum, Resûlullah (s.a.v.) yere oturdu.

(1) Mehda, büyük odanın içinde yer alan dolap benzeri küçük mekân anlamına gelir. Bkz. *en-Nihâye*, 2/14.

(2) Hadisi Ebû Dâvûd, Abdullah b. Mes’ûd rivayetiyle almıştır (nr. 570). El-Elbânî şöyle demiştir: Hadis, Müslim’in şartına göre sahihtir. Bkz. *Sahîhu Sünen-i Ebî Dâvûd*, III, 108.

(3) *Teriketü’n-Nebiyy*, s. 104-105, *Ensâbü’l-Eşrâf*, I, 525.

Kendi kendime şöyle dedim: ‘Vallahi bu bir kralın yapacağı iş değil.’ Onun bu davranışını gördüğümde içimde bir yumuşama oldu. Onun yeryüzünde üstünlük ve bozgunculuk istemediğini anladım.”⁽¹⁾

İbn Abbâs (r.a.); Resûlullah’ın (s.a.v.) yanında uyuduğunda Resûlullah (s.a.v.) ile zevcesi Meymûne’nin başlarını yastığa boyundan, kendisinin de eninden koyduğunu söylemiştir. İbn Abbâs (r.a.) Resûlullah’ın (s.a.v.) yanında kaldığında mevsim yazdı. Bu sebeple Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte evde değil avluda, yatakta değil yerde uyumuştur.

Evde oturmak için başka bir döşek bulunmamaktadır. Bu sebeple Resûlullah (s.a.v.) teheccüde kalktığında zevcesiyle birlikte uyuduğu döşekte namaz kılardı. Namaz kılarken Âişe (r.â.) kendisiyle kıblenin arasında uzanmış olurdu. Secdeye gitmek istediğinde Âişe’nin ayaklarını çimdikler, o da ayaklarını çekerti. Resûlullah (s.a.v.) kıyama kalktığında Âişe (r.â.) yine ayaklarını uzatırdı.⁽²⁾ Bunu okuyan kimse bütün bunların yer darlığından olduğunu zannedebilir. Hâlbuki sebep yerin değil, döşegin darlığıdır.

Evde o dönemin zorunlu ihtiyaçlarından az sayıda eşya bulunmaktadır. Bunlardan biri ‘humra’ dedikleri, hurma kamışından yapılmış küçük hasır kilimdir. Secde edenin yüzünün ve ellerinin sığacağı genişliktedir. Günümüzde namaz için kullanılan seccadeye benzer. Eskiden evlerimizde bundan

(1) İbni Hişâm, *Sîretü İbni Hişâm*, II, s. 580; Beyhakî, *Delâilü’n-Nübüvve*, V, s. 343.

(2) Buhârî, 382, 513, 1209; Müslim 512.

kullanılırdı. Üzerinde yaşlılar namaz kılar ve ona ‘musalla’⁽¹⁾ adını verirlerdi.

(Hasır kilim görseli. Hurma kamışlarından dokunan bir çeşit yer örtüsü.)

(Medine’nin kırsal kesimlerinde bulunan bir evin duvarı. Efendimiz döneminde bulunduğu konumu bugün de aynı şekilde korunuyor.)

(1) Namazgâh. (çev.)

(Medine'nin köylerinden birinde kütükler ve hurma ağaçlarının kabuklarıyla yapılmış bir çatı.)

Duvar da genellikle küçük eşyaların konduğu bir niş (sehve)⁽¹⁾ vardır. Resûlullah (s.a.v.), Tebûk ya da Hayber gazvesinden döndüğünde Âişe'nin (r.â.) nişinin üstünde perde gördü. O

(1) Geniş toprak duvardaki oyuntuya denir. Duvarın orta-yüksek kısmında küçük eşyaları kaldırmak için yapılır. Benzerini toprak evlerimizde görmüşümdür. Aynı şekilde toprak mescitlerde de bulunur ve içine Mushaflar kaldırılır.

sırada rüzgâr esti ve perdenin kenarından Âişe'nin kızları görüldü. Bunlar Âişe'nin oyuncaklarıydı. “Âişe, bunlar ne?” diye sordu. “Kızlarım” dedi. Resûlullah (s.a.v.) oyuncak bebeklerin arasında kanatları deri parçalarından yapılmış bir at gördü. “Şu aralarında gördüğüm şey nedir?” diye sordu. Âişe (r.anha) “At” deyince “Üzerindeki şeyler ne?” diye sual etti. “Kanat.” cevabını alınca Resûlullah (s.a.v.) şaşırılmış görünerek “İki kanatlı at mı!” dedi. Âişe (r.â.), “Süleyman’ın kanatlı atları vardı, hiç duymadın mı?” dedi. Âişe (r.â.), “Resûlullah bunun üzerine öyle bir güldü ki, azı dişlerini görebildim” diye anlatır.⁽¹⁾

(Niş [sehve] görseli. Toprak duvardaki oyuntuya ‘sehve’ adı verilir.)

(1) Sünen-i Ebî Dâvûd, 4932; Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ, 8901.

Evde tahtadan dolap şeklinde bir raf vardır. İçine hurma veya arpa konulur. Âişe (r.â.) şöyle demiştir: “Resûlullah vefat ettiği zaman evimde bir canlının yiyebileceği tek şey, rafımdaki az miktarda arpaydı. Arpayı uzun zaman yediğimi fark edince tarttım, bitiverdi.”⁽¹⁾

Bu arpanın içinde Resûlullah’ın bir Yahudi’den zırhını rehin bırakarak ödünç aldıkları vardı. Hz. Âişe şöyle demiştir: “Resûlullah öldüğünde zırhı otuz sâ arpa karşılığında bir Yahudi’de rehindi.”⁽²⁾

Evde ayrıca ‘sahfa’,⁽³⁾ ‘burma’,⁽⁴⁾ ‘şenn’⁽⁵⁾ ve ‘kupa’⁽⁶⁾ gibi o dönemde insanların kullandığı eşyalardan vardı.

(1) Buhârî, 3097; Müslim, 2973.

(2) Buhârî, 2916.

(3) Yaklaşık beş kişilik yemek alan ahşap tabak. Bkz. *Lisânü’l-Arab*, IX, 187.

(4) Taştan yapılmış tencere. Bkz. *Lisânü’l-Arab*, IX, 3.

(5) Suyun saklanması ve soğutulması için kullanılan, deriden yapılmış eski kırba. Bkz. *Lisânü’l-Arab*, XIII, 241.

(6) Su, süt, şerbet ve benzeri sıvı gıdaları içmek için kullanılan kap. Bkz. *Tâcü’l-Arûs*, VII, 39.

(Burma görseli: Taştan yapılmış tencere.)

Evde aydınlatma için kandil bulunmazdı. Çünkü kandilin yakıtı yağdır ve yağ oldukça azdı. Yağ bulduklarında onu yemek yapmak için kullanırlardı. Âişe (r.â.) şöyle anlatır: “Bir gece Ebû Bekir’in ailesi bize bir koyun bacağı gönderdi. Resûlullah tuttu, ben kestim. Ya da ben tuttum, o kesti.” Âişe’nin bunu anlattığı kişi, “Aydınlatma olmaksızın mı yaptınız?” diye sorunca Âişe (r.â.) şöyle demiştir: “Aydınlatmamız olsaydı onu yemeğimize

katık yapardık. Bazen bir ay geçer de Muhammed'in ailesi ekmek pişirmez ve tencere kaynatmazdı.”⁽¹⁾

(Kırba görseli: İçinde suyun saklandığı ve soğutulduğu, deriden yapılmış kap.)

(1) *Müsned-i Ahmed*, 25825.

(Sahfa görseli: Ahşap sahan.)

RESÛLULLAH'IN EVİNDE HAYAT

Peygamberimiz'in (s.a.v.) evinin duvarları birbirine yakın, tavanı basık, alanı küçüktür. Ama bu evi Resûlullah hicretin birinci yılında, en sevdiği insanla; Âişe Sıddîka (r.a.) ile birlikte oturmak için yapmıştır. Evin inşasının üzerinden on yıl geçtiğinde Resûlullah'ın ahvalinde azlıktan çokluğa, darlıktan bolluğa doğru birçok değişim olmuştu. Fakat o, bu evde kalmaya devam etmişti. Evde bir değişiklik yapmamış ve onu genişletmemişti. Oysa Allah Teâlâ nice beldenin fethini nasip etmişti. Benî Nadîr'in topraklarını ve surlarını kendisine ganimet olarak vermişti. O bunların arasından ne oturmak için bir bağ ne de içinde yükselebileceği bir köşk seçmişti.

Etraftan vergiler ona getirilirdi. O bunların hepsini mescitte ortaya döker, insanların elbiselerini avuçlarıyla doldururdu. Yorulduğunda evine dönüp lif organlarla dokunmuş yatağında istirahat çekilirdi. Uyuduğunda mübarek vücudunda yatağın izleri çıkardı.

İbn Abbâs (r.anhümâ) şöyle anlatır: Ömer b. Hattâb (r.a.), Resûlullah'ın (s.a.v.) evine gitti. Resûlullah bir hasırın üzerinde yatıyordu ve mübarek vücudunda hasırın izleri çıkmıştı. Ömer; “Yâ Resûlallah” dedi. “Keşke bundan daha iyi

bir yatak edinsen.” Peygamberimiz (s.a.v.), “Ey Ömer” dedi. *“Benim dünya ile ne işim olur! Nefsim kudret elinde bulunan zata yemin olsun ki, benim dünya ile ilişkim sıcak bir günde, yolda olan bir yolcu gibidir. Yolcu gündüz bir ağacın altında bir saat gölgelenir, sonra ağacı arkasında bırakır ve yoluna devam eder.”*⁽¹⁾

Peygamberimiz (s.a.v.) böylesi bir özgecilik [îsâr] ve olanla yetinme [kefâf] durumunda hayatını devam ettirdi. O (s.a.v.), temiz şeyleri haram kılmadı ve ona tâbi olanlara temiz şeylerden uzak durmalarını da emretmedi. Nitekim ona şu ayetler inmişti: **“De ki: Allah’ın kulları için çıkardığı ziyneti, temiz ve hoş rızıkları kim haram etmiş?”**⁽²⁾ **“Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin iyilerinden ve güzellerinden yiye.”**⁽³⁾

Bu sebeple sahabeden bazıları Allah’ın kendilerine helâl kıldığı şeylerde esnek davranıp rızkın temiz ve hoş olanını istediler. Fakat Resûlullah (s.a.v.) hoş olan şeylerden uzak durdu; onları sahiplenmedi, biriktirmedi. Hakka daveti karşılığında dünyevî bir bedel aldığı zannedilmesin diye böyle yaptı. Peygamberlik vazifesini yapması karşılığında insanların mallarından hiçbir pay almadı. O ve ondan önceki peygamberler insanlara şöyle ilan etmişlerdi: **“Ben buna karşılık sizden**

(1) *Müsned-i Ahmed*, 2744; *Sahîhu İbni Hibbân*, 6352; *el-Müstedrek*, IV/309.

(2) A’râf, 32.

(3) Bakara, 57.

hiçbir ücret istemiyorum.”⁽¹⁾ “Hâlbuki sen (bu tebligata karşı) onlardan hiçbir ücret de istemiyorsun”⁽²⁾. “De ki: Benim sizden (inzar ve tebligatımdan dolayı) istediğim herhangi bir ücret varsa o sizin olsun. Benim mükâfatım Allah’tan başkasına ait değil. O her şeye hakkıyla şahittir.”⁽³⁾

Bu sebeple Peygamberimiz (s.a.v.) insanların dünyevî varlıklarına hiçbir zarar vermeden veya onlardan farklı olarak istifade etmek üzere herhangi bir şeyi alıkoymadan insanların arasında yaşadı. Sonra refik-i a‘lâya irtihal etti. Çünkü onun özlemi, cennetteki yüce makamlar idi. Semüre b. Cündeb’in (r.a.) naklettiği uzun bir hadis-i şerifte Resûlullah’ın (s.a.v.) rüyasında cennete girişine dair kısmı şöyle anlatılır. “Rüyada bana, ‘burası şehitlerin yurdu’ denildi. Sonra ‘Ben Cebrâîl’im, bu ise Mîkâîl’dir. Başımı kaldır.’ diye nida edildi. Başımı kaldırdım, üstümde bulut benzeri bir şey gördüm. Cebrail ve Mîkaîl bana, ‘O senin evindir’ dediler. ‘Bırakın, evime gireyim’ dedim. ‘Hâlâ tamamlamadığın ömrün var, tamamlamış olsaydın evine gelirdin’ dediler.”⁽⁴⁾ Bu itibarla Resûlullah (s.a.v.) dünyada, cennetteki yüce mertebesine intikal etmeyi bekleyerek yaşıyordu.

(1) Şuarâ, 109.

(2) Yûsuf, 104.

(3) Sebe, 47.

(4) Buhârî, 1386; Müslim 2275. Hadis kısaltılarak alıntılanmıştır.

Onun hâli şimdi benim hayalimde şöyle canlanıyor: Saray inşa eden biri var ve sarayı tamamlamak üzere. Küçük bir evde oturuyor. Böyle birinin gözleri, geçici olarak içinde bulunduğu ve ayrılacağı evde değil, inşa ettiği ve taşınacağı evde olur değil mi? Hâlâ oturmakta olduğu evde tamir veya tadilat yapma ihtiyacı ortaya çıksa bile, “Lüzumu yok, zaten yakında yeni evimize taşınacağız” der herhâlde. Bir de taşınılacak yer hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir insanın aklından geçmeyen bir saray ise düşünün durum nasıl olur?

Resûlullah (s.a.v.) bir seferden döndüğünde Ümmü Seleme’nin (r.â.) hücreğine girmişti. Hücre, önceden hurma dalıyla çevriliydi. Ümmü Seleme (r.â.), Resûlullah aleyhisselâm sefere çıktığında hücreğini kerpiçle yeniden inşa ettirmişti. Sefer dönüşünde Resûlullah (s.a.v.) ona, “Bu bina neyin nesi?” diye sordu. Ümmü Seleme “İnsanların bakışlarına son vermek istedim” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.), “*Müslüman’ın parasının harcanacağı en kötü yer binadır*” buyurdu.⁽¹⁾

Bütün bunlar bize fanî dünyadan, ebedî dünyaya intikal halini hissettirir. Resûlullah’ın (s.a.v.) dünya hayatını, bir müddet gölgesinde eğleştiği bir ağacı arkasında bırakarak cennetteki makamına geçmekten ibaret gördüğünü hatırlatır.

(1) İbni Sa’d, *et-Tabakât*, I/382, VIII/133; Ebû Dâvûd, *Merâsîl*, 494.

(Ardıç ağacından yapılmış bir kapı.)

PEYGAMBER HÂNESİNİN SAFÂSÎ

Burada nübüvvet evinden manzaralar izleyeceğiz. Allah'ın kiri giderdiği ve tertemiz kıldığı o evden. Âişe (r.â.) annemizin açtığı minik pencereden izleyeceğiz o evi. Çünkü Resûlullah'ın (s.a.v.) takipçilerinden pek çok kişi Hz. Âişe'ye aynı soruyu sorardı: “Resûlullah (s.a.v.) seninleyken evde ne yapıyor?”

Âişe (r.â.) bu soruya değer verir ve ilgi gösterirdi. Resûlullah'ı (s.a.v.) evindeki özel hayatında ailesiyle birlikte görelim diye evine doğru bir pencere açardı. Resûlullah'ın (s.a.v.) hâlini kısa ama etkileyici bir biçimde anlatırdı: “Resûlullah (s.a.v.) evde ailesiyle yalnız kaldığında insanların en yumuşak huylusu, en cömerdi olurdu. O da sizin erkekleriniz gibi bir erkekti. Sık sık tebessüm ederdi. Sanki sıradan bir beşerdi. Ailesinin işlerine yardım ederdi. Çarışını ve elbisesini diker, koyununu sağardı. Kendi hizmetini kendisi görürdü. Herhangi birinizin kendi evinde çalıştığı gibi çalışırdı. Namaz vakti geldiğinde namaza çıkardı. Onun bir kadına veya hizmetçiye el kaldırdığını görmedim.”⁽¹⁾

(1) Bkz. İbni Sa'd, *et-Tabakât*, I/274; *Müsned-i İshâk*, 1750; *Müsned-i Ahmed*, 25341; Buhârî, 676, 5363, 6039; Müslim, 2328; *Sahîhu İbni Hibbân*, 5675, 6440; İbni Hacer, *Fethu'l-Bârî*, II/163, 10/461.

Dikkat ederseniz, nübüvvet evinden sunulan mis kokulu bir bukettir bu. Annemiz Âişe (r.â.) kısa ve öz cümlelerle, bu güzel üslupla hazırlamıştır buketi.

Âişe annemiz “O da sizin gibi bir beşerdi” derken, Resûlullah’ın melek değil insan oluşunu vurgulamak istediğini düşünmüyorum. Zannediyorum ki vurgulamak istediği daha özel bir anlam vardı. Âişe (r.â.) onun ailesiyle ilişkisinde bir beşer olduğuna dikkat çekiyordu: Resûlullah (s.a.v.) evine bir koca sıfatıyla girer, ailesiyle bir hânede yaşayanların sürdürdüğü yaşantıyı sürdürürdü. Hâne-i saâdetde Muhammedî yücelik, aile hayatının kutsallığı ile birleşirdi. Resûlullah (s.a.v.) dışarıda insanlarla muhatap olurken takındığı eda ile ailesine muamelede bulunmazdı. Evinde aile hayatının doğallığı ve sadeliği ile yaşardı. Hanımı ona baktığında sevgi ve merhamet dolu bir koca görürdü. Evet o (s.a.v.), Âdemoğlu’nun efendisi, beşeriyetin önderiydi. İnsanlar ona olan saygı ve tazimleri sebebiyle belki Efendimiz’in (s.a.v.) heybetinden çekinirlerdi. Fakat evinde ailesiyle beraberken her şeyden önce bir eş olarak yaşıyordu. Bunu söylemek istiyor kanaatimce.

“Ailesine ev işlerinde yardım ederdi” ifadesi aklıma vurucu bir soru getiriyor: İşler, Âişe annemize çok ve zor mu geliyordu ki Peygamberimiz’in kendisiyle birlikte iş yapmasına, ona yardım etmesine ihtiyaç duyuyordu?

Evi düşünecek olursak duvarları birbirine yakın, tavanı basık, alanı küçük, eşyası azdı. Evin içindeki işleri düşünecek

olursak, bazen iki ay geçtiği hâlde yemek pişirmek için ateş yakılmayan bir hâne var önümüzde. Ev işlerinde yardım gerekmesi şöyle dursun, ortada yorulmayı gerektirecek bir iş dahi yoktu diyebiliriz. Öyleyse Resûlullah (s.a.v.) ailesinin işleriyle neden meşgul oluyordu?

Bu sorunun cevabı şudur: Peygamberimiz (s.a.v.) bunları, işlerin çokluğundan ve yoruculuğundan dolayı yapmıyordu. Bilakis ortada daha derin bir anlam vardı: Duygudaşlık ve aile hayatında tam bir paylaşım olduğunu hissettirmek ve **“kendilerinde sükûn bulmanız için”**⁽¹⁾ ayetindeki eşte sükûn bulma anlamlarından birini gerçekleştirmek...

Âişe (r.â.) şöyle anlatıyor: “Bir gece Ebû Bekir’in ailesi bize bir koyun bacağı gönderdi. Resûlullah tuttu, ben kestim. Ya da ben tuttum, o kesti.”⁽²⁾

Evde yapılan bu basit işler kadının kalbine sevgi, muhabbet ve merhamet anlamlarıyla dolu notlar eşliğinde ulaşır. Kadın kocasıyla yakınlık, ruhsal ve duygusal kaynaşma hisseder. Erkeğin herhangi bir işle ve nitelikle ailesine destek olması bir yaşam mesajıdır. Mesaj şudur: Burası hepimizin evi ve yaşam hepimizin yaşamı. Bu ifade yüklü dokunuşlar, eşler arasında kuvvetli bağ bir oluşturur. Erkek alçak gönüllülüğü ölçüsünde eşinin gözünde yükselir, davranışlarındaki sadeliği ölçüsünde değeri artar.

(1) Rûm, 21.

(2) Müsned-i Ahmed, 25825.

Âiše'nin (r.â.) açtığı bu pencereden Peygamber evini izlemeye devam ediyoruz. Alan küçük, eşyalar sadedir. Fakat muazzam nebevî ahlâk, bu evi ünsiyet ve neşeyle dolu büyük bir yuva hâline getirmiştir; içinde gülücükler ezgilenir, tebessümler güneş gibi doğar. Coşkun bir saadet ve sevinç pınarı fışkırır da her yeri kaplar: “Sizin erkekleriniz gibi bir erkekti. Ama çokça tebessüm ederdi.”

Demek ki, nübüvvet evinde ne yapmacık bir ağırlık, ne sevimsiz bir bağnazlık ne de asık suratlı bir çehre vardı. Gülücüğün verdiği şenlik, tebessümün hissettirdiği ünsiyet ile her tarafı neşe ve sevinçle dolduran güzel yaşamın tadı vardı nübüvvet evinde. Hâne halkı adeta cennetin bir köşesinde yaşıyordu...⁽¹⁾

(1) *Kısasun Nebeviyye* kitabından özetle, s. 189.

REFİK-İ A'LÂ'YA

Söylenecek her şey mahcup, görüyorsun
Konuşmam hiç, muhabbetim olmasa
Ey mazhar-ı tevhîd, muhiblerdenim, divânelerdenim
Susamışlardanım ben, bu yeter bana
İndirdiği vahiyle seni mükemmelleştiren
En güzel övgüyü zaten sundu sana
Yeryüzünün çakıl taşları bile sınırsız seyrân etti
Aştı yıldızları, sen üzerlerine bastığında
Nur rehberine salât etsin Hüda
Mağarasında ibadete doymayana

Bir pazartesi günü, beş günlük yokluktan sonra aziz ve mübarek yüzüyle bir güneşin doğuşu gibi yanlarına çıktığında, ashab-ı kiram Resûlullah'a son kez baktılar. Son beş günde sessizlik ve hüznü kaplamıştı ashâbı. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) uzun zamandır kıyama durduğu mihrapta değildi. Günlerce onun tekbirlerini işitmemişlerdi. Kıyama duruşundaki heybeti ve yüzünün ışıltısını görmemişlerdi. Mübarek pîr Ebû Bekir

Sıddîk, ağlaması kıraatini bölen o yufka yürekli zat, ashaba sabah namazı kıldırıyordu. Birden hücre-i saadetin kapısını örten perde aralandı. Resûlullah (s.a.v.) kapıda durmuş onlara bakıyordu; memnuniyetini tebessüm ile ızhar ediyordu. Ashabının onlara öğrettiği gibi namaza durduklarını, yetiştirdiği gibi huşu içinde olduklarını görmüştü. O sebeple nurlu sîmâsını sürûr kaplamıştı. Ashâb-ı kirâm, Resûlullah'ın (s.a.v.) tebessüm ederek kendilerine bakmasıyla heyecanlanmıştı. Neredeyse namazları bozulacaktı. Saflarda bir dalgalanma oldu. Resûlullah'ın (s.a.v.) namazı kıldırma üzere mihraba geçeceğini zannetmişlerdi. Ama o 'Namazınızı tamamlayın' dercesine işaret etti. Sonra hüccresinin perdesini kapattı. İşte onun ashabına, ashabın ona son bakışı buydu.⁽¹⁾

O gün güneş yükseldiğinde Resûlullah (s.a.v.) dünyaya veda ediyordu; artık son nefeslerini veriyordu. Refîk-i a'lâyı ve mahall-i esnâyı [güzide yeri] seçmişti. Âişe (r.â.) şöyle anlatıyor: "Önünde, içinde su bulunan bir rakve⁽²⁾ veya bir kap vardı. Ellerini suya batırıp yüzüne sürmeye başladı. 'Lâ ilâhe illallah, ölümün sekerâtı (meşakkatleri) vardır. Allah'ım bana ölüm sekerâtına karşı yardım et' dedi. Sonra elini kaldırdı, 'refîk-i a'lâda' dedi ve eli indi."⁽³⁾

(1) Buhârî, 680, 754, 1205, 4448; Müslim, 419.

(2) Deriden yapılmış, su içmek için kullanılan, kovaya benzeyen küçük kap. Bkz. *Tâcü'l-Arûs*, 38/178.

(3) *Müsne'd-i Ahmed*, 24356; Buhârî, 4449; *Sünen-i İbni Mâce*, 1623; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 7064, 10866; *el-Müstedrek*, 3/465; 3/56.

“Allah’ım, beni bağışla ve refik-i a’lâya al.” İşte bu kelimeler Resûlullah’ın (s.a.v.) son sözleri oldu.

Hiz. Âişe (r.â.), Peygamberimiz’in son anı için “Bakmak için uzandım, ruhunu teslim etmişti” demiştir.⁽¹⁾ Resûlullah, Hiz. Âişe’nin göğsüne dayanmış hâlde ruhunu teslim etti: “Resûlullah göğsümle boynum arasında vefat etti. Can verdiği anda aldığım koku kadar güzelini hiç koklamadım.”⁽²⁾ demiştir.

Dünyanın gördüğü en temiz ruh artık bedeninden çıkmıştı. Hoşnut etmiş ve hoşnut edilmiş hâlde Rabbine yükselmişti. Allah katında en değerli insan, bu dünyadan geldiği gibi ayrılmıştı. Ardında ne mal ne eşya bırakmıştı. Fâtuma (r.â.) dışında çocuk da bırakmamıştı. Bıraktığı şey hidayet ve iman, herkes için ölümsüz bir şeriattı.⁽³⁾

Semâdan inen vahiy Resûlullah’ın vefatıyla kesildi. Medine sanki karanlığa büründü. Onun kaybı, ümmetin yaşayabileceği en büyük musibetti. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) de: “Benden sonra ümmetinden hiç kimse beni kaybetmesinden daha ağır bir musibet yaşamayacaktır” buyurmuştur.⁽⁴⁾

Velhasıl, onun gibi biri ne o doğuncaya kadar var olmuştur ne de o kaybedildikten sonra var olacaktır:

(1) Müslim, 2191.

(2) *Müsne'd-i Ahmed*, 24905 (ifade kalıbı ona aittir); Buhârî, 1389; Müslim, 2443.

(3) Merhum Dr. Muhammed Ebî Şuhbe’nin *es-Sîretü’n-Nebeviyye’s-Sahîha fî Dav’i’l-Kur’âni ve’s-Sünne* adlı eserinden özetle alınmıştır. Bkz. II/594.

(4) *Sünen-i İbni Mâce*, 1599, rivayette zayıflık vardır. Bkz. *Hülâsatü’l-Ahkâm*, 2/898; *Misbâhu’z-Zücâce*, 2/49-50.

Kaybetmedi Muhammed gibisini geçmişte yaşayanlar

Ne de kaybedilecek onun gibisi kıyamete kadar

Elçi gitti, mesajı kaldı. Davetçi gitti, davet kaldı. Peygamber gitti, ümmet kaldı.

Resûlullah (s.a.v.), Allah kendisiyle dini kemale erdirdikten, nimeti tamamladıktan ve din olarak İslâm'dan hoşnut olduktan sonra vefat etti. Nitekim ayet-i kerimede: **“Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak Müslümanlığı (verip ondan) hoşnut oldum.”**⁽¹⁾ buyrulmuştur.

Resûlullah (s.a.v.), mesajı iletip emaneti ulaştırdıktan sonra vefat etti. Ümmetini, gecesi gündüzü gibi aydınlık olan parlak bir yolda bıraktı. O öyle bir yoldur ki, helak olandan başkası ondan sapmaz.

Resûlullah (s.a.v.), **“Böylece sizi (ey Muhammed ümmeti), vasat bir ümmet yapmışızdır, insanlara karşı (hakikatin) şahitler(i) olasınız, bu peygamber de sizin üzerinize tam bir şahid olsun diye”**⁽²⁾ ayetinde işaret edilen ümmeti, ümmetlerin en hayırlısını ve en dengelisini bırakarak vefat etmiştir.

Allah Teâlâ, Resulünün o vakitte vefatını murad etti. Oysa henüz yerine getirilmemiş görevler, kapatılmamış dosyalar vardı. Resûlullah'ın halifesinin kim olacağı belirlenmemiştir.

(1) Mâide, 3.

(2) Bakara, 143.

Kur’ân-ı Kerîm henüz cem edilmemişti. Pek çok kabile imanda istikrar kılmamıştı. Hâlbuki Resûlullah (s.a.v.), Nasr suresinin nüzulünden sonra ecelinin yaklaştığını biliyordu, bunun için hazırlanıyordu. **“Allah’ın nusreti ve fetih gelince, sen de insanların akın akın Allah’ın dinine gireceklerini görünce hemen Rabbini hamd ile tesbih (ve tenzih) et. O’ndan bağışlama dile. Şüphesiz ki o, tövbeleri çok kabul edendir.”**⁽¹⁾

Resûlullah (s.a.v.), İslâm konusunda ümmetini anlaşılmazlığa ve kayboluşa terk etmeyecek kadar hassastı. Böyle olmasındaki hikmet, bu görevleri onun yanında yetişen, peygamberliğine iman eden nesle bırakmış olmasıydı. Kendisine verilen elçilik görevini bütün ümmete miras bıraktı ve onlara, *“Kolaylaştırıcılar olarak gönderildiniz”* buyurdu.⁽²⁾ Bu sebeple bu tehlikeli sınavda ümmetin sergilediği duruş; davetinde, eğitiminde ve kendi görevini sürdürmeleri için onları ehliyet sahibi kılmada peygamberin başarısını gösteren katî bir delildir.

Nitekim vefatından sonra en kısa sürede halife seçildi, halife hususunda görüş birliğine o nesil vardı.⁽³⁾ Mürtedler o neslin gücüyle İslâmî bir yapının uhdesinde tekrar zapt u rabt altına alındı. Kur’ân-ı Kerîm o neslin kıraatiyle cem olundu. Allah

(1) Nasr, 1-3.

(2) Buhârî, 220.

(3) Dr. Muhammed es-Seyyid’in makalesinden özetle.

Kelâmı'nın onların elinde cem edilmesi, Allah'tan onlar için gelen en muazzam tezkiye hükmündeydi. Çünkü Allah Teâlâ, **“Kesin olarak bilersiniz ki bu kitabı kuşkusuz biz indirdik ve onu koruyan da yine biziz.”**⁽¹⁾ buyurmuştur.

Dolayısıyla onların Kur'ân-ı Kerîm'i cem etmeleri, Allah'ın kendi kitabını koruması hükmündeydi. Allah'ın hoşnut olduğu ve hoşnut ettiği en düzgün insanlar olmasalardı Allah Teâlâ, kitabını koruma iradesini onlar aracılığıyla gerçekleştirmezdi.

---

(1) Hicr, 9.

KABR-İ ŞERİF

Peygamberimiz (s.a.v.) zeval vaktinden biraz önce vefat etti. Âişe (r.â.) onu yatağına yatırdı, başını yastığa koydu. Peygamberimiz'in üzerine örtü örtüldü. Herkesin eli ayağına dolaşmış ve ne yapacağını bilmez bir hale gelmişti. O esnada Ebû Bekir (r.a.) Sünuh'te⁽¹⁾ idi. Ona haber gönderdiler, geldi. İnsanlar şaşkınlık ve çaresizlik içinde mescitteydi. Ebû Bekir (r.a.) Hz. Âişe'nin evine girdi, yatağında üstü örtülü hâlde olan Resûlullah'a (s.a.v.) yöneldi. Yüzünü açtı, **“İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn”** dedi. Üzerine kapanıp onu öptü ve ağladı. Sonra “Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın peygamberi! Diriyken de ölüyken de güzelsin. Yemin ederim ki Allah sende iki ölümü toplamayacaktır. Senin için mukadder olan ölümü işte yaşadın. Bundan sonra sana hiçbir çeşit ölüm isabet etmeyecektir” dedi ve örtüyü geri kapattı.⁽²⁾

Hız. Sıddîk (r.a.) insanların yanına gitti, minbere çıktı. Allah'a hamd ü senâ ettikten sonra şöyle dedi: “Şimdi sizden her kim

(1) Medine'nin yüksek bölgelerinde, Benî Hazrec'in meskenlerinin bulunduğu bir yerin ismi. Mescid-i Nebevî'ye uzaklığı 1,5 km'dir. Bkz. İbni Esîr, *en-Nihâye*, 2/407.

(2) *Sîretü İbni Hişâm*, 2/655-656; Buhârî, 667.

Muhammed’e kulluk ediyorsa Muhammed ölmüştür. Her kim Allah’a kulluk ediyorsa Allah diridir, ölümsüzdür. Allah şöyle buyurmuştur: **“Muhammed bir peygamberden başka (bir şey) değildir. Ondan evvel daha nice peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür yahut öldürülürse ökçelerinizin üstünde (gerisin geri) mi döneceksiniz? Kim (böyle) iki ökçesi üzerinde (ardına) dönerse elbette Allah’a hiçbir şeyle zarar vermiş olmaz. Allah şükür (ve sebat) edenlere mükâfat verecektir.”**⁽¹⁾

İbn Abbâs (r.anhüma) o günkü vaziyeti şöyle anlatır: “Vallahi sanki insanlar o ayet-i kerimeyi Allah’ın indirdiğini Ebû Bekir (r.a.) okuyuncaya kadar bilmiyorlardı. Herkes o ayet-i kerimeyi Ebû Bekir’in dilinden alıp kavradı. Herkesin o ayeti okuduğunu duyuyordum.”⁽²⁾

O gün Peygamberimiz (s.a.v.) yatağında kaldı. Çünkü insanlar halife seçimiyle meşgul oldular. Hz. Ebû Bekir’e (r.a.) o gün Sakîfe’de, ertesi gün ise mescitte umumî olarak biat edildi.

Sonra Peygamberimiz’i (s.a.v.) yıkayıp kefenleyerek defin için hazırlamaya başladılar. Allah Resûlü (s.a.v.) Medine-i Münevvere’nin kavurucu sıcak aylarının yaşandığı haziran ayında vefat etmişti. Bu mevsimde hava sıcaklığı ortalama 41 ila 48 derece arasında değişmektedir. Normal bir insan

(1) Âl-i İmrân, 144.

(2) Buhârî, 1242, 4454.

cesedinin bu hava sıcaklığında çürümeye ve kokmaya başlaması gerekirken, pazartesi gününden beri yatağında uyku halindeki gibi duran Resûlullah (s.a.v.) bütün güzel kokulardan daha güzel kokuyordu. Hoş ve temiz kelimeleri onun hâlini ifade etmekte yetersiz kalırdı. Diriyken de ölüyken de tertemizdi. Çünkü o, tayyib ve mutayyeb isimlerine sahipti. Salât u selâm üzerine olsun.

Resûlullah'ın defin için hazırlanması salı günü, takriben ikindiden sonra oldu. O gün öğle namazından sonra umumî biat bitirilmişti. Ardından Resûlullah (s.a.v.) yıkandı. Yıkamayı üstlenenler Ali b. Ebî Tâlib, Abbâs b. Abdülmuttalib ve Abbâs'ın oğulları Fadl ile Kusem, Üsâme b. Zeyd ve Peygamber aleyhisselâmın azatlısı Şukran'dı. Allah hepsinden razı olsun.

Allah Resûlü'nü (s.a.v.) yıkamak istediklerinde aralarında şöyle bir hadise cereyan etmişti: “Vallahi (diğer) ölülerimizin elbiselerini çıkardığımız gibi Rasûlullah'ın (s.a.v.) da elbiselerini çıkarsak mı yoksa onu elbiseleri üzerinde iken mi yıkasak?” Bu konuda ihtilaf halinde iken Allah onlara bir uyku verdi. İçlerinden çenesi göğsünde düşmüş şekilde uyumayan bir kimse kalmadı. Sonra kim olduğunu bilmedikleri bir kimse bulundukları yerden onlara: “Resûlullah'ı (s.a.v.) elbiseleri üzerinde iken yıkayınız” diye seslendi. Bunun üzerine Rasûlullah'ı (s.a.v.) elbisesi üzerinde olduğu halde gömleğinin

üzerinden su dökmek suretiyle ve vücudunu ellerinin altındaki gömlekle ovarak yıkadılar.”⁽¹⁾

Abbâs, Fadl ve Kusem (r.anhüma), Resûlullah'ı bir tarafından diğer tarafına çeviriyor, Üsâme b. Zeyd ve azatlısı Şukran su döküyor, Ali (r.a.) yıkıyordu. Ali (r.a.), Resûlullah'ı göğsüne dayamıştı. Peygamberimiz'i giydiği gömleğin üzerinden ovuyor, elini doğrudan ona sürmüyordu. Bu esnada “Anam babam sana feda olsun, diriysen de ölüysen de ne güzelsin” diyordu.⁽²⁾

Ardından Resûlullah (s.a.v.) beyaz, pamuklu üç Sehûlî⁽³⁾ parçaya sarıldı. Parçalarda gömlek ve sarık yoktu.⁽⁴⁾ Parçalar Resûlullah'a (s.a.v.) sarıldı, üzerine katlanarak kapatıldı.⁽⁵⁾

Hazırlık bittiğinde Hz. Peygamber'in mübarek bedeni yatağının üzerine koyuldu. Sonra erkekler öbek öbek girip Resûlullah (s.a.v.) için namaz kıldılar. Erkekler bittikten sonra kadınlar, kadınlar bittikten sonra çocuklar girdi. Resûlullah'ın cenaze namazı için kimse imam olmadı.⁽⁶⁾ Çünkü insanlar tek bir cemaat olarak değil birbiri ardına gelen cemaatler hâlindeydi

(1) *Süneni Ebî Dâvûd*, , 3141.

(2) *Sîretü İbni Hişâm*, 2/662; *Müsned-i Ahmed*, 2358.

(3) Yemen'de İbb şehri yakınlarında, dokumacılık yapılan Sehûl adında bir köyde dokunmuş kumaşlara Sehûliyye denir. Bkz. *Lisânü'l-Arab*, 11/331.

(4) Buhârî, 1264, 1273, 1387.

(5) Bkz. *Neylû'l-Etvâr*, 4/46.

(6) *Sünen-i İbni Mâce*, 1628.

ve grup olarak giriyorlardı. Her grup girdiğinde Peygamber için namaz kılıyor, Suffa'nın diğer kapısından çıkıyordu.

Müslümanlar tarafından Resûlullah (s.a.v.) için defalarca cenaze namazı kılındı. Erkeği, kadını, çocuğu hatta kölesi ve cariyesiyle ashâbın tamamı onun için namaz kıldı.⁽¹⁾

Sıra defnetmeye geldiğinde nereye defnedecekleri hususunda görüşler çeşitlendi. İstişare ettikleri sırada Sıddîk (r.a.) geldi ve onlara şöyle dedi: “Resûlullah’tan duyduğum bir şeyi hiç unutmadım. Şöyle demişti: *‘Allah bir peygamberin canını defnedilmek istediği yerden başka bir yerde almamıştır.’* Onu yatağının olduğu yere defnedin.”⁽²⁾ Bunun üzerine Resûlullah’ın yatağının etrafını çizdiler. Sonra onu yatağıyla beraber evin diğer köşesine taşıdılar.

Mezarı kazmak istediklerinde Ebû Ubeyde b. Cerrâh’a ve Ebû Talha’ya gelmeleri için haberci gönderdiler. Ebû Ubeyde (r.a.) Mekkeliler’in usûlü üzere zarîh tarzı kabir kazardı. Ebû Talha (r.a.) ise Medineliler için lahit içeren kabir kazardı. Her birine birer elçi gönderdiler ve “Allah’ım, Resûl’ün için hayırlı olanı seç” diye dua ettiler. Ebû Talha’ya gönderilen elçi onu buldu ve getirdi. Ebû Ubeyde ise bulunamadı. Ebû Talha kabri Resûlullah’ın yatağının olduğu yerde, duvarın temeline ulaşacak şekilde kazdı. Lahdi kıbleye doğru yaptı. Resûlullah’ın başı batı duvarına gelecek şekilde konuldu. Böylece kabri, evinin güneybatı kısmında yer aldı.

(1) *el-Bidâye ve’n-Nihâye*, 5/265.

(2) *Sünenü’t-Tirmizî*, 1018. Tirmizî, hadisin garib olduğunu belirtmiştir.

Kabirle (güney) kible duvarı arasındaki mesafe bir karıştan fazla değildi.

(İçinde lahit olan bir kabir.)

Kabrin lahitsiz derinliği 100-120 santim, içinde lahdin derinliği 20-35 santim, genişliği ise yaklaşık 70 santimdir. Bu ölçüler ihtiyaca göre takdir edilmiş olup zorunlu değildir.

Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte kabre Abbâs, Ali ve Fadl b. Abbâs (r.anhüm) indiler.⁽¹⁾ Onu kabre, kabirle duvarın arasındaki yerin darlığından dolayı ayaklarından yumuşakça çekerek indirdiler. Altına kendisinin üzerinde oturduğu kırmızı bir kadifeyi serdiler. Kadifeyi Resûlullah'ın azatlısı Şukran serdi. Bu konu ile ilgili olarak Şukran'ın (r.a.) şöyle dediği rivayet edilir: “Resûlullah'tan (s.a.v.) sonra birinin onu giymesini hiç istemedim.”⁽²⁾ Kadifenin, Medine'nin sulak toprağında olabilecek rutubetten koruması için konulduğu da rivayet edilmektedir.⁽³⁾ Sonra üzerine kerpiç dizdiler. Ebû

(1) İbni Sa'd, *et-Tabakât*, 2/222; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 7/253

(2) *Sîretü İbni Hişâm*, 2/664; Müslim, 667; *Delâilü'n-Nübüvve*, 7/254; *et-Telhîsu'l-Habîr*, 2/263.

(3) Bu yapılan uygulama Peygamber aleyhisselama mahsus olarak icra edilmiştir. (Çünkü peygamberlerin bedenleri kabirlerinde çürümez. Resûlullah [sav] de “Allah yeryüzüne peygamberlerin bedenlerini yemeyi haram kılmıştır” buyurmuştur.) Bunun delili, kabre kadife konulduğu rivayeti kendisine dayandırılan İbn Abbâs'tan aynı zamanda ölünün altına kabirde herhangi bir şey koymaya izin vermediğinin de nakledilmiş olmasıdır. Yezîd b. el-Esam, İbn Abbâs'ın “kabirde ölünün altına kumaş serilmesini kerih gördüğünü” rivayet etmektedir. Bkz. Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 6722.

Âlimlerin çoğunluğunun görüşü de bu yöndedir. Çünkü ashâbın böyle bir şeyi ne Peygamberimiz'in hayatında ne de vefatından sonra yaptığı bilinmektedir. Zira Allah'ın huzuruna çıkarken ölünün hâli tevazu, zillet ve =

Talha (r.a.) dokuz kerpiç dizdi. Sonra küreklerle toprak atmaya başladılar. Âişe (r.â.), “Çarşamba gecesinin sonlarına doğru kürek seslerini duyuncaya kadar Resûlullah’ın defnedildiğini öğrenmemiştik” demiştir.⁽¹⁾

Resûlullah’ın (s.a.v.) kabrini, ortası kenarlarından yüksek olacak şekilde yaptılar. Üzerine kızıl araziden⁽²⁾ alınmış çakıl taşı koydular. Süfyân et-Temmâr, Resûlullah’ın kabri ile Ebû Bekir ve Ömer’in kabirlerini gördüğünü söyler. Buna göre kabirlerin ortaları kenarlarından yüksekti.⁽³⁾ Resûlullah’ın kabri ne yere yapıştı ne de tepelenmişti, yerden bir karış yüksekliği vardı.

Abdullah b. Hüseyin’in şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Peygamberimizin kabrini Halife Velîd zamanında ortadan yükselttili olarak gördüm.” Başka bir rivayette şöyle denir: “Kabir, ortasında çok yüksek olmamakla beraber tepelik

---

= muhtaçlıktır. Ayrıca kabre kumaş sermek Hz. Ebû Bekir’in dediği gibi malı ziyan etmektir. Kefen için Ebû Bekir (ra), “Sadece mühlet içindir” demiştir. Bununla kefenin, beden kabirde çürüyene kadar kısa bir müddet sağlamak için olduğu kastedilmektedir.

(1) *Musannefû İbni Ebî Şeybe*, 11839; *Müsned-i Ahmed* 24333; *Şerhu Meâni’l-Âsâr*, 1/514. Bkz. *İthâfû’l-Hiyera*, 2/494.

(2) Kırmızı arazi: Akik vadisinde bulunan bir arazidir. Araziden kasıt, üzerinde yapı olmayan, geniş alandır. Arazideki türü çakıl taşları vadinin su yatağında bulunur. Su aktığında taşları yıkar. Taşlar küçük ve temiz olur. Bkz. *Mu‘cemü’l-Büldân*, 4/101.

(3) İbni Ebî Şeybe, 11734; Buhârî, 1390. Bu nedenle âlimlerin çoğu, kabirlerin bu evsafa uygun olarak ortadan yükseltilmesini güzel bulmuşlardır.

bulunan bir toprak yığınıydı. Üstünde tahta parçaları ve ince toprak vardı. Allah o toprağı daha da güzel kılsın.”⁽¹⁾

Peygamberimiz (s.a.v.) defnedildikten sonra kabrine su serpildi. Suyu serpen Bilâl b. Rabâh idi. Elinde bir kırbayla Resûlullah’ın sağ tarafından, baş kısmından başladı, ayaklarına kadar devam etti. Sonra suyu hızla duvara boşalttı. Duvara yakınlığı sebebiyle diğer tarafı dolanamadı.⁽²⁾

Enes ve Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) şöyle demiştir: “Resûlullah’ı defnederken henüz ellerimizden toprağı silkelemeden kalplerimizin değiştiğini fark ettik.”⁽³⁾

Enes (r.a.), Hz. Fâtıma’nın yanına gittiğinde Fâtıma (r.â.) şöyle dedi; “Resûlullah’ın üzerine toprak atmak gönlünüzü hoş etti mi?”⁽⁴⁾ (Bunu söylerken Hz. Fâtıma, Resûlullah aleyhisselâma karşı o kadar hassas ve sevgi dolu olmanıza rağmen içiniz bunu yapmaya nasıl elverdi, demek istemiştir.)

Hüzün, Enes’i susturdu ve cevap vermedi. Cevap verseydi herhalde şöyle derdi: “Vallahi hayır, ey Resûlullah’ın kızı. Gönlümüz hoş olmadı, olmayacak da. Fakat bu Resûlullah’ın sünnetidir, açtığı yoldur ve Allah’ın yarattıkları üzerindeki hükmüdür.”

(1) *Vefâü'l-Vefâ*, 2/120-121.

(2) İbni Sa’d, 2/233; el-Vâkıdî yoluyla Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 3/577.

(3) *Sünenü't-Tirmizî*, 3618; *Sünen-i İbni Mâce*, 1631. Tirmizî hadisin garib sahih olduğunu belirtmiştir.

(4) Buhârî, 4462.

Sonra Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a.), Hz. Âişe'ye Resûlullah'ın yanına defnedilmeyi vasiyet etti. Vefat ettiğinde onun için kabir kazıldı. Kabir Peygamberimiz'in makamına saygıdan dolayı Ebû Bekir'in (r.a.) başı Peygamber'in omzuna denk gelecek şekilde kazıldı. Lahit Peygamber aleyhisselâmın kabrine bitişik yapıldı ve Hz. Ebû Bekir oraya defnedildi.⁽¹⁾ Böylece Hz. Âişe'nin evinde, eşinin ve babasının kabirleri bulunmaktaydı. Kabirler eve girenin görebileceği şekilde belirgindi. Zannediyorum ki bu kabirler Âişe (r.â.) için ünsiyet kaynağıydı. Adeta zevci ve babası kendisiyle birlikte evinde olduğu için teselli buluyordu. Bu sebeptendir ki evinde kalmış, evini Resûlullah'ın (s.a.v.) ve onun dostları Hz. Ebû Bekir ve Ömer'in (r.anhüma) kabirleriyle paylaşmıştı.

Ömer (r.a.) hançerlenip ölümü yaklaştığında iki dostunun yanına defnedilmek için izin istemek üzere oğlu Abdullah'ı Hz. Âişe'nin yanına gönderdi. Abdullah b. Ömer, Âişe'nin yanına girdiğinde onu ağlarken buldu. Ona Ömer'in vasiyetini söyledi. Âişe (r.â.), “Orayı kendim için istiyordum ama onu kendime yeğleyeceğim” dedi. Abdullah babasına müjdeli haberle döndü. Kendisine izin verildiğini söyledi.”⁽²⁾ Böylece Hz. Ömer vefat ettiğinde Resûlullah'ın evine, iki dostunun yanına defnedildi.

(1) *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 3/157; *Târîhu't-Taberî*, 3/422.

(2) Buhârî, 1392, 3700.

Ömer (r.a.) vefat ettikten sonra Ali (r.a.) ne güzel söylemiştir: “Yemin ederim ki, Allah’ın seni iki dostunun yanına koyacağını düşünüyordum. Çünkü Resûlullah’tan sık sık şöyle sözler duyardım: ‘Ebû Bekir ve Ömer’le geldik, Ebû Bekir ve Ömer’le girdik, Ebû Bekir ve Ömer’le çıktık.’ Allah’ın seni onların yanına koymasını ümit ediyordum.”⁽¹⁾

Ebû Bekir ve Ömer, Peygamber (s.a.v.) yaşarken onunla birlikteydiler. Ölümünden sonra da onunla birlikte oldular. Kabirlerinin Resûlullah’a yakınlığı, ahirette de ona yakın olacaklarının ve cennetteki derecelerinin müjdecisidir. **“Bu, Allah’ın, kime dilerse vereceği fazl (u inayeti)dır. Allah büyük fazl (u kerem) sahibidir.”**⁽²⁾

(Lahdin üstüne konulan kerpiçler.)

(1) Buhârî, 3685; Müslim, 2389.

(2) Cuma, 4.

ÜÇ KABRİN TAVSÎFİ

Tarihçiler Peygamber aleyhisselâmın kabrinin yeri hususunda, evin güneybatı köşesinde duvara yapışık olduğu üzere ittifak etse de üç kabrin özellikleri ve birbirlerine göre konumu hususunda ihtilaf etmişlerdir. Semhûdî, kabirlerin düzenine dair yedi görüş aktarır.⁽¹⁾ Ancak kabirlerin düzenine dair bu görüş ayrılıkları insanlar arasında önemli bir ihtilaf meselesi olmamıştır. Çünkü herkes Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kabrinin konumu ve iki dostunun onunla birlikte olduğu hususunda görüş birliğine sahiptir.

Bununla beraber bu görüş çeşitliliğinin oldukça önemli bir delâleti vardır ki, o da kabirlerin insanların erişiminden tamamen uzak olduğudur. Buradan kimsenin kabirlere ulaşamadığı, göremediği anlaşılmaktadır. İmkân olsaydı gözün kesin hüküm verebileceği bir meselede bu sebeple görüş ayrılığı olmazdı.

Kabirlerin düzenine dair meşhur görüşler:

Kabirler sıralıdır. Ebû Bekir Sıddîk (r.a.) Peygamber'den (s.a.v.) sonra gelir, başı onun omuzu hizasındadır. Ebû

(1) *Vefâü'l-Vefâ*, 2/115.

Bekir'den sonra Ömer (r.a.) gelir, onun da başı Ebû Bekir'in omuzu hizasındadır.

Allah en iyisini bilir. Ancak kuvvetle muhtemeldir ki Hz. Ömer'in kabri, Resûlullah'ın kabrinin aşağı kısmındadır. İki kabir kible duvarının altında, aynı hizadadır ve Ömer'in başı, Hz. Peygamber'in ayaklarından sonra gelmektedir. Arkasında Hz. Ebû Bekir'in kabri bulunmaktadır. Onun başı, Peygamber aleyhisselâmın omuzları hizasındadır. İhtimaldir ki, Ömer'in başı, Ebû Bekir'in vücudunun göğüs kısmına denk gelmektedir. Ömer'i defnetmek istediklerinde boyu uzun olduğu için lahdin ayak kısmını doğu duvarının altına kazmışlardı.

Bu ihtimali kuvvetlendiren sebepler şunlardır:

1. Âişe (r.â.) perdeyi açıp görmesine izin verdiğinde Kāsım b. Muhammed'in gördüğü düzen bu nitelikteydi. Kāsım b. Muhammed şöyle demiştir: “Resûlullah'ın önde olduğunu gördüm. Ebû Bekir'in başı Resûlullah'ın omzunda, Ömer'in başı Resûlullah'ın ayaklarının yanındaydı.”⁽¹⁾

2. Kabirlerin birbiri ardına dizilmesi, Hz. Âişe'nin geri kalan hayatı boyunca içinde yaşadığı küçük odanın daralmasına sebep olur.

3. Hücrenin doğu duvarı yıkılıp temeline kadar kazıldığında bir ayak görüldü. Ayağın Resûlullah'a ait olmasından korkup

(1) *Sünen-i Ebî Dâvûd*, 3220; *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, 1/369; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 4/4.

dehşete kapıldılar. Bunun üzerine Urve b. Zübeyr, Ömer b. Abdülaziz’e: “Bu senin deden Ömer b. Hattâb’ın ayaklarıdır” dedi.⁽¹⁾ Çünkü Ömer (r.a.) uzundu ve onun kabrini doğu duvarının altına doğru kazmışlardı. Bunun olabilirliği ancak Ömer (r.a.), Resûlullah’la (s.a.v.) aynı hizada ve onun alt kısmına defnedildiyse düşünülebilir. Böyle olmayıp Hz. Ebû Bekir’in arkasına defnedilmiş olsa doğu duvarının altını kazmaya ihtiyaç olmazdı. Hücrenin uzunluğu yan yana olduklarında üçü için yeterlidir. Fakat Resûlullah ile Ömer’de olduğu gibi tek sıra hâlinde defne yetecek genişlikte değildir.

(Peygamber evinin içindeki üç kabrin temsili çizimi.
Kabirler ortadan yüksek olup üstlerinde çakıl taşı serpintisi
bulunmaktadır.)

(1) Buhârî, 2/103; Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân*, 6/57.

4. Hz. Âişe'nin, “Orayı kendim için istiyordum ama onu kendime yeğleyeceğim” dediği rivayet edilmektedir. Bu sözden Âişe'nin (r.â.) hücrede belirli bir yeri kastettiği anlaşılmaktadır. Kastettiği yer onu eşiyle babası arasında konumlandıracaktı. İşte buraya Ömer (r.a.) defnedilmiştir. Çünkü kastedilen yer burası olmasa odanın geri kalanına, bir kabir şöyle dursun, dört kabir de sığabilmektedir.

Bu sebeple ölüm döşeğindeyken Âişe (r.â.), onlarla birlikte odasına değil Bakî'ye defnedilmeyi vasiyet etti ve “Onunla aklanacak değilim” dedi.⁽¹⁾ Onun bu sözü, evinde bir alan kaldığına delâlet etmektedir. Kalan yer, ömrünün geri kalanını içinde geçirdiği mekândır.

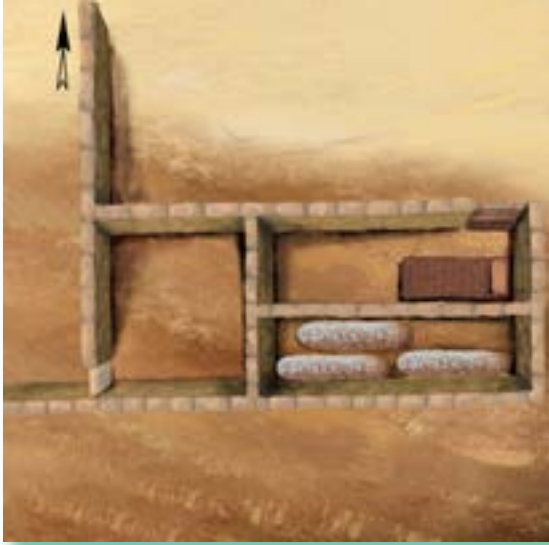
Ömer (r.a.) defnedildiğinde -onun ölüsünden de dirisinden de korkulurdu- Âişe (r.â.) kabirlerle evin geri kalanı arasına bir engel koydu. Hz. Âişe (r.â.) bunun sebebini şöyle açıklar: “Resûlullah'ın ve babamın defnedildiği evime girerdim, elbisemi çıkarırdım ve ‘onlar benim eşim ve babam’ derdim. Ömer defnedildikten sonra Ömer’e karşı hayâmdan dolayı elbiselerim sıkı sıkıya kapalı olmaksızın eve girmedim.”⁽²⁾

Öyle gözüktüyor ki Hz. Âişe'nin koyduğu engel, küçük bir duvardı. Duvarın üstünde kabirlerin evden görünmesini

(1) Buhârî, 1391. Hz. Âişe'nin “lâ üzekkâ: aklanmam” sözü, “Bu sebeple övgü almam, bunun aracılığıyla bir ayrıcalığım ve değerim olmaz” anlamına gelir. Bkz. *Fethu'l-Bârî*, 3/258.

(2) *Müsned-i Ahmed*, 25660.

engelleyen bir perde bulunmaktaydı. Nitekim Kâsım b. Muhammed b. Ebû Bekir'in (r.a.) anlattıkları buna delâlet etmektedir: "Âişe'nin yanına gittim ve 'Anne' dedim, 'Resûlullah'ın ve iki dostunun kabirlerini bana göster.' Bunun üzerine Âişe açıp bana üç kabir gösterdi. Ne yüksektiler ne alçak. Kırmızı arazinin çakıl taşıyla örtülüydüler. Önde Resûlullah'ı gördüm, Ebû Bekir onun omuzlarının hizasındaydı. Ömer'in başı Resûlullah'ın ayaklarının yanındaydı."⁽¹⁾ Bu anlatımdaki "Açıp gösterdi" ifadesi, aradaki engelin kaldırılabilir bir perde olduğuna delâlet etmektedir.

(Hz. Âişe'nin (r.â.) odasındaki mübarek üç kabirle arasına yaptırdığı engeli gösterir temsîlî çizim)

(1) Kaynak yukarıda verilmiştir.

Kabirlerin, evin uzunluğunun üçte birini kapladığı anlaşılmaktadır. Âişe (r.â.) ömrünün geri kalanını, Hz. Peygamber ile birlikte yaşadığı evin geri kalanında geçirdi. Vefatı yaklaştığında Abdullah b. Zübeyr’e, “Beni onlarla birlikte defnetme. Bakî’ye, arkadaşlarımin yanına defnet. Onunla aklanacak değilim” dedi.⁽¹⁾

Âişe (r.â.) “arkadaşlarım” sözüyle, Resûlullah’ın geri kalan, Bakî’de medfun diğer eşlerini kastediyordu.

“Onunla aklanacak değilim” sözü, “Bu sebeple övgüye mazhar olmam” anlamına gelmektedir. İbn Battâl şöyle demiştir: Âişe’nin sözünde tevazu sezilmektedir. ‘Âişe Resûlullah (s.a.v.) ve iki dostuyla birlikte defnedildi’ denilmesini ve bu sebeple üstün görülmeyi istememiştir.”⁽²⁾

(1) Kaynak yukarıda verilmiştir.

(2) İbni Battâl, *Şerhu Sahîhi’l-Buhârî*, 3/380; *Umdetü’l-Kârî*, 8/228.

HÜCRE-İ NEBEVİYENİN TARİHİ

Hız. Âişe'nin (r.â.) vefatından sonra hücre-i nebeviye⁽¹⁾ üç kabrin mahfazası olarak kalmıştır. Etrafı mü'minlerin annelerinin hücreleriyle çevrilidir ve buralarda artık mü'minlerin anneleri yoktur. Hücreler boştur ve mülkiyetleri vârislerine geçmiştir. İnsanlar cuma günleri mescit kalabalık olduğunda bu boş hücrelere girer ve oralarda namaz kılarlardı.

Velîd b. Abdülmelik yönetimi devraldığında bu hücreleri vârislerden satın aldı. Onlara cazip bedeller sundu. Sonra Medine'deki valisi Ömer b. Abdülaziz'e, mescidi genişletmek üzere hücreleri yıkıp mescide katması için emir gönderdi. Bu sırada Urve b. Zübeyr (r.a.), Ömer b. Abdülaziz'in Peygamber'in kabrini mescide dâhil etmemesi için çok gayret etti. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) birçok hadiste kabirlerin

(1) Hücre ile ev arasındaki fark daha önce açıklanmış, Resûlullah'ın evde medfun olduğu belirtilmişti. Fakat Âişe'nin hücresi dâhil olmak üzere bütün hücreler yıkılıp mescide katılmış, içinde kabirlerin bulunduğu ev kalmıştır. Bundan sonra kabirlerin bulunduğu bölmeye, yani Peygamber evine 'hücre' denmeye başlamıştır. Muhtemeldir ki bunun sebebi, Ömer b. Abdülaziz'in evi koruyan beşgen bir duvar yaptırmasıdır. Böylece hücrenin, üç kabrin yeri olduğu bilgisi yaygınlaşmıştır.

mescit edinilmemesi için şiddetli uyarılarda bulunuyordu. Bu hadislerden bazıları şunlardır:

“Allah Yahudi ve Hristiyanlara lânet etsin. Onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit edindiler.” Âişe (r.â.) şöyle dedi: “Böyle olmasa kabrini ortada tutarlardı. Fakat ben onun mescit edinilmesinden korkuyorum.”⁽¹⁾

“Bakın, sizden öncekiler peygamberlerinin ve salihlerinin kabirlerini mescit edinirlerdi. Siz kabirleri mescit edinmeyin. Bunu yapmayı size yasaklıyorum.”⁽²⁾

“İnsanların en kötöleri, kıyametin kendilerini yaşarken yakaladığı kişiler ve kabirleri mescit edinenlerdir.”⁽³⁾

Ümmü Seleme (r.â.), Resûlullah’a (s.a.v.) Habeşistan’da gördüğü, Mâriye olarak bilinen bir kiliseden ve kilisenin içinde gördüğü resimlerden bahsetmişti. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu: *“Onlar içlerinden salih bir kul veya iyi bir adam vefat ettiğinde kabrinin üzerine mescit inşa eden ve içine o resimleri yapan bir topluluktur. Allah katında insanların en kötüsü onlardır.”*⁽⁴⁾

Ömer b. Abdülaziz, Resûlullah’ın kabrinin mescit yapılmasının apaçık yasaklamasından habersiz değildi.

(1) Buhârî, 1330; Müslim, 529.

(2) Müslim, 532.

(3) *Müsned-i Ahmed*, 3844; Buhârî, 7067; *Müsnedü'l-Bezzâr*, 1724, 1781.

(4) Buhârî, 434; Müslim, 528.

O Medine'nin sadece valisi değil, aynı zamanda âlimlerinden bir âlimdi, önceki âlimlerinin talebesiydi. Fakat Velîd b. Abdülmelik'in emrini, Resûlullah'ın yasağıyla birlikte kabrin değerini ve erişilmezliğini gözetecek şekilde yerine getirmek istedi. Velîd için Ömer b. Abdülaziz değerliydi. Amcasının oğlu ve ailenin damadıydı. Başkasına göstermeyeceği tahammülü Ömer b. Abdülaziz'e gösterirdi. Bu sebeple Ömer b. Abdülaziz, Resûlullah'ın kabrine gereken hassasiyeti göstermek suretiyle halifenin emrini yerine getirme görevini üstlendi. Zannediyorum ki emri tamamen reddetseydi Velîd onu azleder, yerine emrini icra edecek başka birini tayin ederdi. Muhtemeldir ki, o kişi Ömer b. Abdülaziz'in hassasiyetine sahip olmazdı, onun koruduklarını korumazdı. Böyle davranması Ömer b. Abdülaziz'in fıkıhî derinliğinden ve önemli amaçları gözetmiş olmasındandır. Daha hafif olan zarar meydana gelse de en büyük zararı def etmiştir.

Şimdi burada, Ömer b. Abdülaziz'in emri yerine getirmeyi reddettiğini, bunun üzerine Velîd'in onu azlettiğini ve Emevîler'den olmayan başka bir vali tayin ettiğini hayal ediyorum. Bu kişi emîrinden başka kimseyi gözetmeyen, sadece onun makamına hürmet eden biri olsa ve hücreleri yıkıp Peygamber hücrelerini olduğu hâliyle mescidin içinde bıraksa. Düşünün; hücrenin kolaylıkla koparılabilecek ardıc odunundan bir kapı ve çabucak yıkılabilecek topraktan bir duvar dışında bir şeyi olmasa nasıl olurdu. O zaman mukaddes kabir ortaya çıkar ve yasaklanan şey gerçekleşirdi. İnsanlar

ona doğru namaz kılarlardı. Şeytanın kendilerine süslü ve cazip gösterdiği başka şeyler de yaparlardı. Kabir insanlara açılrsa belki de üzerinde kılıçla savaşırlardı.

Dolayısıyla Ömer b. Abdülaziz'in davranışında ileri derecede basîret, güzel bir çözümleme ve hikmetle uyum vardı. **“Kime hikmet verilirse muhakkak ki ona çok hayır verilmiştir. Sâlimakılsahiplerinden başkası iyi düşünmez.”⁽¹⁾**

Evet. Velîd b. Abdûlmelik'in emri yerine getirildi. Âişe'nin (r.â.) evi dışında mü'minlerin diğer annelerinin hücreleri ve evleri yıkıldı. Medineliler kazmaları inip kalkarken gördü. Peygamberimiz'in hücrelerini, Allah'ın kirden arındırıp tertemiz kıldığı hücreleri birer birer yıkılıyordu.

Hâlbuki Resûlullah (s.a.v.) o hücreleri ömrü boyunca mamur kılmış ve aralarında dolaşıp durmuştu. Cebrâîl (a.s.) o hücrelere inerdi. O hücreler, Resûlullah'ın (s.a.v.) nefesleriyle kokulanmıştı. O hücrelerin her bir taşı ve toprağı Resûlullah'ın (s.a.v.) tilavetine ve namazlarına katılıp tesbihatına eşlik etmişti. Allah'ın elçisi dünya malı olarak onlarla yetinmiş, onlar da ona yetmişti. Onlara sığınmış, onlar da onu bağrına basmıştı.

Hep merak etmişimdir: O hücreleri görenler ne hissederdi? İçine girenin duyguları nasıl olurdu? Çoğu zaman, hücrelerdeki her şeyin “Resûlullah buradaydı” diye ses verdiğini hayal etmişimdir.

(1) Bakara, 269.

Bu hücreler Medine halkına adeta Resûlullah'ın (s.a.v.) hâlâ aralarında dolaştığı hissini veriyordu. Resûlullah'ın (s.a.v.) hatıralarından geriye kalan son maddî kalıntıları kaybederken yaşadıkları acı herhalde çok ağır olmuştur. Onu kaybettikleri günün musibetini sanki yeniden yaşamışlardır. Medine'de o günkünden daha fazla ağlayan olmamıştı. Sanki Resûlullah'ın vefat gününü yeniden yaşıyorlardı. “Hücreler keşke yerlerinde bırakılsaydı” diyorlardı. “Medine'ye gelenler Resûlullah'ın nasıl yaşadığını, nerede oturduğunu görseydi. Hücreler Resûlullah'tan sonra, ona yetişemeyen ümmetine nerede yaşadığını gösteren bir ders olsaydı.”

Atâ el-Horâsânî şöyle demiştir: “Saîd b. el-Müseyyeb'in o gün şöyle dediğini duydum: Vallahi gönül isterdi ki hücreleri olduğu gibi bıraksaydılar. Medine'de bir genç yetişse, ufuklardan bir yabancı gelse ve Resûlullah'ın yaşarken ne ile yetindiğini görseydi. Bu hücreler hâlleriyle ziyaretçilerine konuşuyor gibi olsa da, insanların çokluk istemesini ve çoklukla övünme isteğini azaltsaydı.”

Ömer b. Enes şöyle demiştir: İçlerinde Ebû Seleme b. Abdurrahmân, Ebû Ümâme b. Sehl b. Huneyf ve Hârice b. Zeyd b. Sâbit'in de yer aldığı sahabe oğullarından birkaç kişinin bulunduğu bir meclis gördüm. Öyle ağlıyorlardı ki gözyaşları sakallarını sıırılsıklam ıslatmıştı.

O gün Ebû Ümâme şöyle dedi: Keşke hücreler bırakılsaydı ve yıkılmasaydı da insanlar, dünya hazinelerinin anahtarları

elinde olmasına rağmen Allah'ın Resûlü için razı olduğu şeyin ne olduğunu görüp binalar inşa etmekten geri dursalardı.⁽¹⁾

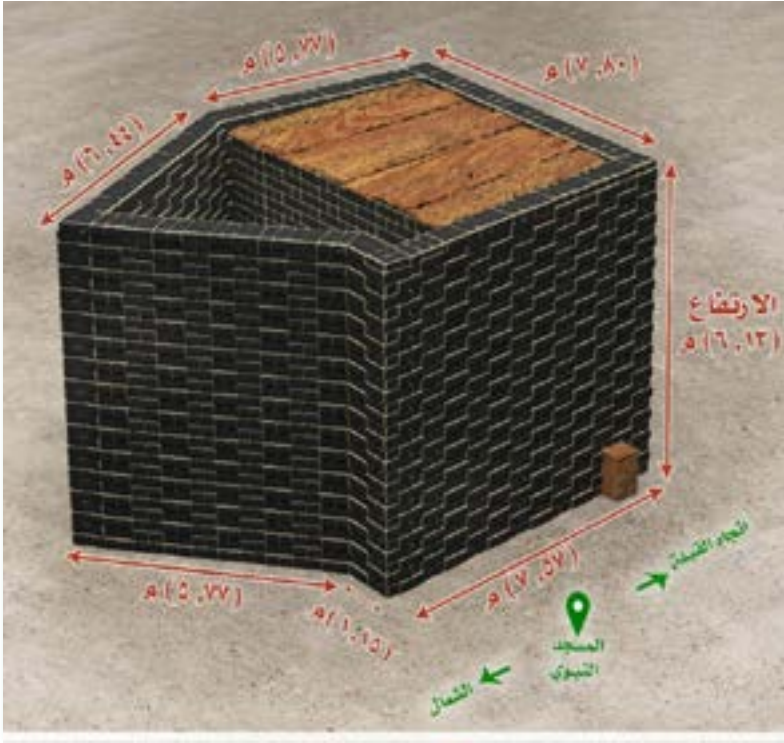
Ne var ki emir yerine getirildi. Evler ve hücreler yıkıldı. Hz. Âişe'nin hücresi ortadan kaldırıldı, Resûlullah'ın ve iki dostunun medfun olduğu evi kaldı.

Sonra Peygamber hücresinin doğu duvarı yıkıldı. Duvar çöktüğü vakit geceydi. Muhtemeldir ki duvar, etrafındaki yıkım ve yapım çalışmaları nedeniyle çökmüştü. Ömer b. Abdülaziz, göçük duvarın tamamen yıkılmasını ve yerine örtü konmasını, yeniden inşa edilmek üzere temeline kadar kazılmasını emretti.

Temel kazılmaya başlandı. Kazan işçi birden korkuyla dışarı fırladı. Ömer, “Ne oldu sana?” diye sordu. İşçi, “Bir ayak gördüm!” deyince hepsini korku kapladı. Görülenin Resûlullah'ın ayağı olmasından korkuyorlardı. Urve b. Zübeyr şöyle dedi: “Korkma. O deden Ömer b. Hattâb'ın ayağıdır. Çünkü o uzundu.” Ayağı için duvarın altında yer kazdılar. Duvar yeniden örüldü. Böylece Âişe'nin (r.â.) evi mescidin içinde belirgin hâle geldi. Kapısı ve bütün açıklıkları kapatıldı. Hiçbir yerden girişi olmayan kapalı bir mekân hâline geldi. Daha sonrasında Ömer b. Abdülaziz, Allah Resûlü'nün hâne-i saâdetini bütün yönlerden kapatacak şekilde siyah taşlardan oluşan kare şeklinde bir duvarın örülmesini emretti. Duvarda

(1) İbni Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1/387-388; *el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, 6/283-285.

ne bir kapı ne de herhangi bir açıklık vardı, tamamen kapalıydı. Çatısı ahşaptan olan bu yapının yüksekliği 6,13 metreydi. Sonrasında ise bu dörtgen duvarı kuşatacak şekilde yine siyah taşlardan beşgen bir duvar örüldü. Duvarın güneye bakan kısmı üçgen şeklindeydi. Aynı şekilde bu duvarın da kapısı veya herhangi bir açık yeri bulunmamaktaydı.⁽¹⁾

(Beşgen ve kare duvarın temsili çizimi)

(1) Vefâul-vefâ, 2/126; Hulâsetü'l-Vefâ, 2/125.

Bu duvarların örülmesinin temel nedeni kabirlerin mescitten ayrılmasıydı. Böylelikle Peygamberimiz'in (s.a.v.) sakınılmasını emrettiği şey gözetilmiş olacaktı. Kabirlerin mescit edinilmesinden uzak durulmuş olacaktı. Duvarı siyah taştan ördürdü. Şeklini dörtgen değil beşgen yaptırdı. Duvar, Peygamber evini batı, güney ve doğu yönlerden tam kuşatıyordu. Kuzey yönünün ise iki köşesinden, bir üçgen olarak ortada buluşan iki eğik duvar çıkarıldı. Böylece toplamda beş kuşatıcı duvar yapılmış oldu. Duvarlarda ne bir kapı ne de herhangi bir açıklık vardı, tamamen kapalıydılar.

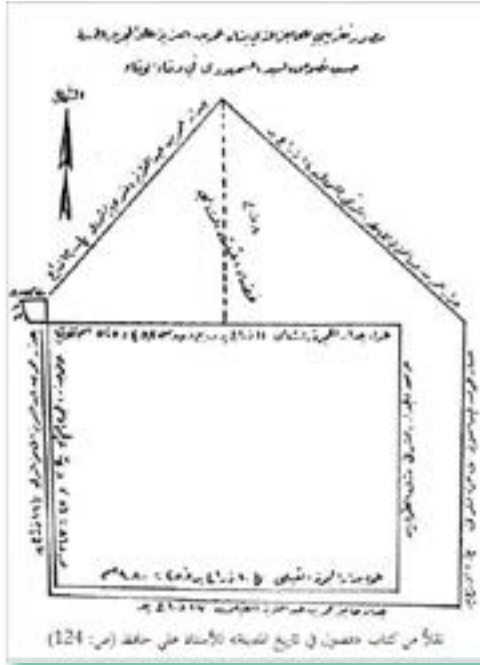

(İçlerinde Peygamber evi bulunan beş duvarın temsili çizimi.)

Bunu iki sebepten dolayı böyle yaptılar:

Birinci sebep, hücre-i nebevîyenin Kâbe-i Muazzama'ya benzemesini istememeleridir. Böyle bir durum etrafında tavaf edilmesine neden olabilirdi.

İkincisi şudur: Kuzey duvarı, Kâbe'yi önüne alan kişinin yöneleceği taraftır. O duvarın kible olmasını ve insanların o tarafa doğru namaz kılmalarını istemedikleri için kuzeyde iki eğik duvar yaptılar. Böylece namaz kılarken o duvara dönülmeyecekti.

(Üstat Ali Hâfız'ın *Fusûl fî Târîhi'l-Medîne* adlı kitabından nakledilmiştir, s. 124)

Böylelikle kabr-i şerifin etrafında üç tane duvar örülmüştü:

– Hz. Aişe'nin evinin topraktan yapılan kare şeklindeki yapı.

– Ömer b. Abdulaziz'in yaptırdığı hücre-i saâdeti kuşatan kare şeklindeki yapı.

– Yine Ömer b. Abdulaziz'in yaptırdığı beşgen yapı.

Kabr-i şerifin üstünde ise toplam üç tane çatı bulunuyordu: Evin çatısı, kare şeklindeki yapıyı kuşatan ahşap çatı ve Mescid-i Nebevî'nin çatısı. Böylelikle Mescid-i Nebevî tam anlamıyla kabr-i şeriften ayrılmıştı.

Duvarlar yüksekçe inşa edildi. Yükseklikleri on üç zira (yaklaşık altı metre) idi.⁽¹⁾ Bunun sonucunda kabrin etrafı iki duvarla çevrilmiş oldu: İlki evin sahip olduğu dörtgen duvar ve ikincisi Ömer b. Abdülaziz'in ördürdüğü yüksek beşgen duvardı.

Kabrin üstünde ise iki tavan bulunmaktaydı: Hücrenin ve mescidin tavanı. Böylece kabirlerin mescitten tam ve muhkem bir şekilde koparılması sağlanmış oldu.

Kabirler Mescid-i Nebevî'nin içinde bu hâl üzere kaldı. Yapı o derece sağlamdı ki sekiz yüz yıl boyunca ayakta kaldı. Yıkılan kısımları H. 881 (M. 1477) yılında tekrar yapıldı.

Ömer b. Abdülaziz'in hücre-i nebeviyeyi duvarla kapatması hakkında Medine'nin âlimlerinden veya onların ardından

(1) *Vefâü'l-Vefâ*, 2/128.

gelenlerden hiçbirisi olumsuz bir görüş beyan etmemiştir. Oysa kabirlerin alçıyla donatılması ve üzerlerine yapı inşa edilmesi Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından açıkça yasaklanmıştı. Câbir'in (r.a.) hadisi şöyledir: “*Resûlullah (s.a.v.) kabrin alçıyla donatılmasını, üstüne oturulmasını ve kabrin üzerine yapı inşa edilmesini yasaklamıştır.*”⁽¹⁾ Bu durum, Ömer b. Abdülaziz'in ve çağındaki âlimlerin fikhî derinliğini ve meselelere yaklaşımlarındaki şeffaflığı göstermektedir. Zira onlar için bu yasağın özü, kabirlerin aşırı yüceltilmesi sebebiyle haddin aşılma ihtimalinin doğuyor olmasıydı. Hücre-i nebeviyenin üzerine yapı inşa etmek ise içinde haddin aşılmasını veya saldırıya uğrayıp kabirlerin ortaya çıkarılarak mescit edinilmesini engellemek içindi. Bu sebeple Âişe (r.â.), Resûlullah'ın (s.a.v.) kabirlerin üzerine yapı inşa edilmesini yasakladığı, “*Allah, Yahudilere ve Hristiyanlara lanet etsin. Onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit edindiler*” sözünü aktardıktan sonra şöyle demiştir: “Bu durum olmasa Resûlullah'ın kabrini belirgin yaparlardı. Ama korkarım ki öyle bir durumda mescit edinilirdi.”⁽²⁾

Şu hâlde başka kabirlerin üzerine yapı inşa etmek haddi aşmaktır. Resûlullah'ın (s.a.v.) kabri üzerine yapı inşa etmek ise kabri, içinde haddin aşılmasından korumak içindir. Onların bu tavrında nassın zahirinden maksadına ve hikmetine intikal söz konusudur. Allah kim için hayır dilerse onu dinde fakih kılar.

(1) Müslim, 970.

(2) Kaynak yukarıda verilmiştir.

Halife Mutevekkil'in döneminde (H. 237-247) beşgen yapının altına duvarın örtüsü olacak şekilde yaklaşık bir metre yüksekliğinde mermerler konuldu.

Muktefî (H. 548) döneminde ise konulan bu mermerler restore edildi ve iki metre kadar yükseltildi. Hicrî 886 yılında ise Kayıtbay mermerleri yenileyerek yaklaşık üç metre olacak şekilde ayarladı ve hücre-i saâdeti tekrar restore ettirdi.

Altıncı yüz yıla gelindiğinde beşgen duvar beyaz, nakışlı bir örtüyle kaplandı. Halife Müstazî'den⁽¹⁾ izin alarak duvarı kaplayan, Hasan b. Ebi'l-Heycâ idi. Örtü önceleri Mısır'dan gönderilirdi. Sonra İstanbul'dan gönderilmeye başlandı. Hâl-i hazırda mevcut örtü ise Mekke-i Mükەرreme'de, Kâbe-i Muazzama'nın örtüsünün dokunduğu fabrikada dokunmuştur. Bu örtü H. 1389 (M. 1968) yılında, Mescid-i Nebevî'nin imamı Şeyh Abdülaziz b. Sâlih'in⁽²⁾ fetvası ve gayretiyle asılmıştır. Hicrî 1406'da tekrar yenilenmiştir.

(1) Halife Müstazî Biemrillah, h. 565-574 (1170-1180) yılları arasında hükmetmiştir.

(2) Şeyh Abdülaziz b. Sâlih, Harem-i Nebevî'nin imamı ve Medine-i Münevvere'nin elli yıl görevde kalan kadısıdır. Üzerinde âlimlerin vakarı ve sultanların heybeti vardı. Medine'de kendisine hem imam hem en değerli mevki sahibi hem de darda kalanların gideceği kişi olarak bakılırdı. Kendini okumaya bıraktığında Kur'ân-ı Kerim'i tatlı bir nağme ve hoş bir edayla tilavet ederdi. H. 1415 yılında vefat etmiştir, Allah ona rahmet eylesin.

(Hücre-i nebeviye örtüsünün görseli.)

Beşgen duvarın etrafında bulunan maksûre parmaklıkları ise Sultan Zâhir Baybars el-Bundukdârî Hicrî 663 (1265) yılında Medine'ye geldiğinde yaptırmıştır. Muhtemeldir ki Sultan Zâhir Baybars, hücrenin etrafında insanların Peygamber makamının gerektirdiği edeple uyumlu olmayacak şekilde davrandığını görmüş ve etrafına ahşap parmaklıklar yaptırmıştır. Bu parmaklıklar mescitte H. 886 (M. 1482) yılında meydana gelen yangında yanmıştır. Ardından H. 890 (M. 1486) yılında Melik Eşref Kayıtbay'ın emriyle maksûre demir ve bakırla ayrılmıştır. Söz konusu maksûre değiştirilmemiş olup hâlâ mevcuttur. Sadece rengi değişikçe boyası yenilenmektedir.

Bu durumda mübarek kabre doğru duran birisiyle kabir arasında üç engel vardır: (i) Hz. Âişe'nin evinin topraktan olan duvarı. Muhtemelen bu duvar Hicrî 654 yılındaki yangında zarar gördüğü için yıkılmıştı. (ii) Ömer b. Abdulaziz'in inşa ettiği kare şeklindeki duvar. (iii) Yine Ömer b. Abdülaziz'in inşa ettiği örtüleriyle birlikte duran beşgen duvar. (iiii) Maksûrenin parmaklıkları.

Parmaklıkların arasından bakıldığında içerideki kapısız, beşgen duvarın örtüsünden başka bir şey görülmez. Bütün bunlar mukaddes nebevî kabrin korunması içindir ve Allah'ın nebisinin duasına icabetidir. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle dua etmiştir: “Allah'ım, arkamdan kabrimi tapılan bir puta çevirme. Peygamberlerinin kabirlerini mescit edinenlere Allah'ın gazabı şiddetli olmuştur.”⁽¹⁾

İbnü'l-Kayyım, “Nûniyye” olarak bilinen kasidesinde⁽²⁾ şöyle der:

Onu kucaklayan kabri putlardan bir put

Kılmaması için dua etti Rabbine

İcabet etti Rabbülâlemîn duasına

Kuşattı kabrini üç duvar ile

Duası sebebiyle örüldü kabrinin dört bir yanı

Erişilmezlik, himaye ve muhafaza ile

(1) Muvatta, 570.

(2) Bkz. Şeyh Herrâs'ın, İbnü'l-Kayyım'ın Nûniyye'sine yazdığı şerh, s. 583-585.

KABR-İ NEBEVİNİN AÇILMASI

Ömer b. Abdülaziz, Peygamber evinin doğu duvarının inşasını tamamladıktan sonra hâne-i saâdeti çevreleyen dörtgen duvar ile hücrenin etrafındaki beşgen duvarı kapısız, penceresiz ve herhangi bir açıklık olmayacak şekilde inşa ettirmesinden sonra kabirler insanların erişiminden uzak, tam bir kapalılık ve erişilmezlik hâline ulaştı. O günden sonra, yüz yıllar boyunca kabirleri ve evin alanını kimse görmedi. Hicrî dokuzuncu yüz yıla gelindiğinde, 881 (1477) yılında beşgen duvarın bazı kısımları çöktü. Aynı şekilde hücrenin de bazı duvarlarında çökmeler oldu. Tevafuk ve tevfik-i ilâhî odur ki, bu olay Medine'nin tarihçisi Semhûdî yaşarken ve oradayken gerçekleşti. Böylece Semhûdî bütün olayları anlattı. Merhum Semhûdî'nin anlattıklarını özetle aktaralım:

Bunun sebebi, 881 (1477) yılı Şaban ayının başında Mescid-i Nebevî'de tamirat çalışmalarının olmasıydı. Çalışma sırasında, beşgen duvarın kuzey kısmında yarıklar olduğunu fark ettiler. Dış duvardaki yarığı onardıkları sırada, içeride hücrenin doğu ile kuzey duvarı arasında başka bir yarık olduğunu gördüler. Bunun üzerine mübarek mahallin doğu ve kuzey tarafları, yarıklar sebebiyle yıkıldı.

Hücrenin kuzey duvarını yıktıklarında zeminini temizlemeye koyuldular. Tavanın çökmesi sebebiyle biriken molozları ve çok önceden mescitte meydana gelen yangın sebebiyle düşen şeyleri temizliyorlardı. Hücrenin zeminindeki enkaz bir insan boyu kadardı. İçinde yangından etkilenmiş ve çoğu yanmış tahtalar bulunmaktaydı. Bu kadar yığın, hücre-i nebeviyenin içinde, mübarek kabirlerin üzerinde durmaktaydı. Meydana gelen olay hücrenin temizlenmesi, enkazın kaldırılması ve ilk hâline döndürülmesi için bir vesile oldu.

Yığını temizlemek için çalıştılar. İnsanlar meselenin üzerine öyle düştü ki, eski zemin ortaya çıkana kadar temizlik devam etti. Sonunda zeminin çakıl taşları görünür hâle geldi. Taşlar mescittekilere benziyordu ama yerin nemi sebebiyle kararmışlardı.

Adı geçen ayın yirmi beşinci gününün sabahında, tamir işinden sorumlu kişi, hücrenin temizlendikten sonraki hâlini görerek bereketinden faydalanmam için bana haber gönderdi. O sırada kimisi “Kabr-i şerif ortaya çıktı”, kimisi ise “Kabr-i şeriflerin hiçbirinin izine rastlanmadı” diyordu. İçimdeki özlem duygusu ve vecd hâli beni harekete geçirdi. Geçmişte birinin Hz. Âişe’den kabir-i şerifleri kendisine göstermesini istediğini hatırladım. Hücre-i şerifenin ölçülerini ve niteliklerini de anlatanlar olmuştu. Gitmeye karar verdim. Şairin şu sözü bana uyuyordu:

Deseler Mecnuna, “Bir yer var, toz gelmiş Leylâ’nın topraklarından” ciddiye alır, koşardım

Belki Leylâ'ya dair bir şey görürüm diye

Teselli edecek bir şey, parçalanmak üzere olan kalbi

Hücrenin arka kısmından girdim. Orada durdum. Ömrümde daha güzelini koklamadığım bir koku aldım. Hücre-i şerifeyi inceledim. Düz bir zemindi. Elime toprağından aldım. Toprak nemliydi ve içinde, daha önce vasfedilen, iki duvarın arasındaki taşlar gibi çakıl taşları vardı. Toprak ufalandığında taşlar kendini gösteriyordu. Mübarek kabirlerden hiçbir iz yoktu.

Hücre-i şerifenin zemini ile içerdeki Şam duvarı ve dıştaki duvarın köşesi arasında kalan boşluğun zemini arasındaki farklılığı inceledim. Hücrenin zemini, boşluğun zemininden bir buçuk zira' kadar alçaktı. Boşluğun zemini de hücrenin etrafını saran mescitten bir tam üçte bir zira' alçaktı. Bu durumda hücrenin zeminiyle mescidin zemini arasındaki fark, yaklaşık üç zira' kadardı.

Bu duvarın ortalarında bir kapı bırakmışlardı. Başka açıklık kalmayınca o kapıdan içeri fazla miktarda çakıl taşı soktular. Taşları yıkayıp mübarek kabirlerin üzerine koymak üzere Akîk arazisinden getirmişlerdi. Mescidin taşlarıyla aynı cinstendi. Peygamber aleyhisselâmın kabrinin kible duvarının hemen yanında olduğuna dair daha önce rivayet aktarmıştım.

Mübarek kabirlerin üzerine çakıl taşı koymak üzere bahsedilen kapıdan girdiklerinde taşları mübarek yere resmedildiği şekilde koydular ve kabirlerin düzeninde meşhur

olan şekli dikkate aldılar. Buna göre Ebû Bekir'in başı Hz. Peygamber'in (s.a.v.) omzunun arkasında, Ömer'in başı Ebû Bekir'in omzunun arkasında yer alıyordu. Kabirleri ortadan yükselttiler. Mekânı çok miktarda ud, anber ve daha başka çeşit buhurlarla kokulandırdılar. Onca kokuya rağmen mübarek yerin kendi mis kokusu getirilenlere ağır basıyor ve yayılıyordu.

(Maksûrenin ve hücre-i şerifenin planı)

Görseldeki Arapça ifadelerin tercümeleri:

باب السلام: Bâbü's-Selâm

باب البقيع: Bâbü'l-Bakî

المواجهة الشريفة: Müvâcehe-i şerîfe

رسم تقريبي لترتيب القبور الشريفة: Mübarek kabirlerin konumlarının temsîlî çizimi

محراب فاطمة: Fâtıma mihrabı

الباب الأخضر: Yeşil kapı

باب الدخول إلى الحجرة: Hücreye giriş kapısı

السريـر: Döşek

بيت فاطمة رضي الله عنها: Hz. Fâtıma'nın evi

زاوية الحجرة الخلفية: Hücrenin arka köşesi

محراب التهجد: Teheccüd mihrabı

güney

batı

doğu

kuzey

Sonra bahsedilen kapıyı kapattılar. Duvarın geri kalanıyla aynı sağlamlıkta olacak şekilde ördüler. Bütün bunlar ve dış duvarın mühürlenip kapatılması aynı yılın şevval ayının yedisinde mübarek perşembe günü tamama erdi.⁽¹⁾

(1) Vefâü'l-Vefâ, 2/169-174. Kısaltılarak alınmıştır.

Aktarılanlardan anlaşılmaktadır ki, Peygamber evindeki kabirler, rivayet edilen nitelikteydi. Üç kabir vardı ve üzerlerinde kabri kazarken çıkarılan topraktan başka bir yükselti yoktu. Kabirler ne yüksek ne de alçaktı. Üzerlerine Akik arazisinin çakıl taşlarından serpilmişti. Zamanın geçmesiyle kabirler yerle yeksan hâle gelmişti ve üzerlerinde onları ayırt etmeyi sağlayacak herhangi bir şey yoktu. Bu sebeple kabirleri daha önce vasfedildiği gibi yeniden konumlandırıdılar. Bunu yaparken yaygın olarak bilinen düzene göre hareket ettiler. Rivayette vasfedildiğine göre üç kabir birbirinin peşi sıra dizilmişti. Ebû Bekir'in başı Resûlullah'ın arkasında, omzunun hizasında, Ömer'in başı ise Ebû Bekir'in arkasında, omzunun hizasında idi. Kabirleri ilk hâllerine dair anlatıldığı gibi yerden bir karış yüksek olacak şekilde ortadan yükselttiler ve üzerlerine Akîk vadisinden yeni çakıl taşları serptiler.

Yine anlaşılmaktadır ki Peygamber aleyhisselâmın hücresinde hiçbir eşya yoktu, mütevazı bir şekilde inşa edilmişti ve aynı mütevazılık ve sadelikte yenilenmişti. İçinde ne beton yükselti ne süsleme, ne hazine ne kilit, ne koruyucu ifadeler ne esrarlı şeyler vardı. Allah'ın sanatı ve tevfi ki bütün bunlar gözlemci, tarihçi bir âlimin bulunduğu sırada ortaya çıkmaktaydı. Medine tarihçisi merhum Semhûdî Hücrenin duvarları açıldığında gelmiş, görmüş ve orayı daha önce bilindiği gibi vasfetmiştir. Hücrenin içini görmüş, duvarların kapatıldığına ve içine girilmez hâle getirildiğine vakıf olmuştur. Hücrenin, içinde yaşamış olan Efendimiz'in

(s.a.v.) yaşamına tanıklık eden tevazusu ve sadeliğiyle ilk hâli üzere yenilendiğine de şâhit olmuştur.

Yine anlaşılmıştır ki hücrenin içinde bir sır, şaşırtıcı bir olay veya keşif olarak nitelenmesi mümkün hiçbir şey yoktur. Hücre, rivayetlerde anlatıldığı gibi bulunmuştur. O günden beri anlatıldığı üzere aynı kalmıştır ve bugün de hâlâ aynıdır.

Allah onu muhafaza etsin, erişilmez kılsın. Şerefini ve değerini artırsın. Âmin.

Çatlakların olduğu yarılmış duvarların inşa sürecinde özetle şunlar gerçekleşmiştir:

1. Hücre-i saâdetin içerisindeki ilk inşa edilen toprak evin yıkılması sonucunda oluşan kalıntılar izale edildi. Bunlar Allah Resul'ünün (s.a.v.) ilk evinde gerçekleşen H. 654 yılındaki yangın sonucu oluşmuştu. Semhûdî'nin belirttiği üzere ahşap ve topraktan oluşan bu yıkıntılar yanık bir halde kabir-i şerifin üstündeydiler.

2. Allah Resulü (s.a.v.) ve iki dostunun kabirleri eski haline geri çevrildi ve kabirlerin üzerine çakıl taşları serpidi.

3. Duvardaki çatlak ve yarıkların ortadan kaldırılmasıyla yapı tekrar desteklendi ve sağlam bir şekilde eski haline getirildi.

4. Doğru cephesine bakan duvar içten ve dıştan tamamen kapatılarak bütünleşmiş hale getirildi.

5. Aynı şekilde güney cephesine bakan duvar içten ve dıştan tamir edilerek tek bir bütün haline getirildi.

6. Kuzey cephesine bakan duvarın yaklaşık üçte biri daha genişletilerek kolon yerleştirmek için alan açıldı.

7. Hücre-i saâdetin mermer kaplaması yenilendi.

8. Hz. Aîşe (r.a.) validemizin evinin ahşap çatısı kaldırılarak yine ahşaptan bir kubbe inşa edildi. Kubbenin batı cephesi ise siyah ve beyaz taşlarla kaplatıldı. 2. 26 m. olan kubbe ile beraber bütün yapı 8. 39 m. yüksekliğinde oldu.

9. Hücre-i saâdete herhangi bir pencere veya kapı yapılmadı. Böylelikle önceki süreçte olduğu gibi hiçbir kimse ne Allah Resulü'nün (s.a.v.) ne de sâhibeynin (r.a.) kabrine doğrudan ulaşamıyordu.

Çatı ve kubbe ile beraber inşa edilen yapının son hâli yaklaşık olarak şu şekildeydi⁽¹⁾:

(1) Eş-Şeyh Abdulmuhsin Kasım, *el-Medînetü'l-Münevvere- Özetle-*, 118-129.

(Kabirleri içine alan kubbeli taş yapının temsili resmi)

YEŞİL KUBBE

Hücre-i Mutahhara'nın üzerinde kubbe yoktu. Mescidin hücreye denk gelen tavanının üstü, bu kısmı mescidin geri kalanından ayırt etmek için yarım insan boyu yüksekliğinde tuğla ile çevrilmişti.

Hücre-i şerifenin üzerine ilk defa kubbe yapan kişi, Memlük sultanı Kalavun es-Sâlihî idi. Kubbe, H. 678 (M. 1280) yılında alttan dörtgen, üstten sekizgen olacak şekilde yapıldı. Hücre-i saadeti kuşatan sütunların üzerine tahtalar yerleştirildi, tahtaların üzerlerine ahşap plakalar çivilendi. Sonra bunlar kurşun plakalarla kaplandı. Tuğla ile çevrili bölme ahşapla tamamlandı. Kubbe, Nâsır Hasan b. Muhammed Kalavun zamanında yenilendi.

Daha sonra yerinden oynayan kurşun plakalar Eşref Şaban b. Hüseyin b. Muhammed tarafından H. 765 (M. 1364) yılında yenilendi ve sağlamlaştırıldı. Sonra yine bozulmalar oldu ve Sultan Kayıtbay tarafından H. 882 (M. 1478) yılında tamiri gerçekleştirildi.

Mescid-i Nebevî'de yaşanan ikinci yangında, H. 886 (M. 1482) yılında maksûre ve kubbe yandı. Sultan Kayıtbay

zamanında, H. 887 yılında kubbe yenilendi. Tuğladan, oldukça yüksek bir şekilde örülen kubbe mescidin zeminine bağlanan büyük sütunlarla kuvvetlendirildi. Bunun üzerine mescidin doğu duvarıyla yeni yapılan sütunlar arasında sıkışma oldu. Çözüm olarak mescidin doğu duvarı yıkıldı ve avluya, cenazelerin kılındığı yere doğru bir buçuk zira‘ kadar kaydırıldı. Kubbe yandığında hücre-i şerifeye herhangi bir şey düşmedi. Kayıtbay’ın yaptırdığı küçük kubbe, hücreyi ve kıymetli kabirleri korumuştur.

Kubbe yukarıda açıklandığı gibi inşa edildikten sonra üst kısımlarında yarıklar oluştu. Restorasyon işe yaramayınca Sultan Kayıtbay üst kısmının yıkılmasını emretti. Kubbe, beyaz alçı ile yeniden güçlendirildi. H. 892 (M. 1487) yılında kubbe sağlam ve güzel bir şekilde tamamlanmış oldu.

Birkaç yüz yıl sonra Osmanlı sultanı Mahmud b. Abdülhamid (II. Mahmud) zamanında kubbenin en üst kısmında çatlaklar meydana geldi. Sultan kubbenin yenilenmesi için emir verdi. H. 1233 (M. 1818) yılında kubbenin üst kısımları yıkıldı ve son derece sağlam bir şekilde yeniden yapıldı. Kubbenin bugün gördüğümüz son hâli budur.

H. 1253 (M. 1838) yılında Osmanlı sultanı Abdülhamid, kubbenin yeşile boyanması için emir verdi. Kubbeyi yeşile boyatan ilk kişi Sultan Abdülhamid oldu. O günden beri ne zaman kubbenin boyası yenilenmesi gerekse yeşile boyandı.

Yeşile boyanmasından sonra kubbe, “el-Kubbetü’l-Hadrâ” (Yeşil Kubbe) olarak isimlendirildi. Ondan önce “beydâ (ak)”, “feyhâ (ferah)” ve “zerkâ (mavi)” diye bilinmekteydi.⁽¹⁾

Yeşil kubbe hâlâ azameti, heybeti ve görkemiyle parlamaya, oraya doğru yürüyen ziyaretçilere vuslatın yakınlığını ve buluşmanın güzelliğini müjdelemeye devam etmektedir. Mü’mîn gözlere sürmedir yeşil kubbe.

Bu görkemli kubbeye ne süsleme ne yazı, ne devasa bir mimarî ne de göz alıcı bir sanat görülür. Aksine şekli sadedir, bakan gözü rahatlatır. Tavrı, konumu ve heybetiyle süse ve debdebeye ihtiyaç duymaz.

İslâm dünyasının dört bir yanından gelen ilim ehli, birbirlerinin peşi sıra kubbeyi görmelerine ve ibadet mevsimlerinde onu ziyaret etmelerine rağmen ne yapılışını görenlerden ne de onlardan sonra gelenlerden hiçbir âlim kubbenin uygunsuz olduğuna dair bir söz söylememişlerdir. Sadece İbn Teymiyye’nin kısaca zikredilen bir sözü var. Bir de San’ânî’ye ait bir yorum var. O da *Tathîrü’l-İ’tikâd* adlı risalesinde kubbe hakkında görüşünü beyan etmiş ve sonraki asırlarda bazıları onu takip etmiştir.

Âlimlerin kubbeyi olumlu karşılamalarının nedeni şu olabilir: Peygamber aleyhisselâmın kabri, ilk hâlinde Hz.

(1) Merhum üstat Ali Hâfız’ın *Fusûl fî Târîhi’l-Medîne* adlı eserinden özetle alınmıştır. (s. 127-129).

Âişe'nin evinin çatısı altındaydı. Dolayısıyla Resûlullah (s.a.v.) evinde defnedilmişti. Bu sebeple evinin çatısının üstüne bir çatı daha koymak duvarının arkasına bir duvar daha yapmak gibiydi.⁽¹⁾

Bu bakımdan Resûlullah'ın (s.a.v.) kabri bir istisna olur. Onun kabri kıyas alınarak başka kabirlerin üstüne kubbe yapılması, etraflarında inşa gerçekleştirilmesi doğru değildir. Çünkü bununla ilgili apaçık ve sahih yasaklama bize ulaşmıştır. Ebu'l-Heyyâc el-Esedî şöyle söylemektedir: Ali b. Ebî Tâlib (r.a.) bana şöyle dedi: *“Resûlullah'ın beni yönlendirdiği şeye seni de yönlendireyim mi? Yıkmadık hiçbir heykel, yerle yeksan hâle getirmedik hiçbir yüksek mezar bırakma.”*⁽²⁾

Kabirlerin üzerine yapı inşa edilmesi yasağı, kabrin duvarla çevrilmesini, tavan ve kubbe yapılmasını da kapsamaktadır.

Kabir; ahiret duraklarının ilki olduğu ve insanlar kabirlerinden yalın ayak, çıplak ve hiçbir şey taşımaksızın kalkacakları için Müslüman'ın kabrindeki hâlinin, kendisine gittiği Rabbi karşısında yoksunluğunu, muhtaçlığını, tevazuunu ve zilletini ifade edecek şekilde olması lazımdır. Kabirler üzerinde yapı inşa etmek ve yüksek hâle getirmek ise olması gerekene aykırıdır.

(1) Bu görüşü üstadım merhum Abdülaziz el-Kâri ile yaptığımız bir müzakerede edindim.

(2) Müslim, 969.

Bir başka mahzur da kabir; bir âlime veya âbid bir zata ait ise üzerinde yapı inşa etmek ve kubbe yükseltmek insanlarda haddi aşmaya, kabri ziyaretgâh edinmeye sebep olmasıdır. Cahil insanlar durumu ayırt edemezler ve kabirlerin yanında, kabir ziyareti usûllerine aykırı birçok yaygın bid'ata düşerler.

Bu sebeple ashâb-ı kiram (r.a.) Resûlullah'ı (s.a.v.) defnettiklerinde kabrine herhangi bir ayırt edici işaret koymadılar. Yerden bir karış kadar yükselttiler ve üzerine, toprağın dağılıp yayılmasını engellemesi için toprağı tutmak üzere biraz çakıl taşı serptiler.

Bakî'de ve başka yerlerdeki kabirler de bu niteliktedir. Peygamberimiz (s.a.v.) Bakî'ye defnedilmiş olsa da kabrinin görüntüsünde çevresindeki diğer kabirlerden ayrışacağı herhangi bir şey bulunmuş olmayacaktı.

(el-Kubbetü'l-Hadrâ: Yeşil kubbe)

RESÛLULLAH'IN KABRİ HAKKINDA BAZI EFSANELER

Hücre-i nebeviye hiçbir menfezi olmayan duvarlarla muhkem bir şekilde kapatılmıştır. İnsanların çoğu parmaklıkların arkasında ne bulunduğunu bilmemektedir ve buraya dair cahillerin ve avamın çoğunun zihninde belirsizlik bulunur. Bu sebeplerden dolayı tuhaf haberlerin yayılması, garip olaylara düşkün olanların iddialarının artması kolaylaşmıştır. Bazı yalanlar revaç bulmuş, uydurma haberler ve hikâyeler yayılmıştır. Bunlardan bazılarını zikrederim.

1. Sosyal medyada ve internette dolaşan, Hz. Peygamber'in kabri olduğu iddia edilen görsellerin hiçbirisi gerçek değildir. Peygamberimiz'in (s.a.v.) kabrinin görüntüsü yoktur. Tarih boyunca görüntülenmemiş ve resmedilmemiştir. Peygamberimiz'in (s.a.v.) kabri olduğu söylenen her görüntü uydurmadır ve hiçbir surette gerçek değildir. Bu görseller İslâm dünyasının çeşitli yerlerinde bulunan, bid'at üzere yapılmış mezar ve türbelere aittir. Çünkü söz konusu görseller, Resûlullah'ın (s.a.v.) kabrine dair rivayet edilen niteliklerle uyumlu değildir.

2. Hücre-i nebeviyeye girip Peygamber aleyhisselâmın kabrini gördüğünü iddia edenler vardır. Hücreye girdiğini, Resûlullah'ın ve iki dostunun kabrini gördüğünü yahut bir aralıktan başını uzatıp kabir veya kabirler gördüğünü iddia edenlerin söylediği her şey asılsız iddiadır ve yalan haberdur. Çünkü kabirlerin bulunduğu hücre-i nebeviyenin etrafı tamamen kapalıdır. Allah Resûlü (s.a.v.) ve iki dostunun medfun olduğu ev tamamen kapatılmıştır. Ne kapısı ne penceresi bulunmaktadır. Üstelik Ömer b. Abdülaziz'in yaptırdığı beşgen duvar da kapısız ve penceresizdir. Hücrenin etrafındaki parmaklıklar ise demirden yapılmış olup kapısız beşgen taş duvarı kuşatmaktadır. Bu bölmeye giren ne Resulullah'ın evine ne de kabirlerin bulunduğu hücreye geçmiş olur. Sadece ikinci duvarın yani Ömer b. Abdülaziz'in yaptırdığı beşgen duvarın dışında durmuş olur.

Dolayısıyla kabirlerin görülmesine veya uzanılıp bakılmasına dair bütün haberler uydurmadır. Hz. Peygamber'in kabrini en son gören, tarihçi Semhûdî ve onun zamanında yaşayanlardır. H. 881 (M. 1477) yılında hücrenin duvarları çatlaklar sebebiyle yıkılıp olduğu hâl üzere yeniden yapıldığında orayı görmüşlerdir. O günden itibaren duvarlar kapalıdır. İçeriye kimse girmemiştir, içeride olanları kimse görmemiştir.

3. Peygamberimiz'in (s.a.v.) veya iki dostunun (r.anhümâ) kabirlerinin açılmaya çalışıldığına dair hikâyeler, haberler ve

efsaneler vardır. Bunların en meşhuru Nureddin Zengî'den rivayet edilendir. Rivayete göre Zengî rüyasında Peygamber aleyhisselâmı görür. Resûlullah (s.a.v.) iki sarışın adama işaret ederek Zengî'den yardım ister: “Kurtar beni bunlardan” der. Zengî Medîne'ye gelir, iki adamı buldurur ve onları tanıyıp teşhis eder. Evleri arandığında da kabri açmak amacıyla kabrin olduğu yöne doğru tünel kazdıkları tespit edilir. Bu anlatım Medine tarihiyle ilgili bazı kitaplarda ayrıntılarıyla geçmektedir ancak gerçekliği yoktur. Nureddin Zengî'nin hayat hikâyesini yazan hiç kimse böyle bir şeyden bahsetmemiştir.⁽¹⁾

Bir diğer anlatımda, kabirlerini açarak Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'i çıkarmak üzere Medine'nin emîriyle iş birliği yapanlardan bahsedilir. Rivayete göre bunlar geceleyin gelmişler fakat minberin yanında yerin dibine geçirilmişlerdir.⁽²⁾

Başka bir hikâye de Mısır yöneticisi Hâkim Biemrillah Ubeydî ile ilgili anlatılanlardır. Buna göre bu kişi Resûlullah'ı ve iki dostunu Mısır'a götürmek üzere kabirlerini açmak için birini gönderir. Medine ahalisi bu kişiye karşı savunmaya geçer. Sonra o kadar şiddetli bir rüzgâr eser ki insanlar yerlerinde zor durur. Bunun üzerine söz konusu görev için gelen kişi tövbe eder.

(1) *Vefâü'l-Vefâ*, 2/187. Bu hikâye üzerinde durup gerçek olmadığını ortaya koyanlardan biri Dr. İbrahim b. Muhammed el-Müzeynî'dir. İlgili araştırma “Resûlullah'ın (s.a.v.) Kabri Etrafına Kurşun Dökme Rivayeti” başlığını taşımaktadır.

(2) *Vefâü'l-Vefâ*, 2/189.

Bu hikâyelerin hepsinin, meddahların ve tuhaf haberleri yaymayı sevenlerin anlatılarında görüldüğü üzere olağanüstü olaylarla sona erdiği fark edilmektedir.

4. Kabrin üzerindeki tavanda bir delik açılmasını söylediğine dair Hz. Âişe'den haber aktarılır. Buna göre Medine ahali, kuraklık olduğunda Âişe'ye (r.â.) gelirler. Hz. Âişe onlara kabrin üzerinde bir pencere açmalarını söyler. Pencere açtıklarında yağmur yağmaya başlar. O kadar yağar ki yerler yeşillenir, otlar büyür, develer semirir. Develerde semizlik sebebiyle yağ düğümlemesi (fıtk) olur. Bu sebeple o yıla 'fıtk yılı'⁽¹⁾ denilir. Tabiatıyla bu hikâye de gerçek değildir.⁽²⁾

Doğrusu bu hikâyenin kurgusuna şaşırmmamak elde değildir. Tavan, duanın semaya ulaşmasını mümkün kılmayan bir engel miydi? Peygamberimiz'i evin ince tavanı örtüyordu da derin kabir örtmüyor muydu?

Ayrıca Medine'de kıtlık Hz. Ömer (r.a.) zamanında, Remâde yılında meydana gelmiştir. Kıtlık olduğunda ne tavanı kaldırdılar ne de tavanda pencere açtılar. Resûlullah (s.a.v.) hayatta iken ne yapıyor idiyse aynı şeyi yaptılar. Namaz için çıktılar, rahmet yağmuru için Allah'a yalvardılar. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) amcası Abbâs'a (r.a.) gidip ondan dua istediler.

(1) *Sünenü'd-Dârimî*, 93; Harbî, *Garîbü'l-Hadîs*, 3/946; İbnü'l-Cevzî, *el-Vefâ bi-Ahvâli'l-Mustafâ*.

(2) *el-İstiğâse fi'r-Reddi ale'l-Bekrî*, s. 265.

5. Utbî hikâyesi de bu efsanelerden biridir. İbn Asâkir *Târîh*'inde, İbnü'l-Cevzî de *Müsîrû'l-Azmi's-Sâkin* adlı eserinde bu hikâyeyi zikretmiştir ve zikreden başkaları da vardır. Muhammed b. Harb el-Hilâlî'ye isnat ile onun şöyle dediğini aktarırlar: “Medine’ye girdim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kabrine gittim. Ziyaret ettim, yanında oturdum. O sırada bir Arabî geldi ve Peygamber aleyhisselâmı ziyaret etti. Sonra şöyle dedi: ‘Ey resûllerin en hayırlısı, Allah sana doğru söyleyen bir kitap indirdi ve şöyle dedi: **‘Onlar kendilerine zulmettikleri vakit sana gelip de Allah’tan mağfiret dileselerdi onlara (sen) peygamber de mağfiret isteyiverseydi(n) elbette Allah’ı tövbeleri kabul edici, çok esirgeyici bulacaklardı.’**⁽¹⁾ Ben de sana Rabbinden günahlarımı bağışlamasını dilemeye geldim, günahlarım için senden şefaât diliyorum.’ Sonra ağladı ve şiir söylemeye başladı:

*Ey kemikleri bir çukura gömülmüş olanların en hayırlısı
Güzelleşti çukurlar, tepeler o kemiklerin güzelliğiyle
Senin içinde olduğun kabre canım feda olsun
İçinde iffet, lütuf ve cömertlik olan kabre*

Sonra mağfiret diledi ve gitti. Ardından uykuya daldım. Resûlullah’ı rüyamda gördüm. ‘Adama yetiş ve ona şefaâtım ile Allah’ın onu bağışladığı müjdesini ver’ diyordu. Uyandım, dışarı çıkıp adamı aramaya başladım.”⁽²⁾

(1) Nisâ, 64.

(2) *Mu‘cemu İbni Asâkir*, 738; *Müsîrû'l-Azmi's-Sâkin*, 477; *Muhtasaru Târîhu Dimeşk*, 2/408.

Bu rivayetin aslı yoktur. Hem senedi zayıftır hem de metni kabule şayan değildir. Neden Peygamber (s.a.v.) gelip uyuyan bir insanı uyandırır ve bağışlanma dileyene göndersin? Bağışlanma dileyenin kendisinin Resûlullah'ı görmesi daha beklendik bir durum değil midir?

Ayrıca bu Arabî, ashab-ı kiram, tâbiîn ve ümmetin âlimlerinden Saîd b. Müseyyeb, Zührî, Mâlik, İbn Ebî Zi'b gibi kişilerin ayetten çıkarmadığı bir anlamı nasıl çıkarmıştır? Onlardan herhangi birinin böyle bir şey yaptığına veya yapılmasını güzel bulduğuna dair bir ifade nakledilmemiştir.

6. Sûfî büyüklere müntesip olan bazı kişilerin anlattığı efsanevî hikâyeler vardır. Bu hikâyelere göre evliyadan birileri Resûlullah'ın (s.a.v.) kabrine gelip selâm verir ve musafaha etmek ister. Bunun üzerine mübarek el kabirden çıkar, onunla musafaha ederler.

Bu, rivayet uydurucuların ve yanlış yoldakilerin ekmeğine yağ süren asılsız hikâyelerdendir. Zira mübarek el ne Peygamber aleyhisselâmın bir parçası olan Fâtıma (r.â.) ne Peygamber'in sevgilisi olan Âişe ne mağaradaki dostu Ebû Bekir ne de amcasının oğlu ve damadı Ali b. Ebî Tâlib için çıkmıştır. Mübarek el, onlardan sonra gelen sahabenin fazîletlileri ve ümmetin öncü âlimleri için de çıkmamıştır. Bu durumda kendileri için çıktığı iddia edilen kişilere çıkması nasıl düşünülebilir?

7. Bir diğ er efsane, hücre-i nebeviyenin anahtarlarını taşıyan Şeyh Ahmed'in rüyasıdır. Bu rüya meşhur bir kalıpla aşığı yukarı her sene tekrar yayılırdı. Son yıllarda yayılmasının durduğunu fark ediyor olsam da onun öncesinde yayılır, şöhret bulur ve insanlara dağıtılarak ulaştırılırdı. Bu sebeple merhum Şeyh Abdülaziz b. B z, rüya haberlerine karşı bir reddiye yazmıştır. Bu hurafenin yayılması ilginçtir.       hücre-i nebeviyede ne kapı ne kilit ne de anahtar bulunur. Hücre, üzerlerinde açıklık olmayan duvarlardan ibarettir. Aynı şekilde ne adı Şeyh Ahmed olan biri vardır ne de hücre-i nebeviyenin anahtarlarının taşıyıcılığı olarak bilinen bir görev! Ne var ki bazı insanlar esrarengiz haberler duymak için can atarlar ve bunların fitnesine kapılırlar.

(Maksûrenin içeriden görüntüsü. Beşgen duvarın üzerinde örtü görülmekte.)

8. Hz. Âişe'nin hücresinde, İsa b. Meryem'in (a.s.) kıyametten önce yeryüzüne indiğinde defnedileceği bir kabrin olduğu yönünde rivayetler vardır. Rivayetlerden biri Abdullah b. Selâm'dan (r.a.) gelmektedir. Şöyle demiştir: “Tevrat’ta Muhammed’in (s.a.v.) sıfatları verilmektedir. İsa b. Meryem’in onunla defnedileceği bildirilmektedir.”⁽¹⁾ Bu, senedi zayıf bulunduğu için metni reddedilen bir haberdır.

Senedindeki zayıflık şöyle açıklanır: Buhârî, bu haberi *et-Târîhu’l-Kebîr*’de verdikten sonra “Bana göre bu haber sahih değildir ve başka yoldan teyidi yoktur” demiştir.⁽²⁾ Şeyh Elbânî, *es-Silsiletü’d-Daîfe*’de ayrıntılar vererek zayıflığını göstermiş, “Mevkuf-zayıf hadistir” demiştir.⁽³⁾

Söz konusu metnin reddedilmesinin nedeni şudur: Bu haber Tevrat’ta olsaydı İsa’ya (a.s.) ve Muhammed’e (a.s.) iman etmeyen Yahudiler’in aleyhine bir delil olurdu. Yahudiler’den çok sayıda topluluk Müslüman olmuştur fakat bu haberi zikretmemişlerdir. İçlerinden hiç kimse bu haberi karşı delil olarak Yahudiler’e sunmamıştır. Şayet mevcut olsaydı Hristiyanlar onlara karşı bunu delil olarak kullanırlardı. Çünkü tarafların hepsi Tevrat’a inanmaktadır.

Bahsettiğimizizin dışında başka güçsüz rivayetler de vardır. Rivayetlerin zayıflıkta ortak olması haberin uydurma

(1) *Câmiu’t-Tirmizî*, 3617, garib-zayıf hadis olduğunu belirtmiştir.

(2) *et-Târîhu’l-Kebîr*, 1/263, 6/229.

(3) *es-Silsiletü’d-Daîfe*, 6962.

olduklarını, kitap ve sünnetin dışında kaynaklara dayanan güçsüz aktarımlar olduklarını göstermektedir.

Fakat Hâkim'in Ebû Hureyre'den aktardığı bir hadis vardır. Ebû Hureyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İsa b. Meryem güvenilir bir hakem, adalet sahibi bir önder olarak inecektir. Hac veya umre için ya da her ikisine niyet ederek yol kat edecek, selâm vermek için kabrime gelecektir. Ben de onun selâmına karşılık vereceğim.”* Ebû Hureyre şöyle devam eder: *“Ey kardeşimin çocukları, onu görürseniz ‘Ebû Hureyre sana selâm söylüyor’ deyin.”*⁽¹⁾ Hâkim, “Bu isnadı sahih bir hadis olup onu bu ibareyle almamışlardır” demiştir ve onun bu sözüne Zehebî de katılmıştır.

9. Eski zamanlarda bazı hilekâr ve şeytanî kimselerin yaptıkları da efsaneler kabilindendir. Bunlar Hz. Peygamber'in kabrinden alındığını iddia ettikleri bir parça toprak getirirler ve cahillere satarlardı. Cahil insanlar da bereket arayışı veya şifa ümidiyle bazen bu toprağı yerd.

Bunun eski zamanlarda olmasının nedeni Hindistan, Fas gibi uzak ülkelerdeki insanlar için genel olarak hac ziyaretinin seyrek gerçekleşen bir hadise olmasıydı. Mescid-i Nebvî'deki gerçek durumu nakleden kanallar ve fotoğraflar da yoktu. Bu

(1) *el-Müstedrek*, 4162. Hadisin aslı Müslim 1252'de bulunmaktadır. Elbânî hadisin sonundaki ilavenin zayıf olduğunu göstermiştir. Bkz. *es-Silsiletü'd-Daîfe*, 3/647.

sebeple cahil insanların zihninde bu hilekârların suistimal edebileceği bulanık bir suret oluşuyordu. Onlar da çamurdan küçük kalıplar oluşturup toprağının Peygamber aleyhisselâmın kabrinden alındığını söyleyerek insanlara satıyorlardı.⁽¹⁾

---

(1) Edward William Lane, *Âdâtü'l-Mısriyyîne'l-Muhdesîn ve Tekâlidühüm*, çev. Süheyr Dessûm, s. 262.

PEYGAMBERİMİZ'İN KABRİNE DAİR BAZI DEĞERLENDİRMELER

İlk asırlarda Resûlullah'ın kabrine gösterilen saygı, kalpleri tazim ve mehâbet duygularıyla doldururdu. Çünkü kabrin sakinine karşı büyük bir muhabbet ve hürmet besliyorlardı. Onlar bu sevgiyi sünnette yeri olmayan karşılaştırmalarla ifade etme yoluna gitmediler. “Kâbe mi daha üstündür Peygamberimiz'in kabri mi? Kabir mi yoksa arş ve kürsü mü?” gibi ne kaynağında sevgi olan ne de sevgiye kaynaklık eden zorlama karşılaştırmalar yapmıyorlardı. Bütün bunlar sonraki asırlarda, ilmî şatafat döneminde oluşan zorlama kıyaslardır. Dolayısıyla ne sahabeden ne tâbiînden ne de seçkin asırların âlimlerinden bu tür karşılaştırmalar rivayet edilmiştir.

Böylesi zorlama mukayeseler kalplerde mukaddesat için beslenen tazimin hararetini söndürür. Kâbe'nin her Müslüman'ın kalbinde belli bir değeri ve saygınlığı vardır. Bu değer, karşılaştırmalarla bulanık hâle getirilmez. Kur'ân-ı Kerim'de geçtiği gibi kayıtlanmaksızın kalır. **“Allah Kâbe'yi, o Beyt-i Haram'ı insanlar(ın din ve dünyaları) için bir nizam yaptı.”**⁽¹⁾ Yine Kürsünün bir azameti vardır. **“Onun kürsüsü**

(1) Mâide, 97.

gökleri ve yeri (kuşatmıştır, o kadar) **geniştir.”**⁽¹⁾ Arşın da elbette bir kudsiyeti vardır. **“O çok esirgeyici** (Allah’ın emri ve hükmü) **arşı istila etmiştir.”**⁽²⁾, **“Onun arşı su üstünde idi.”**⁽³⁾

Bu sebeple her Müslüman’ın kalbinde Resûlullah’ın kabrinin, Kâbe-i Muazzama’nın, arşın ve kürsünün her birinin kendine mahsus azameti, saygınlığı, yüceliği ve kutsiyeti vardır. O sebeple şuurlu bir Müslüman, sahabeden ve seçkin asırların âlimlerinden duyulmayan bu tür karşılaştırmalardan sakınır, uzak durur.

Fazîletli insanlar arasında kıyaslama yapmak ne kadar temkinli ifadelerle sunulsa da kıyasta üstün olmayanda bir nakısa bulunduğu îmâsından hâlî olmaz. Bu sebeple fazîlette üstünlük ayrıntılarla değil, genel olarak ifade edilir. Allah Teâlâ bazı peygamberlerin hangi peygamberlere karşı daha fazîletli olduğunu belirtmeksizin **“(Bu surede zikredilen) o peygamberler (yok mu) biz onların kimine kiminden üstün meziyetler verdik”**⁽⁴⁾, **“And olsun ki biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kılmışızdır”**⁽⁵⁾ buyurmuştur. Hakeza Resûlullah (s.a.v.), **“Ben kıyamet günü insanların efendisiyim”**

(1) Bakara, 255.

(2) Tâhâ, 5.

(3) Hûd, 7.

(4) Bakara, 253.

(5) İsrâ, 55.

dediği hâlde kendisinin belirli bir peygamberden üstün tutulmasını yasaklamıştır. Bu konuda şöyle buyurmuştur: *“Peygamberlerin kimisinin kimisinden daha hayırlı olduğunu söylemeyin.”* Başka rivayetlerde; *“Allah’ın peygamberlerinin bazısını bazısından üstün tutmayın.”*⁽¹⁾ *“Hiçbir kulun, ben Yunus b. Mettâ’dan daha hayırlıyım, demesi uygun olmaz.”*⁽²⁾ buyurmuştur.

Ebû Hureyre (r.a.) şöyle anlatmıştır: “Biri Müslüman, diğeri Yahudi iki adam birbirine sövdü. Müslüman olan, ‘Muhammed’i seçerek âlemlere üstün kılana yemin olsun ki’ dedi. Yahudi de ‘Mûsâ’yı seçerek âlemlere üstün kılana yemin olsun ki’ dedi. Bunu söylediğinde Müslüman elini kaldırdı ve Yahudi’nin yüzüne tokat attı. Yahudi de Resûlullah’a (s.a.v.) gidip Müslüman ile arasında geçenleri anlattı. Peygamberimiz (s.a.v.) Müslüman’ı huzuruna çağırıp ne olduğunu sordu. O da olanları söyledi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.), ‘Beni Mûsâ’dan üstün tutmayın’ buyurdu.”⁽³⁾

Dolayısıyla peygamberler arasında kıyasa girişmek, bir şekilde hadislerde geçen “peygamberlerin bazısını bazısından üstün tutmayın” yasağının alanına giren bir sonuç verir.

İbn Atıyye, “(Bu surede zikredilen) **o peygamberler** (yok mu) **biz onların kimine kiminden üstün meziyetler verdik**”⁽⁴⁾

(1) Buhârî, 3414; Müslim, 2373.

(2) Buhârî, 4360; Müslim, 2376.

(3) Buhârî, 2411.

(4) Bakara, 253.

ayetinin tefsirinde şöyle demiştir: Allah Teâlâ bu ayette bazı peygamberlerin bazılarına üstün olduğunu bildirmiştir. Dikkat edilirse bu, üstünlüğün kime karşı olduğu belirtilmeksizin açıklanan genel bir hükümdür. Nitekim Peygamberimiz'den gelen hadisler de bu yöndedir. O, “*Ben Âdem’in çocuklarının efendisiyim*” ve “*Beni Mûsâ’dan üstün tutmayın*” buyurmuştur. Yine “*Hiçbir kulun, ben Yunus b. Mettâ’dan daha hayırlıyım, demesi uygun olmaz*” buyurmuştur. Bu ifadelerde üstünlüğün kime karşı olduğunun söylenmesi şiddetle yasaklanmıştır. Kişi belirtmeksizin peygamberlerin fazîlet bakımından derecelenmesine dair hüküm de bu yasağı kuvvetlendirmektedir.⁽¹⁾

Sahabenin içlerinde üstünlük sahibi olanlar arasında kıyaslama yaptıklarında takip ettikleri usûl de bu yönde olmuştur. İbn Ömer (r. anhüma) şöyle demiştir: “Resûlullah (s.a.v.) hayattayken şöyle derdik: ‘Peygamber’in ümmetinde Peygamber’den sonra en fazîletli kişi Ebû Bekir, sonra Ömer, sonra Osman’dır.’ Bunu dedikten sonra Resûlullah’ın ashâbını bırakır, aralarında derecelendirme yapmazdık.”⁽²⁾ Dikkat edilirse burada birinin kime karşı üstün olduğu belirtilmeksizin yapılan genel bir derecelendirme vardır.

Biz Peygamber aleyhisselâmın makamını, sadece kendisinin ifade ettiği şekilde anarız. O, “*Ben Âdem’in çocuklarının*

(1) *Tefsîrû İbni Atıyye*, 1/339.

(2) *Sünen-i Ebî Dâvûd*, 4628. Hadisin aslı Buhârî 3655’te bulunmaktadır.

efendisiyim. Kabrinden ilk çıkacak olan benim. İlk şefaatecek ve şefaati ilk kabul edilecek olan benim” buyurmuştur.⁽¹⁾

Burada en ihtiyatlı ve selâmete en yakın olan şöyle söylemektir: Muhammed (s.a.v.), Âdemoğlunun efendisidir. Beşerin en fazîletlisidir, peygamberlerin en fazîletlisidir. Nassın hükmüne uyarak bu ve bunun gibi şeyler söyleyebiliriz. Böylece Allah kimi yüce kıldıysa yüreklerde onun saygınlığını -üzerimize düşmeyen ayrıntılı kıyasla halel getirmeksizin- nasta geçtiği üzere muhafaza etmiş oluruz.⁽²⁾ En doğrusunu ancak Allah Teâlâ bilir.

(1) Müslim, 2278.

(2) Bu meseleyle ilgili bkz. *Mecmûu'l-Fetâvâ*, 4/411; *Fethu'l-Bârî*, 1778; İbnü'l-Kayyım, *Tehzîbü's-Sünen*, 1787; *et-Tahrîr ve'l-Tenvîr*, 2/420; İbni Useymîn, *Likâü'l-Bâbi'l-Meftûh*, 53/12.

RESÛLULLAH'IN KABRİNE YOLCULUK

*Kâbe'den sonra ziyaret ettiğinde kabrini Muhammed'in
Ve öptüğünde yuvasını mis kokulu kemiklerin
Sel olup aktığında gözyaşları örtüye
Hücreler arasında Ahmed'in titrettiği yürekten
Her tepenin altından nur ışıldadığında ve
Yayıldığında her taşın altından, hoş kokulu meltem*

Peygamberimiz'in (s.a.v.) kabrini ziyaret Müslümanlar'ın yapageldiği, üzerinde icma edilmiş ve teşvik edilen sünnetlerden biridir.⁽¹⁾ Zira ibret ve ders almak, ölümlere dua etmek ve onların ardından gidileceğini hatırlamak amacıyla kabir ziyareti genel olarak caiz ve meşrudur. Peygamberimiz (s.a.v.) annesinin kabrini ziyaret etmiş, ağlamış ve etrafındakileri ağlatmıştır. Orada şöyle buyurmuştur: “Rabbimden onu bağışlamasını dilemek için izin istedim, izin vermedi. Kabrini ziyaret etmek için izin istedim, buna izin verildi. Kabirleri ziyaret ediniz, size ahireti hatırlatırlar.”⁽²⁾

(1) eş-Şifâ, 2/194.

(2) Müslim, 976.

Âişe (r.â.), Hz. Peygamber'in her gece Bakî'yi ziyaret ettiğini söylemiştir. Öyle anlaşıyor ki, bu onun hayatının son dönemindeydi. Âişe (r.â.) bu hususu şöyle ifade etmiştir: “Resûlullah ile geçirdiğimiz her gecede, gecenin sonuna doğru Bakî'e çıkar ve şöyle derdi: *Es-Selâmü aleyküm ey mü'minler topluluğunun evi. Yarın geleceği söylenen şey size geldi, şimdi bekletiyorsunuz. Allah'ın dilemesiyle biz de arkanızdan geliyoruz. Allah'ım, Bakî'ü'l-Garkad ahalisini bağışla.*”⁽¹⁾

Bazen Rabbinden emir gelir, Bakî'ye gecenin ilk saatlerinde çıkardı. Âişe (r.â.) şöyle anlatır: “Resûlullah'ın benim yanımda kaldığı bir geceydi. Geldi, omuzlarındaki örtüyü bıraktı, çarıklarını çıkardı ve ayakucuna koydu, etekliğinin bir kenarını yatağına doğru açtı ve uzandı. Benim uykuya daldığımı zannedeceği kadar bir süre geçti. Yavaşça omuz örtüsünü aldı, usulca çarıklarını giydi. Kapıyı açıp çıktı, sonra kapıyı yavaşça çekti. Hemen bluzumu giydim, başımı örttüm, etekliğimi sardım, peşinden çıktım. Bakî'ye geldi ve bir yerde durdu. Uzunca durdu. Sonra ellerini üç kere kaldırdı. Ardından ‘Cibril bana geldi ve Rabbin Bakî'ye gidip onlar için mağfiret dilemeni istiyor’ buyurdu. Ona, ben nasıl söyleyeyim ya Resûlallah, diye sordum. “Mü'minlerden ve Müslümanlardan bu yerin ahalisine selâm olsun. Allah bizden öncekilere ve sonrakilere merhamet etsin, biz de Allah'ın takdiriyle peşinizden geliyoruz.”⁽²⁾ diye söylememi emretti.

(1) Müslim, 974.

(2) Müslim, 974.

Resûlullah (s.a.v.) ömrünün sonlarında Uhud şehitlerini ziyaret etmişti; ölülere ve dirilere veda eder gibiydi.⁽¹⁾

İbn Abbâs'ın (r.a.) bir rivayetine göre Resûlullah şöyle buyurmuştur: “*Birisi hayattayken tanıdığı mü'min kardeşinin kabrinin yanından geçerken selâm verirse muhakkak Allah selâmını alması için ölüye ruh verir.*”⁽²⁾ Bu rivayetin başka bir lafızla olanı şöyledir: “*Bir adam hayattayken tanıdığı bir adamın kabrinin yanından geçerken selâm verirse muhakkak o kişi selâm vereni tanır ve selâmını alır.*”⁽³⁾

Bu hadisler genel olarak kabir ziyaretinin meşru olduğunu göstermektedir. Bu hüküm bütün kabirler için geçerliyse Peygamberimiz'in kabri için hayli hayli geçerli olmalıdır. Çünkü onun kabri kabirlerin en şerefli, en değerlisi ve en temizidir. Resûlullah'a (s.a.v.) kabrinin yanında salât u selâm okumak, başkalarına kabirlerinin yanında dua etmek gibidir.

İbn Ömer (r.anhüma) Peygamber aleyhisselâmın kabrini ziyaret etmişti.⁽⁴⁾ Ashab-ı kirâm buna şahit olmuş ve hiçbiri İbn

(1) Buhârî, 4042; Müslim, 2296.

(2) İbni Abdilberr, *el-İstizkâr* adlı eserinde nakletmiştir, 1/185. İbni Teymiyye, İbnü'l-Kayyim ve başkaları İbni Abdilberr'in bu rivayeti sahih kabul ettiğini aktarmıştır. Abdülhak hadisi sahih kabul etmiştir, *el-Ahkâmü'l-Vustâ*, 2/125-153, *el-Ahkâmü's-Suğrâ*, 1/344-345. Aynı şekilde Irâkî de hadisi sahih kabul etmiştir: *Feyzu'l-Kadîr*, 5/487.

(3) *el-Mecrûhîn*, 2/58; *Fevâidü Temâmi'r-Râzî*, 139; *el-İlelü'l-Mütenâhiye*, 1523; *es-Silsiletü'd-Daîfe*, 4493.

(4) *el-Muvatta*, 574.

Ömer'i kınamamıştır. Bu da gösteriyor ki, ashabın çocukları ve takipçileri için durum böyleydi ve onlardan sonra ümmetin âlimleri ve Müslüman nesiller için de durum böyle olmaya devam etmektedir.

(Peygamberimiz (s.a.v.) evinin içinde üç kabrin temsili çizimi.)

Kabir ziyaretinin meşru olduğunu gösteren her delil, kabirlerin en değerli, en şerefli ve en mukaddes olanı için elbette geçerlidir. Resûlullah'ın (s.a.v.) kabrini ziyaret etmenin fazîleti hakkında özel delillere gelince; bunlar zayıf hadislerdir ve nakledildikleri yollar güçsüzdür. Örnek olarak şunlar zikredilebilir: “*Kim kabrimi ziyaret ederse şefaati ona vacip olur*”, “*Kim haccedip kabrimi ziyaret etmezse benimle arasına soğukluk koymuş olur.*”

Bu hadislerin sadece senetleri değil metinleri de münkerdir. Zira Resûlullah (s.a.v.) yaşarken kimseyi kendisini ziyarete teşvik etmiş midir ki vefatından sonra ziyaret edilmeyi insanlara görev kılsın?

Allah Teâlâ, İmam Takiyyüddin es-Sübki'ye rahmet etsin. Bu tür hadisleri *Şifâü's-Sikām* adlı eserinde çokça zikretmiştir. Oysa bunlara hiç ihtiyacı yoktu. Çünkü genel olarak kabir ziyaretinin meşru olduğuna dair sahih deliller bulunmaktadır. Bu durumda kabirlerin en şerefli ve en yücesinin ziyaret etmenin hükmü başka ne olabilir?

Yolculuk veya eski ifadeyle “şedd-i rihâl” meselesine gelince bunun yasak olduğuna dair en meşhur görüş, Şeyhülislâm İbn Teymiyye'ye aittir.⁽¹⁾ Doğrusu, görüşünü açıkça söylemede gösterdiği cesarettten ve savunduğu şey sebebiyle çektiği sıkıntılara gösterdiği sabırdan dolayı kendisini takdir ediyorum. Böyle bir tavır ancak ecrini Allah'tan bekleyen, rabbanî bir âlimde görülür. Kendisi bu sebeple ömrünün geri kalanını, inandığı ve Allah için sahiplendiği bir tavır uğruna feda etmiştir. Kapatıldığı kalede mahpus olarak vefat edinceye kadar böyle kalmıştır. Allah ona rahmet etsin.

(1) İbn Teymiyye'nin görüşü gibi bir görüş Ebû Muhammed el-Cüveynî'ye de nispet edilmiştir. Oğlu İmamü'l-Haremeyn, *Nihâyetü'l-Matlab* adlı eserinde babasının görüşünü zikretmiştir (18/430). Oğlun babadan farklı düşündüğü bu konuda babanın hadisteki “Yola çıkılmaz” yasağını haram kılma, başkalarının ise mekruh görme olarak yorumladığı anlaşılmaktadır.

İbn Teymiyye şu hadisi delil olarak kabul etmiştir: “Üç mescitten başka bir yere şedd-i rihâl edilmez (yolculuğa çıkılmaz.) Mescid-i Haram, Resûlullah’ın (s.a.v.) mescidi ve Mescid-i Aksâ.”⁽¹⁾ En doğrusunu Allah Teâlâ bilir. Fakat bu delilde Hz. Peygamber’in veya başka birinin kabrinin ziyaret edilmesini yasaklayan bir anlam gözükmemektedir. Müstesna kılınan şeyler, istisnanın hangi türe ait olduğunu açıklar. Üç mescidin istisna kılınması, yasağın üç mescitten başka bir mescit için yolculuğa çıkılmasıyla ilgili olduğunu gösterir. Nitekim İmam Nevevî şöyle demiştir: “Bu hadisin ulemanın çoğuna göre anlamı, bu üç mescitten başka bir mescit için yolculuk etmenin bir fazîleti olmadığı yönündedir.”⁽²⁾ Yeryüzünde, üzerinde kılınan namaz bakımından özel görülen bu üç mescitten başka herhangi bir özel yer yoktur. Bu üç mescit, kendilerinde kılınan namazın ecrinin kat kat fazla ve onları ziyaret için yolculuğa çıkılmasının caiz olduğu belirtilerek özel kılınmıştır.

İçinde yatandan bağımsız olarak kabrin kendisi bir şey ifade etmez. Asıl ziyaret edilmeye layık olan, kabrin içinde yatan zattır. Uhud şehitleri örneğinde olduğu gibi kabir sahiplerinin mekânı bir yerden başka bir yere nakledilirse artık ziyaretgâh yeni yer olmuş olur. Eski defnedilen yerin ise herhangi bir yerdeki toprak parçasından farkı yoktur.

(1) Buhârî, 1189; Müslim, 1397.

(2) Şerhu’n-Nevevî alâ Sahîhi Müslim, 9/168.

Başka amaçlarla yolculuğa çıkmanın hükmü ise hangi sebeple yolculuk yapıldığına bağlıdır. Şayet ilim öğrenmek veya Allah yolunda bir kardeşi ziyaret etmek gibi fazîletli bir şey için yapıyorsa yolculuk fazîletlidir. Ticaret, seyahat gibi mubah bir şey için gidiliyorsa yolculuk yine mubahtır. Haram olan bir amaçla gidiliyorsa tabiatıyla yolculuk da haram olmuş olur.

Peygamberimiz'in veya başka birinin kabrini ziyaret etmek için yolculuk etmek haddi zatında mahzurlu değildir. Mahzurlu olan, ister bir yolculuğun sonunda ister yolculuk olmaksızın, kabir ziyaretinde yapılan yanlışlardır. Bir akrabanın veya dostun kabrini ziyaret etmek için yolculuk edip kabre geldiğinde selâm verip dua eden, ibret ve öğüt alan kişi hayırlı bir şey yapmıştır ve yolculuğu bir hayırlı bir maksatla yapılmış olur.

Yolculuk etsin veya etmesin, bir kabre giderek ağıt yakıp dövünen veya bid'atler üreten veya cahiliye dualarıyla dua eden veya mevtaya herhangi bir ibadetle yönelen kişi yolculuk etmese de haram işlemiş olur; dînen suç işlemiş sayılır.

Hâlbuki bu konudaki tartışma, bugün bir çeşit lafzî tartışmaya dönüşmüştür. Medine-i Münevvere'ye giden birine "Mescid-i Nebevî'yi ziyarete gidiyorum de, Peygamber'in kabrini ziyarete gidiyorum deme" şeklinde uyarılar yapılır olmuştur. Oysa Peygamber'in kabrini ziyarete gidenin mescitte namaz kılacağı, mescidi ziyarete gidenin de kabri ziyaret

edeceği gayet açıktır. Bu sebeple insanları, maksatlarını dile getirirken kullandıkları ifadeler sebebiyle yargılamanın bir anlamı olmadığını düşünüyorum. İnsanlar kabri ziyaret etmek, mescitte namaz kılmak için gitmektedirler. Resûlullah'ın (s.a.v.) sevdiği ve onu seven ve sonunda Allah'ın yeryüzündeki bütün mekânlar içinde ona istirahatgâh olarak seçtiği toprakları görmek için yolculuk etmektedirler. Dolayısıyla insanların dilekleri, arzuları ve harekete geçme sebepleri bunlardır.

Bu sebeple ben, şeyhülslâmın bu konuyla ilgili görüşünde bir müçtehit gibi hareket ettiğini, gösterdiği sabır sebebiyle bir mücahit olduğunu, içtihadının ve sabrının ecrini Allah katında göreceğini düşünüyorum. Ancak ben bu konu hakkında onun gibi düşünmüyorum. Dört mezhebin fakihlerinin ve daha başkalarının da içinde bulunduğu ulemanın çoğunluğu gibi düşünüyorum. Ulemanın çoğunluğu, Kadı İyâd⁽¹⁾ ve İbn Hubeyre'nin söylediği üzere bu konu hakkında neredeyse icmaya varmışlardır. İbn Teymiyye'nin öğrencisi Zehebî, ulemanın çoğunluğunun görüşünü şöyle ifade etmiştir: Her kim hücre-i mukaddesenin yanında boynu bükük durup

(1) Bkz. *eş-Şifâ*, 2/194; *el-İfşâh*, 1/320. Hanefî fakihlerin ifadeleri için bkz. *Hâşiyetü İbni Âbidîn*, 2/262; *el-Muhîtu'l-Burhânî*, 2/433; *el-İhtiyâr*, 1/175. Mâlikî fakihlerin ifadeleri için bkz. İbni Battâl, *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, 3/178; İbnü'l-Hâcc, *el-Medhal*, 1/258; el-Karâfî, *ez-Zehîra*, 3/375. Şâfiî âlimlerin ifadeleri için bkz. *Tarhu't-Tesrîb*, 6/43; *el-Hâvi'l-Kebîr*, 4/214; *Şerhu'n-Nevevî ale'l-Müslim*, 2/177. Hanbelî fakihlerin ifadeleri için bkz. İbni Kudâme, *el-Kâfî*, 3/477; *el-Muğnî*, 3/477; *el-İnsâf*, 4/53.

Resûlullah’a salât u selâmda bulunursa ne mutlu ona! O hâlde o kimse hoş bir ziyarette bulunmuş olur. Acziyeti ve sevgiyi en güzel şekilde göstermiştir. O sebeple namazlarında salât edenden daha fazla ibadette bulunmuştur. Çünkü ziyaretçi, ziyaretin ve Peygamber aleyhisselâma salât etmenin ecrini almıştır. Diğer yerlerde salât eden ise sadece salâtın ecrini almıştır. Zira bir kere salât edene Allah on kere salât eder.

Onun kabrini ziyaret, en fazîletli yakınlaşma yollarından biridir. Resûlullah aleyhisselâmın, “*Üç mescitten başkası için yolculuğa çıkılmaz*” sözünün genel anlamı sebebiyle peygamberlerin ve velîlerin kabirlerini ziyaret için yolculuk etmeye izin verilmediğini kabul etsek dahi, Peygamberimiz’i (s.a.v.) ziyaret için yola çıkmak onun mescidini ziyaret için yola çıkmayı gerektirir. Şu hâlde Peygamberimiz’in (s.a.v.) kabrini ziyaret etmek, tartışmasız meşrudur. Çünkü onun hücresinin civarına, onun mescidine girmeksizin ulaşamaz. Velhasıl giren kişi mescidi selâmlamakla başlasın, sonra mescidin sahibini selâmlasın. Allah bize de size de bunu nasip etsin. Âmin.⁽¹⁾

Bugün İslâm dünyasının birçok yerinde, mezar yanında ve merasimlerde gerçekleşen çeşitli bid’at ve sünnete aykırı davranışlara, ölümlere dua ederek onlardan yardım ummaya, çeşitli konularda yardım ve çocuk istemeye, dilekler yazıp adaklar sunmaya gelince; bunların hepsi ağır bir cehaletin

(1) Siyerü A’lâmi’n-Nübelâ, 4/484-485. Kısaltılarak alınmıştır.

eseridir. Bütün bunların kınandığına ve haram kılınmış olduklarına şüphe yoktur. Kabirleri şeriata uygun ziyaret etmekle, böylesi ziyaretler arasında dünyalar kadar fark vardır. Şeriatın hükümlerine uygun ziyaret ise ziyaretine gidilen mevta için dua etmektir, onun için mağfiret talep ederek aracı olmaktır. Dolayısıyla ölüye dua etmek ve ondan aracı olmasını dilemek değildir.

Tabiatıyla bunları kulaktan dolma, ezbere bilgilerle söylemiyorum. Söylediklerim görgü tanıklığına dayanıyor. Bu tür ziyaret yerlerinde birçok haramın, reddedilmiş şeylerin, gülünç durumların ve sapkınlıkların işlendiğini gözlerimle gördüm. Hele ki ziyaret edilen bu kişilerin doğum günlerinde yapılanlar çok üzücüdür; sıkıntıyı daha da büyütür niteliktedir.

Bu manzarayı büyük edebiyatçı Mustafa Lutfî el-Menfelûtî “*Dema‘ Ale’l-İslâm*” isimli dokunaklı ve duygu dolu yazısında ne güzel dile getirmişti.⁽¹⁾

Hatta diyebiliriz ki Şiîler’in yas merasimlerinde yapılanlarla kendilerini sûfî olarak tanımlayan bazı kesimlerin mevlit merasimlerinde yaşananlar, insanları İslâm’dan uzaklaştırmakta ve Müslümanları küçük düşürmektedir.

Bu feci manzaraları gören kişi acaba bu din ve dine mensup olanlar hakkında nasıl bir izlenim edinir dersiniz? Müslüman olmayanlar bunları gördüğünde İslâm ve Müslümanlar hakkında ne der, ne düşünür?

(1) *en-Nazarât*, 311.

Hâlihazırda dinin umdelerine karşı saldırılar yapılmakta iken ve ateizm hızla yayılırken mütedeyyin ve saf kalpli kardeşlerimizin sapkın bir dindarlığa ve üzücü bir duruma düşmesi gerçekten şaşırtıcıdır. Çünkü onları bu duruma sevk eden şeyin sadece dindarlıktaki samimiyetleri olduğunu biliyoruz. Onların ayaklarını kaydıran şey, bilgilerinin yetersizliğidir. Uydurulmuş şeyleri yapmaya emek sarf ederken, güzel bir şey yaptıklarını zannetmeleridir. Eylemlerinin onları Allah’a yaklaştıracaklarını düşünerek yapmalarıdır. Allah’tan onlar için hidayet ve mağfiret diliyoruz.

İslâm ümmetinin âlimleri ve düşünürleri bu yapılanları eskiden beri kınamış ve insanları bundan sakındırmışlardır. Bu da uzun asırlardır bu davranışların yaygın olduğunu göstermektedir. Mesela Şeyh Kemâlüddin b. ez-Zemlekânî (727/1327), Makrîzî (845/1442), Muhammed Efendi Muhyiddin el-Birgivî (981/1573), Molla Ali el-Kârî el-Hanefî (1014/1605), Ahmed el-Akhisârî el-Hanefî (1043/1633), San‘ânî (1182/1768) ve Şevkânî (1250/1834) bu konuda uyarılarda bulunmuşlardır.

Çağdaş dönemden benzer uyarıları yapan âlimler ve ıslah savunucuları arasında ise şu isimleri sayabiliriz: Üstad Muhammed Abduh (1323/1905), Şeyh Abdülhamîd b. Bâdîs (1359/1940), Şeyh Reşîd Rızâ (1354/1935), Şeyh Mahmud Şeltût Ezher şeyhi (1383/1963), Şeyh Muhammed b. Sâlim el-Beyhânî (1391/1972), edebiyatçı üstad Mustafa Menfelûî

(1343/1924), Şeyh Ebu'l-Hasen en-Nedvî (1420/1999), Şeyh Ali Tantâvî (1420/1999).

Fakat bütün bu uyarıların yolculuğa çıkmakla ve yolculuk için hazırlıkta bulunmakla alâkası yoktur. Söz konusu yanlışlar ister kabrin yakınlarında oturan yerliden sadır olsun ister uzaktan gelen ziyaretçiden, her hâlükârda haramdır.

Bu mahzurlu davranışları gerçekleştirmek için Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kabrine yolculuk etmek günahtır, bu davranışları izlemek ise yapılan yanlışla ortak olmaktır. Ancak bu sakıncalı durumun meydana gelmesi korkusuyla meşru bir yolculuk haram kılınmaz.⁽¹⁾

Burada mesele kabre yolculuk edip etmeme meselesi değildir; hangi kabir olursa olsun kabrin yanında ne yapıldığı meselesidir.

Allah'ım, kardeşlerimizin kalplerini sana çevir, onları kendileri için en doğru ve senin için en pak, en hoş davranışlara

(1) Şevkânî şöyle demiştir: “Bu ayrıntıları fazla, temelleri meşhur, birçok kimsenin imtihana uğradığı meselelerden biridir. Bkz. Şevkânî, *ed-Durru'n-Nadîd*, 1/384.

Mesele hakkında söylenenlerin en meşhurları Şeyh İbn Teymiyye'nin Ahnâî'ye reddiyesinde, Sübkî'nin *Şifâü's-Sikâm* ve İbni Abdülhâdî'nin *es-Sârimü'l-Munkî* adlı eserinde yadıklarıdır.

Şeyh Dr. Muhammed b. Abdülaziz eş-Şâyi'in *ed-Dirâsâtü'l-İslâmiyye* dergisinde “Sadece Peygamberimiz'in Kabrini Ziyaret Maksadıyla Yola Çıkma ile İlgili Şeyhülislâmın Görüşü” başlığını taşıyan derinlikli bir araştırması yayınlanmıştır.

yönelt. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi! Merhametinle onları şeytanın ayartmalarından ve fitnesinden muhafaza eyle.

(Mescid-i Nebevî'nin eski fotoğrafı)

RESÛLULLAH'IN KABRİNİ ZİYARET ÂDÂBÎ

*Medine'deki kabre rahmet yağmurunu yağdırsın Allah
Bereketle birlikte esenliğin hâkim olduğu kabre
Doğru yolun Peygamberi'ne salât etsin sahibi
Ve ulaştırsın bizden ruhuna en nadide hediyeleri
Salât etsin ona Allah güneş doğduğu müddetçe
Ve yıldızlar parlayıp göz kırptığı sürece*

Peygamberimiz'in (s.a.v.) yaşarken heybeti ve saygınlığı, dürüstlük okunan bir sîmâsı vardı ve o bir sevgi müjdecisiydi. Onu gören baştan korkar, tanıyan ise severdi. Yüzüne bakan, o yüzün yalancı bir kimsenin yüzü olmadığını anlardı.

Resûlullah'ın (s.a.v.) ashâbında üstün bir edep vardı. Bu Allah'ın kendilerine öğrettiği edepti ve onlar bu edebi kuşanmışlardı. Onu en güzel şekilde gözetmişlerdi. Allah'ın onlara öğrettiklerinden biri şuydu: **“Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinden yüksek çıkarmayın. Ona sözle birbirinize bağırduğınız gibi bağırmayın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidivermesin.”**⁽¹⁾

(1) Hucurât, 2.

“Peygamber’i kendi aranızda birbirinizi çağırduğınız gibi çağırmayın.”⁽¹⁾

Bu sebeple onun (s.a.v.) kabrini ziyaret edenin bu edeple süslenmesi, mukaddes kabri ziyaret âdâbına azamî riayet etmesi, itina göstermesi ve şunu aklından çıkarmaması gerekir: Peygamberlerin, başka yaratılmışlar için benzeri bulunmayan berzahî bir hayatları vardır. Nitekim Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “*Bana birisi selâm verdiğinde, selâmına karşılık vermem için muhakkak Allah ruhumu bana geri verir.*”⁽²⁾ Resûlullah (s.a.v.), isrâ olayında Mûsâ’ya (a.s.) uğradığını ve Hz. Mûsâ’nın kabrinde ayakta durmuş, namaz kılar hâlde olduğunu söylemiştir.⁽³⁾ Bu, peygamberlere özgü bir durumdur. Onların dışındakilerin öldükten sonra amelleri sona erer.

Berzah hayatında peygamberlere mahsus olan bir diğer şeyi Resûlullah (s.a.v.) şöyle ifade etmiştir: “*Allah toprağa, peygamberlerin bedenlerini yemeyi haram kılmıştır.*”⁽⁴⁾

Bu sebeple mukaddes kabri ziyaret edenin, onun (s.a.v.) değerli makamının önünde durduğunda üstün bir edep gözetmesi, zihninde yüce anlamları bulundurması, adeta onun mübarek hayatında önünde duruyormuş gibi davranması

(1) Nûr, 63.

(2) *Müsned-i Ahmed*, 10815; *Sünen-i Ebî Dâvûd*, 2041.

(3) Müslim, 2375.

(4) *Müsned-i Ahmed*, 16162; *Sünen-i İbni Mâce*, 1085, 1636; *Sünen-i Nesâî*, 1374; *Sahîhu İbni Huzeyme*, 1733, 1734; *el-Müstedrek*, 1/278, 4/560.

lazımdır. Allah'ın ona (s.a.v.) kavuşma ve huzurunda durma ikramına mazhar kıldığı ziyaretçinin riayet etmesi gereken âdâbdan bazıları şunlardır:

1. Mescid-i Nebevî'ye girdiğinde önce sağ ayağını atar ve -her mescide girerken söylendiği gibi- şunları söyler: *“Bismillah. Allah'ım, resûlüne salât u selâm et. Kovulmuş şeytandan yüce Allah'a sığınırım; kerîm olan zatına, kadîm olan sultanına ilticâ ederim. Allah'ım, bana rahmetinin kapılarını aç.”*⁽¹⁾

Sonra tahiyyetü'l-mescid namazı kılar. Çünkü Resûlullah'ın (s.a.v.) bu konuda emri vardır: *“Sizden biri mescide girdiğinde, oturmadan önce iki rekât namaz kılsın.”*⁽²⁾

Eğer nafile namaz kılacaksa mübarek Ravza'da, minber ile hücrenin parmaklıkları arasında kılar. Minber sağında, hücre ise solunda kalmış olur. Şayet Ravza kalabalık ise mescidin dilediği herhangi bir köşesinde kılar ve yığılmaya meydan vermekten kaçınır. Zira izdiham meydana gelmesi namaz kılanın huşûsunu, namazın ise ruhunu kaybettirir. Eğer

(1) *Sünen-i Ebî Dâvûd*, 465, 466. İfadeler Ebû Hamîd ve Abdullah b. Amr b. Âs'ın hadislerinden derlenerek elde edilmiştir. Duanın Arapçası ve telaffuzu şöyledir: بِسْمِ اللَّهِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ. Bismillah. E'ûzu billâh. Allahümme salli ve sellim 'alâ resûlillâh, e'ûzu billâhi'l-'azîm ve bivechihi'l-kerîm ve sultânihi'l-kadîm, mine's-şeytâni'r-racîm. Allahümmeftah lî ebvâbe rahmetik.

(2) Buhârî, 444; Müslim, 714.

farz namaz kılacaksa mescidin herhangi bir yerinde ön safta namazını kılmaya gayret eder. Buna imkân yoksa müsait olan yerde namazını edâ eder. Ardından mübarek kabri ziyaret etmeye yönelir.

(Maksûrenin kible yönünden görünümü.)

İmam Mâlik (rh.a.) şöyle demiştir: Resûlullah'ın mescidinde selâm vermeden önce rükûda bulunun. Nafile kılmak için mescitteki en güzel konum, Peygamber aleyhisselâmın namaz kıldığı, *kokulu sütun*⁽¹⁾ bulunduğu yerdir. Farzlarda ise en güzeli imkân dâhilinde ilk saflara doğru ilerlemektir.⁽²⁾

(1) El-amûdü'l-muhallak/kokulu sütun, Hz. Peygamber'in önünde namaz kıldığı sütundur. Bugün mihraba bitişmiş durumdadır.

(2) eş-Şifâ, 2/207. Rükû ile kastedilen, tahiyyetü'l-mescid namazıdır. Selâm =

2. Kabrin karşısında durmak için yöneldiğinde kabri önüne, kibleyi arkasına alarak durur. Genel olarak kabir ziyaretinde usûl budur. Kabirdekini selâmlayan kişi, bir diriye selâm verir gibi ölünün yüzüne doğru durur. Ölünün yüzü ise kibleye dönüktür. Bu durumda ölüye selâm veren yüzünü ona, arkasını ise kibleye dönmüş olur.

İmam Mâlik (rh.a.) şöyle der: “Peygamber’e selâm vereceği zaman yüzü kibleye değil kabre dönük olarak durur. Yaklaşır, selâm verir. Eliyle kabre dokunmaz.”⁽¹⁾

3. Huzurdayken vakarı hissetmek, tazim göstermek, yola çıkmanın sebebi olan Peygamber sevgisini canlı tutmak, Allah Teâlâ’nın onu (s.a.v.) göndermekle mü’minlere büyük bir ikramda bulunduğunu, nimetler verdiğini unutmamak ziyaretin âdâbındandır. **“And olsun ki mü’minler daha evvel apaçık ve kesin bir sapıklık içinde bulunuyorlarken Allah, içlerinden ve kendilerinden onlara -ayetlerini okuyan, onları arınmaya sevk eden, onlara kitap ve hikmeti öğreten- bir peygamber göndermiş olduğu için büyük bir lütufta bulunmuştur.”**⁽²⁾ O, Allah’ın en büyük nimeti ve üzerimizdeki büyük ikramıdır.

4. Resûlullah’ın (s.a.v.) kabrini ziyaret ettiğimizde onun bize olan özlemini hatırimızda canlı tutmaya çalışmalıyız. Çünkü

= verme ifadesi ile Resûlullah’ı kabrinde selâmlamak kastedilmektedir.

(1) eş-Şifâ, 2/199.

(2) Âl-i İmrân, 164.

o, Bakî‘de durup kendisinden önce göçmüş olan dostlarına selâm verdikten sonra bize olan özlemini etrafındaki dostlarına söyler ve “*Kardeşlerimi görmeyi çok isterdim.*” buyururdu.

-Ashab-ı kiram: Biz senin kardeşlerin değil miyiz ya Resûlallah dediklerinde; *Siz benim ashâbımsınız. Kardeşlerimiz henüz dünyaya gelmemiş olanlardır. Ben Kevser’e, onları karşılamak üzere önceden gitmiş olacağım.*”(1) buyururdu.

Şu hâlde Peygamberimiz’in (s.a.v.) sevgisine sevgiyle, özlemine özlemle karşılık vermek lazımdır. Mübarek eşiğine bizi getiren yüce Allah’a hamd etmek lazımdır. O’nun Habîbine duyduğumuz hasretle salât u selâm etmeliyiz. Peygamberimiz’in (s.a.v.) üzerimizdeki büyük hakkını ve onu göndermekle Allah’ın bizlere en büyük ikramda bulunmuş olduğunu kalbimizde hissetmeye çalışmalıyız.

5. Onun huzurunda edebe bürünmelidir ziyaretçi. Onun seni önünde dururken nasıl görmesini istiyorsan öyle durmalısın; sükûnet ve vakarla, sevgi ve hürmetle. Sevdiğine tazim ile değer gösteren, ona özlem duyan, hakkını ve kıymetini bilen bir âşık gibi olmalı hâlin.

6. Ona yaklaşırken Allah’ın seni oraya ulaştırmakla ve ona yaklaştırmakla ne büyük bir ikramda bulunduğunu hatırında tutmalısın. Düşün ki; dünyanın dört bir tarafında kalpleri bu mekâna vasıl olup bu eşiklerde durmanın özlemiyle eriyen nice

(1) Müslim, 249.

kul var. Fakat engeller sebebiyle bunu gerçekleştiremezler. Allah sana onların yapamadığını kolaylaştırdı, ziyaret yollarını açtı. Başkası gidemezken sana vuslatı yaşattı. Başkası uzaklardayken seni yaklaştırdı. Kalbin muradına ermesi, gönlün arzusuna kavuşması, Peygamber’ini ziyaret ederek huzur bulması ne büyük nimet!

7. Onun evinin eşiklerinde sesi alçaltmak elzemdir. Onun manevî huzurunda sesi yükseltmekten veya bağırmaktan sakınmak gerekir. Allah Teâlâ şu ayet-i kerimede Resûlullah’ın (s.a.v.) ashabına edep öğretmiştir: **“Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber’in sesinden yüksek çıkarmayın. Birbirinize bağırdığınız gibi ona bağırmayın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa giderir.”**⁽¹⁾ Hz. Ömer (r.a.), Resûlullah (s.a.v.) ile ‘sır sahibi’ gibi konuşurdu.⁽²⁾ Yani bir sır fısıldarcasına sesini alçaltırdı. Bir seferinde, mescitte iki kişinin seslerini yükselttiklerini duydu. Onları çağırttı. “Kimsiniz” veya “Neredensiniz” diye sordu. “Tâif ehlindeniz” dediler. Ömer (r.a.), “Bu bölgenin ahalisinden olsaydınız canınızı yakardım. Peygamber (s.a.v.) mescidinde seslerinizi yükseltiyorsunuz” dedi.

8. Resûlullah’ın (s.a.v.) huzurunda, hayâ ve korkuyla karışık saygı göstergesi olan bir duruşla durmak lazımdır. Sahabenin Resûlullah (s.a.v.) hayattayken onun karşısında

(1) Hucurât, 2.

(2) Buhârî, 7302.

durdukları gibi durmalıdır. Onlar Resûlullah’a (s.a.v) gözlerini doğrudan dikmezlerdi. Gözlerini eğerek sürekli olmaksızın bakarlardı. Bu sebeple Amr b. Âs, vefat ettiğinde şöyle demişti: “Ondan daha çok sevdiğim ve gözümde daha kıymetli biri olmadı. Saygımdan dolayı ona doyasıya bakmaya gücüm yetmezdi. Sorsalar onu betimleyemem. Çünkü ona rahatça hiç bakmadım.”⁽¹⁾

9. Huzurundayken söylenecek şeylere gelince; öncelikle selâm verilir. Ziyaretçi “esselâmu aleyke eyyühe’n-nebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtüh” der. Sonra salât u selâmların en güzel ve tamı olan İbrahimî salâtı okur. Sonra tebliğ ettiğine dair tanıklıkta bulunur. Çünkü biz onun, “*Tebliğ ettim mi?*” sorusuyla muhatap aldığı ümmetiyiz. Ümmeti “evet” diye cevap vermiş, o da “*Allah’ım, şahit ol*” demiştir. Biz de yanına gittiğimizde şahitliğimizi dile getirir ve şöyle deriz: Senin tebliğ ettiğine, nasihat ettiğine ve üzerine düşeni yaptığına şahidiz. Allah bir peygamberi, ümmeti için ve bir elçiyi elçiliği için mükâfatlandırdıklarının en hayırlısıyla seni mükâfatlandırınsın.

Böylece ziyaretçinin ziyaret ettiği kişi için yerine getirdiği şeyleri yapmış olursun. Sonra sağa doğru bir adım atıp Hz. Ebû Bekir’e (r.a.) selâm verirsin: “Esselâmu aleyke yâ Ebâ Bekr ve rahmetullâhi ve berekâtüh. Allah senden razı olsun ve seni razı kılsın. Muhammed (s.a.v.) ümmeti için seni, salih kullarını mükâfatlandırdıklarının en hayırlısıyla mükâfatlandırınsın.”

(1) Müslim, 121.

Sonra sağa doğru bir adım daha atar ve Hz. Ömer’e (r.a.) selâm verirsin: “Esselâmü aleyke yâ Umeru’bnü’l-Hattâb ve rahmetullâhi ve berekâtüh. Allah senden razı olsun ve seni razı kılsın. Muhammed (s.a.v.) ümmeti için seni, salih kullarını mükâfatlandırdıklarının en hayırlısıyla mükâfatlandırınsın.” Sonra sükûnet ve sessizlik içinde, önünde bulunanlara nazik davranarak ziyaret mahallinden ayrılırsın.

İsteklerin ve ihtiyaçların için genel anlamda yapacağın duaya gelince; bunları kendinden istekte bulunanın yakınında olan, dua edene icabet eden Rabbine arz et ki, o -hükümrânlık tahtında yüce olan o zât- şöyle buyurmaktadır: **“Kullarım (Habibim) sana beni sorunca (haber ver ki) işte ben muhakkak yakınımdır. Bana dua edince ben o dua edenin davetine icabet ederim”⁽¹⁾, “Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin. Size icabet (ve duanızı kabul) edeyim.”⁽²⁾**

Bil ki Allah’a en yakın olacağın yer, Mescid-i Nebevî’deki herhangi bir yerde, özellikle de Ravza bölgesinde namaz kıldığın yerdir. Zira kulun Rabbine en yakın olduğu hâl secde hâlidir. Ziyaret durumu ise dua vakitlerinden biri değildir, kabir de dua mekânlarından biri değildir.

Öte yandan günahlarını, yanlışlarını ve taksiratını Allah’ın güzel örtüsüne sığınarak saklaman, Peygamber’inin huzurunda onlarla kendini küçük düşürmemen ve onları açığa vurmaman

(1) Bakara, 186.

(2) Mü’min, 60.

gerekir. Tövbemizi ve istiğfarımızı sadece Rabbimizin mağfiret sahasında açarız. Zira o şöyle buyurmuştur: **“Ey kendilerinin aleyhinde (günahta) haddi aşan kullarım, Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki o çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir.”**⁽¹⁾ **“Rabbiniz kendi üzerine (şu rahmeti) yazdı: İçinizden kim bilmeyerek bir fenalık yapıp da sonra arkasından tövbe etmiş ve düzelmiş ise şüphesiz ki o, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.”**⁽²⁾ **“Şüphesiz ki ben tövbe edip inanan ve salih ameller işleyen, sonra da doğru yol üzere devam eden kimse için son derece affediciyim.”**⁽³⁾

Dolayısıyla af ve bağışlamayı ondan başka birinden dilememiz veya başkasına tövbe sunmamız doğru olmaz. Bağışlayıcı ve rahmet sahibi olan odur, affedici ve tövbeyi kabul edici olan odur; yüce, aziz ve münezzeh olan odur.

10. Ziyaret mahallinde çok uzun durmamak gerekir. Zira arkanda, kalpleri senin duyduğun özlem gibi özlemle, senin duyduğun muhabbet gibi muhabbetle dolu kardeşlerin beklemektedir. Yapılması gereken selâm ve salâtı bitirdikten sonra uzunca durarak kendini onlara tercih etmemendir. Sahabe-i kiram, Hz. Peygamber’in huzurunda süreyi uzatmadan ve bıktırmadan bulunurlardı.

(1) Zümer, 53.

(2) En’âm, 54.

(3) Tâhâ, 82.

İbn Ömer (r.anhüm) bir yolculuktan döndüğünde kabre gelir ve “esselâmu aleyke yâ resûlallâh, esselâmu aleyke yâ Ebâ Bekr, esselâmu aleyke yâ ebetâh [babacığım]” derdi.⁽¹⁾ Başka bir rivayette “ve kabre dokunmazdı” ifadesi de bulunmaktadır.⁽²⁾ İmam Mâlik kabrin yanında duran kişi için şöyle demiştir: “Kabre yapışmaz, dokunmaz ve kabrin yanında uzun kalmaz.”⁽³⁾ İmam Ahmed, “İlim ehli kabre dokunmazdı” demiştir.⁽⁴⁾

11. Aynı günde ziyaret tekrarlanmamalıdır. Ziyaret, ilk gelindiğinde ve ayrılırken olur. Tekrar tekrar ziyaret ise izdihama sebep olur ve fazîletli bir mekânda, fazîletli salih amellerin ecrini azaltır. Orası Mescid-i Nebevî’dir, mübarek Ravza’dır ve orada ziyaretçinin çokça namaz kılarak ecrini artırma peşinde olması gerekir. Zira Resûlullah (s.a.v.) şöyle demiştir: *“Benim bu mescidimde kılınan namaz, Mescid-i Haram müstesna olmak üzere başka yerlerde kılınan bin namazdan daha hayırlıdır.”*⁽⁵⁾

İmam Mâlik’e, “Medine ahalisinden bazıları yolculuğa çıkma veya yolculuktan dönme gibi bir durum olmamasına rağmen her gün bir veya daha fazla sefer Resûlullah’ın kabrini ziyaret ederler. Yahut haftada bir kez veya birkaç gün bir, iki

(1) Musannefü Abdirrezzâk, 6724; Musannefü İbni Ebî Şeybe, 11793; Beyhakî, es-Sünenü’l-Kübrâ, 5/402.

(2) Beyhakî, Şu‘abu’l-Îmân, 4150.

(3) eş-Şifâ, 2/206.

(4) el-İnsâf, 4/53.

(5) Buhârî, 1190; Müslim, 1394.

veya daha fazla sefer kabrin yanında durur, selâm verir ve bir saat kadar dua ederler” denilince İmam Mâlik şöyle karşılık verdi:

“Diyarımızdaki fıkıh ehlinden kimsenin böyle bir şey yaptığını duymadım. Yapılmaması, yapılmasından daha yaygındır. Bu ümmetin önce yaşayanları salih ise arkadan gelenler salih olabilir. Ümmetin ilklerinin ve öncülerinin böyle bir şey yaptığını duymadım. Yolculuktan dönen veya yolculuğa çıkacak olan dışında birinin bunu yapması mekruhtur.”⁽¹⁾

12. Peygamberimiz’e (s.a.v.) hitap ederken edepli olmak gerekir. Bu hususta gözetilmesi gereken şeylerden biri de şudur; Allah’ın kullarından hiç kimseyi doğru olmayan şeylerle onu vasfetmemelidir. Nitekim Resûlullah kendisi hakkında “ey darda kalmışların imdadına koşan” ve “hataları bağışlayan” gibi ifadelerin söylenmesini kerih görmüş ve yasaklamıştır. Anam babam ona feda olsun, şöyle demiştir: “*Hıristiyanların Meryem’in oğlunu övdükleri gibi beni övmeyin. Ben sadece Allah’ın kuluyum. Benim için ‘onun kulu ve elçisidir’, deyin.*”⁽²⁾ buyurmuştur.

Bir seferinde birisi ona, “Allah’ın ve senin dilediğiniz olur” dediğinde Resûlullah (s.a.v.), “*Beni Allah’a denk mi tuttun? Sadece Allah’ın dilediği olur, de*” buyurdu.⁽³⁾

(1) eş-Şifâ, 2/205.

(2) Buhârî, 3445.

(3) Müsned-i Ahmed, 2561, 3247; Nesâî, es-Sünenü’l-Kübrâ, 10759.

13. Resûlullah (s.a.v.) hakkında, onun yasakladığı ve sakındırdığı şeyleri ona rağmen yapmamak gerekir. Resûlullah (s.a.v.), Allah’a mahsus bir ibadeti Allah’tan başkasına yöneltmeyi yasaklamıştır. Onun ve ondan önceki peygamberlerin ümmetlerine mesajı: **“Ey kavmim, Allah’a kulluk edin. Sizin ondan başka hiçbir tanrınız yoktur.”**⁽¹⁾ demek olmuştur. Dua, Allah’a ibadet kabilindendir. Bu sebeple duayı sadece Rabbimiz olan Allah’a yöneltiriz. O bize şöyle demiştir: **“Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin. Size icabet (ve duanızı kabul) edeyim. Çünkü bana ibadetten büyüklük taslay(ıp uzaklaş)anlar hor ve hakir olarak cehenneme gireceklerdir.”**⁽²⁾ Bak ki Rabbimiz, bize nasıl kendisine dua etmemizi emrediyor ve duaya icabet edeceğini vaat ediyor. Duayı ibadet olarak isimlendirip **“bana ibadetten büyüklük taslayanlar”** buyuruyor.

Allah’tan başkasına -velev ki en fazîletli peygamberi veya en yüce meleği olsun- ibadet yöneltmek gibi Resûlullah’ın (s.a.v.) sakındırdığı ve yasakladığı şeyleri onun huzurunda yapmak, Resûlullah’a (s.a.v.) rağmen bir şey yapmak babındandır.

14. Hz. Peygamber’in kabrinin etrafında ilmin azlığıyla birlikte duyguların baskın olduğu bazı yanlış davranışlar görebilirsin. Böyle bir durumu şeytanın fırsat bilmesinden ve içine kibir, başkalarını küçük görme, kendini onlardan

(1) Hûd, 84.

(2) Mü’min, 60.

üstün hissetme duyguları üflemesinden korkmalıdır. Bu rahatlık, insandan desteğin çekilmesine, kendi nefsiyle ve bilgisiyle başbaşa bırakılmasına sebep olabilir. Bu sebeple ârif olan, en doğru olana iletilmenin Allah'ın ikramı olduğunu hissetmelidir. Ülkesinden çıkıp bulundukları yere gelmelerine sebep olan tek şey peygamberlerine duydukları sevgi olan kardeşlerine merhametle ve yumuşaklıkla bakması gerektiğini unutmamalıdır. Onlar bazı davranışlarda hatalı olsalar da sevgiyi ve merhameti hak eden kişilerdir. Zira Resûlullah'ın manevî huzuruna gelmişlerdir. Resûlullah (s.a.v.) ise “*Uzaktan gelenleri benim ağırladığım gibi ağırlayın*” buyurmuştur.⁽¹⁾ Bu sebeple kendilerine sevgiyle muamele edilir. Mümkünse bilmedikleri yumuşaklıkla öğretilir. Haklarında Resûlullah'ın (s.a.v.) vasiyeti, İslâm'ın ve kardeşliğin hakkı gözetilir. Rabbanî imam Zehebî'nin şu sözü ne kadar incedir: “Onu ziyaret edip ziyaret adabına aykırı davranan veya kabre secde eden veya meşru olmayan bir şey yapan kişi, hem güzel hem kötü bir şey yapmıştır. O kimseye ziyaretin âdâbı yumuşaklıkla öğretilir. Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir. Müslüman'ın mukaddes kabri ziyaret esnasında duygulanıp sesini yükseltmesi, duvarları öpmesi, çokça ağlaması ancak ve ancak Allah'a ile Resûlü'ne olan muhabbetinin ziyade olmasındandır. Onun bu sevgisi bir çeşit ölçüdür; cennet ehliyle cehennem ehlini birbirinden ayıran şeydir.”⁽²⁾

(1) Buhârî, 3053.

(2) Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ, 4/484.

Sana göre yasak olan şey başkasına göre bir çeşit mecaz ve esneklik alanı olabilir. İmam Ahmed’in oğlu Abdullah şöyle demiştir: “Babama, Allah azze ve celleye yakınlaşmak isteğiyle Resûlullah’ın minberine el sürüp bununla teberrük eden, onu öpen, kabre de bunları veya benzerlerini yapan kişinin durumunu sordum, ‘Beis yoktur’ dedi.”⁽¹⁾

15. Peygamberimiz’in (s.a.v.) kabrini ziyaret etmek en fazîletli, en güzel ve en temiz hissiyatı harekete geçirir. Resûlullah’a (s.a.v.) beslenen sevgi hissiyatını coşturur. Bu hissiyat, onunla cennette birlikte olmak için kendisi aracılığıyla Rabbimizden istekte bulunduğumuz en büyük şeylerden biridir. Nitekim Enes’in (r.a.) hadisinde geçtiği gibi onunla birlikte olmak arzusunda olan bir bedevî gelmiş ve şöyle demiştir: ‘Ey Allah’ın Resulü, kıyamet ne zaman kopacak?’ O sırada namaz için kamet getirildi. Resûlullah (s.a.v.) namaza kalktı. Namazını bitirdiğinde ‘*Kıyamet hakkında soru soran nerede?*’ buyurdu. Bedevî, ‘Benim, ey Allah’ın Resûlü’ dedi. Resûlullah (s.a.v.), ‘*Kıyamet için ne hazırladın?*’ diye sordu. Bedevî ‘Namaz ve oruç cinsinden büyük bir amel hazırlamadım ama ben Allah’ı ve Resûlünü seviyorum’ dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.), ‘*Kişi sevdiğiyle beraberdir*’ buyurdu. Enes (r.a.) şöyle diyor: Müslümanların İslâm’dan sonra herhangi bir şeye bu söze sevindikleri kadar sevindiklerini görmedim.”⁽²⁾

(1) Abdullah b. el-İmâm Ahmed, *el-İlel ve Ma’rifeti’r-Ricâl*, 3243.

(2) *Müsned-i Ahmed*, 12013.

Yeryüzünün yollarını aşıp gelen bu insanların sevincini çok zaman yaşamışımıdır. Buluşmanın neşesini, ortamdaki korkuyla karışık saygıyı, ona yakınlığın hissedilmesiyle kalplerden taştan sevgi nehrini izlerken onların görüntüleri çok hoş gelmiştir bana.

Fas taraflarından gelen sevgi dolu, heybetin etkisine kapılmış o yaşlı adamı hâlâ hatırlıyorum. Mescide genişletmelerin yapıldığı taraftan girmiş, ne yapacağını bilmez haldeydi. Karşı karşıya geldik. Onun karşısında bulunmak Allah'ın bana takdir ettiği bir muvaffakiyetti. Bana yöneldi ve Resûlullah'ın kabrine nasıl ulaşabileceğini sordu. Mescide genişletmelerin yapıldığı alandan girmişti ve bu sebeple hangi tarafta bulunduğunu, nasıl gideceğini kestiremiyordu. Üzerindeki telaşı, duyduğu saygıyı ve sevgiyi hatırlıyorum. Hep gerçekleşmesini istediği dileğine, özlem duyduğu toprak parçasına vuslatının yaklaşmış olması sebebiyle duyduğu iştiağı ifade eder şekilde, hiçbir özel çaba ve yapmacıklık olmayan bir ifadeyle şunları söyledi: “Sadece oraya varıp durmak istiyorum. Sonrasında ölsem de olur.”

Bir sevgi, telaş ve korkuyla karışık saygı sahnesiydi bu. İçimde iz bırakan bir sahne. O sırada Resûlullah'ın (s.a.v.) misafirine hizmet etmenin yapabileceğim en güzel şey olacağını düşündüm. İşimi bir kenara bıraktım ve onunla gittim. Resûlullah'ı (s.a.v.) ziyaret için duyulan sevgi ve hasret sahnesini doya doya izlemek istiyordum. Onunla birlikte yürüdüm, sonunda mukaddes kabrin yanında durduk. Adeta

sevgi gemisi Cûdî'sine oturdu, özlem kuşu konacağı yeri buldu. Ümmetine karşı müşfik ve merhametle dolu Peygamber'in onu böyle seveni nasıl karşılayacağını, böyle geleni nasıl kabul edeceğini hayal ettim.

Allah ve Resûlü'nün sevgisiyle mamur olan kalplere ne mutlu. Allah'ı ve Resûlü'nü her şeyden daha fazla seven kalplere ne mutlu.

MUKADDES KABİR ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

1. Peygamberimiz'in kabri, dünya üzerinde bir peygambere ait olduğu kesin olarak bilinen tek kabirdir. Peygamberimiz'e aidiyeti, hiç şüphe barındırmayacak bir kesinlikle sabittir. Bunun dışında peygamberlere ait olduğu söylenen kabirlerin -Halil İbrahim'in (a.s.) kabri dışında- gerçekte karşılığı yoktur. Hz. İbrahim'in kabrinin de hangi bölgede bulunduğu bilinmektedir fakat tam olarak nerede olduğu kesin değildir.⁽¹⁾ Dolayısıyla Onun (s.a.v.) kabrinin kalıp diğer peygamberlerin kabrinin silinmesi, adeta kendisinden önceki şariatların hükmünün kaldırılıp onun şariatının kalıcı olmasına işaretler.

2. Mescid-i Nebevî'nin ve mukaddes hücre-i nebeviyenin tarihini gözden geçirdiğimizde, mescidin başına korkunç olayların geldiğini görürüz. En meşhur olay, Harre Vakası'nda Medine'nin mübah kılınması ve Mescid-i Nebevî'de namazın eda edilmemesi olayıdır. (H. 64). Mescid-i Nebevî'de (M: 654 ve 887) senelerinde meydana gelen yangınlar da yine bu olaylar arasındadır. Yangın sebebiyle Hücre-i Nebeviye'nin tavanında mukaddes kabrin üstüne çöküntü meydana gelmiştir. Duvarlar

(1) İktizâü's-Sırâti'l-Müstakîm, 2/165.

yıkıldıktan sonra hücreye giren Semhûdî bu çöküşün geride bıraktıklarını anlatmış, hücrenin içindeki yığının bir insan boyu yüksekliğinde olduğunu belirtmiştir. Yığında hücrenin tavanıyla birlikte mescidin tavanının enkazı ve yanmış tahtalar bulunmaktaydı.

Hücrenin maruz kaldığı bir başka şey, yöneticilerin hücredeki kıymetli eşyalara ve hediyelere gece baskınıyla el koyması idi. Medine valisi Cemmâz b. Hibetullah b. el-Hüseyn'in hücreye sunulan hediyelere el koymak üzere gerçekleştirdiği gece baskın (H. 811/M. 1408) bunlardan biridir. Hücrenin etrafındaki maksûreye ziyaretçiler tarafından hediyeler bırakılırdı. Zira hücrenin hem kendi dört duvarının hem de dıştaki beşgen duvarının tamamen kapalı olduğu malumdur. Vali Gureyr b. Heyâzi'in (H. 824/M. 1421), vali Berğûs b. Buteyr'in (H. 860/M. 1455) yılındaki baskınlarını ve daha başka baskınları bu kısımda zikretmek gerekir.⁽¹⁾

Bu olaylar aynı zamanda Resûlullah'ın (s.a.v.) diri ve ölü hâlinde beşeriyetini vurgulayan göstergelerdir. “*Ben Allah'ın Resûlü bir beşerden başkası mıyım ki?*”⁽²⁾ Peygamberimiz (s.a.v.) hayatında insanların maruz kaldığı şeylere maruz kalıyordu. Baş yarılmış, Uhud gazvesinde dişi kırılmış ve

(1) Bu ve benzeri olaylar *et-Tuhfetü'l-Latîfe*, *Vefâü'l-Vefâ* gibi Medine tarihiyle ilgili kitaplarda zikredilmektedir. Ben Dr. Fehd el-Vehbî'nin bu olaylarla ilgili derlemesinden istifade ettim.

(2) İsrâ, 93.

yüzünden kanlar akmıştı.⁽¹⁾ Bir seferinde atından düşmüş ve bacağı zedelenmişti. Bu sebeple bir müddet oturarak namaz kılmıştı.⁽²⁾

Nitekim vefatından sonra da öyle olmuştur. Onun kabri, nitelikleri ve hükümleri bakımından diğer kabirler gibidir. İstisna kılınan birtakım hususlar vardır. Fakat bunların da etrafına etkisi yoktur. Doğal olaylar başka yerlerde geçerli olduğu şekilde orada da geçerlidir. Mesela duvar güçsüzleştiyse yıkılır. Etrafındaki mescidin tavanı yanıyorsa kabri örten tavan da yanar. Üstteki tavan çöktüyse onun altında yer alan tavan da çöker.

Kubbesi havanın etkilerine açıktır. Bu sebeple çatlamış ve yarılmış olduğu görülünce restore edilmiştir.

Bunların hepsi insanlığa mesajlar vermektedir. Bu kıymetli Peygamber (s.a.v.) haberi ulaştıran bir elçidir; kendisine kulluk edilmeyen bir kuldur. Kendisine veya başkasına zarar gelmesini engelleyebileceğini hiçbir zaman iddia etmemiştir. **“De ki: Ben kendim için Allah’ın dilediğinden başka ne bir faide(yi celp etme)ye ne de bir zarar(ı savmay)a muktedir olabilirim. Eğer ben gaybı bilseydim elbet daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir fenalık da dokunmazdı. Ben iman edecek herhangi bir kavme (başlarına gelecek)**

(1) Buhârî, 2911; Müslim, 1790.

(2) Buhârî, 689; Müslim, 411.

azabın habercisi, (cennetin) müjdecisi) olmaktan başka (bir şey) değilim.”⁽¹⁾

Elçilerin en şerefli ve peygamberlerin en fazîletlisinin hayatında ve öldükten sonra durumu bu ise salihlerin kabirleri, evliyanın mezarları ve makamlarıyla ilgili gerçekleşen yanlış inanışlara ve bid’at davranışlara ne demeli?

Yukarıda anlatılan olaylar, peygamberlerin beşer olduklarını gösteren apaçık mesajlardır. Asıl olan, yaşarken kendilerinin ve vefat ettikten sonra kabirlerinin, başkalarının başına gelebilecek şeylere maruz kalmasıdır.

Şu hâlde, onlar hakkında inançlarda haddi aşmamalı; Rabbe has olan özelliklerin onlar için geçerli olduğuna inanarak aşırılığa düşmemelidir. Ziyaret esnasındaki davranışlarda şeriatın izin vermediği şeylere tevessül etmemeli; sünnet-i seniyyede yeri olmayan bid’atler üretilmemelidir.

3. Mescid-i Nebvî’yi ve Peygamber evini görüp nasıl olduğunu, Mustafâ’nın (s.a.v.) içinde nasıl yaşadığını zihinde canlandırmaya çalışmalıdır. Şu kabir-i nebevînin maksûresi içinde kuşatılmış olan yer, Peygamber aleyhisselâmın Medine’de geçen hayatı boyunca içinde yaşadığı evdir. Hatta bu gördüğün alan, evin alanından daha büyüktür. Şu tavan, o evin tavanından daha yüksektir. Bana göre ziyaretçi, mekânı aslî vaziyeti üzere zihinde canlandırmaya çalışmalıdır. Bu, onun hayatla ilgili uzun emellerin çoğunu kısaltacaktır.

(1) A’râf, 188.

Bunu böyle yapmaya çalışmak, insanlara Allah'ın, Resûlü (s.a.v.) için dünyada neye razı olduğunu öğretir. Hücreleri önlerinde görürken Medine ahalisinin, Resûlullah'ın hücrelerinde okuduğu şey de buydu. Hücreler adeta hâl diliyle Resûlullah'ın (s.a.v.) dünyadan nasibinin ne olduğunu, dünyalık olarak ne ile yetindiğini ve ona neyin yettiğini öğüt verir gibi anlatıyordu.

Bu sebeple mü'minlerin annelerine ait hücreler yıkıldığında Saîd b. el-Müseyyeb şöyle demiştir: “Vallahi gönül isterdi ki hücreleri olduğu gibi bıraksalardı. Medine’de bir genç yetişse yahut ufuklardan bir yabancı gelse ve Resûlullah'ın (s.a.v.) yaşarken ne ile yetindiğini görseydi. Hücreler lisân-ı hâllerleriyle konuşarak insanların çokluk istemesine mani olsaydı yahut çoklukla övünme isteğini azaltsaydı.”⁽¹⁾

Ebû Ümâme b. Sehl b. Huneyf şöyle demiştir: “Keşke bu hücreler bırakılsaydı, yıkılmasaydı da insanlar binalar yapmaktan geri dursaydı. Allah'ın, dünya hazineleri elinde olmasına rağmen Resûlü için neden hoşnut olduğunu görseydiler.”⁽²⁾

Peygamberimiz'in kabrini ve mescidini ziyaret eden, bu bahsedilen şeylere tanıklık eder ve onun hayatına dair izler ve görür. Mesela maksûre alanı, küçüklüğüne rağmen Hz. Peygamber'in ve Hz. Fâtıma'nın evlerini kapsamaktadır.

(1) Kaynak yukarıda verilmiştir.

(2) *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 1/388, 8/134; *el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûki ve'l-Ümem*, 6/283-284.

Eski mescidin sütunları, Resûlullah (s.a.v.) inşa ettiğinde mescidin direkleri olarak vazife gören hurma gövdelerinin yerinde bulunmaktadır. Mescidin boyutları ve yüksekliği, direkleriyle sınırlıdır. Bütün bunlar Resûlullah'ın içinde bulunduğu şartları, yaşamındaki ahvalini ve nasıl bir hayat sürdüğünü hatırlatmaktadır.

4. Mukaddes kabriziyaretedenkişi, Allah'ın, Peygamber'inin duasına icabet ettiği sahneyi görür. Peygamberimiz (s.a.v.), “Allah'ım, kabrimi tapılan bir put kılma” diye dua etmişti.⁽¹⁾ İşte bu dua bereketiyle onun mukaddes kabri öyle bir korumayla korundu, öyle bir ayrılmayla ayrıldı ki ona hiçbir el uzanamaz, hiçbir bakış atılamaz. Çünkü kabir hiçbir kapısı, penceresi veya açıklığı olmayan iki tam kapalı duvar tarafından ayrılmaktadır. Ardından bütün bunları ayıran maksûre gelmektedir. Bu şekilde kabrin kutsiyeti, yeri ve değeri olabilecek en iyi şekilde korunmuştur.

5. Ömer b. Abdülaziz'in (r.a.) mukaddes kabri çerçeveye alması, koruması ve tam olarak ayırması, Medine'nin âlimlerinin ve fakihlerinin gözünün önünde gerçekleşmiştir. İmam Mâlik, bu insanların icmâlarını, sahabe çocukları ve takipçileri olmaları sebebiyle delil kabul etmiştir. Bu âlimler ve fakihler topluluğunun içinde Saîd b. el-Müseyyeb, Urve b. Zübeyr, Kâsım b. Muhammed b. Ebî Bekr, Hârice b. Zeyd, Süleyman b. Yesâr, Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, Ebân

(1) Kaynak yukarıda verilmiştir.

b. Osman, Sâlim b. Abdullah b. Ömer gibi isimler ve daha başkaları bulunmaktadır.

Ömer b. Abdülaziz, kendisine hidayet bahşedilmiş bir âlim yöneticidir. İbn Sîrin'e 'Tılâ'nın⁽¹⁾ hükmü sorulduğunda, "Adaletin imamı Ömer b. Abdülaziz onu yasaklamıştır" şeklinde cevap vermiştir.⁽²⁾

Ayrıca Ömer b. Abdülaziz, kabrin etrafını çevirdikten sonra halife olmuştur. Bütün devlet işlerinde nihâî sözü söyleyen kişi haline gelmiştir. Şayet mukaddes kabir ile ilgili yaptığı şeyde tereddüdü olsaydı onu eski haline çevirirdi. Nitekim Emevîler'in yaptığı birçok haksızlığı bu şekilde gidermiştir.

Medine'de ve başka yerlerdeki Zührî, Rabîâtü'r-Re'y, İbn Ebî Zi'b gibi âlimler, İmam Ebû Hanife, İmam Mâlik b. Enes, İmam Şâfiî, İmam Ahmed ve onlardan sonra gelenler Ömer b. Abdülaziz'in yaptığını kabul edegelmişlerdir. Onun yaptığını kınamamışlar veya değiştirme gayreti göstermemişlerdir.

Burada isimleri sayılan imamların hepsinin bir yanlıştâ uzlaşması mümkün değildir. Muhammed (s.a.v.) ümmetinin, Allah için güçlü bir delille öne çıkan birinden uzak durması mümkün değildir. Bütün bunlar, Ömer b. Abdülaziz'in yaptığının doğruluğuna delildir. Çünkü kabirlerle mescidin

(1) Üzüm suyunun pişmiş hâline denir. Bazı Araplar içkiye de tılâ derler. Bkz. *Lisânü'l-Arab*, 15/11.

(2) *Hılyetü'l-Evliyâ*, 5/257.

ayrıştırılması, onun icraatıyla gerçekleşmiştir. Bu sebeple kabir ortamını mescidin dışına çıkarmaya yönelik ileri asırlarda yapılan çağrılar, İslâm'ın geçmiş yüz yıllarında birbirini takip eden âlim nesillerine suizan beslemek hükmündedir ve bunların hiçbirine itibar edilmez. Bu, Resûlullah'ın (s.a.v.) “*Allah'ım, kabrimi tapılan bir puta çevirme*” duasının icabet edilmemiş bir dua olup, bu duayı rivayet eden hadis âlimlerinin duanın anlamını idrak edemediğini zannetmek olur ki, büyük bir gaflettir. Oysa İbn Kayyım'im Nûniyye'sinde şöyle dediğini görüyoruz:

Âlemlerin Rabbi icabet etti onun duasına

Ve kuşattı onu, üç duvarla

Böylesi çağrılar Müslümanlar'ın tertemiz duygularını istismar etmekten başka bir şey değildir. Müslümanların birliğine zarar veren ama faydası olmayan, ayrıştıran ama bir araya getirmeyen bir şamataya sebep olmaktadır. **“Kime hikmet verilirse muhakkak ki ona çok hayır verilmiştir.”⁽¹⁾** ayeti mucebince selef-i sâlihinin hikmetle ve isabetle yaptıklarını geçersiz sayma girişimidir.

6. Mescid-i Nebvî'yi ziyaret edip kabrin önünde duran ve peygamber evlerinin tarihinden haberdar olan kişi için Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kabrinin mescide konulmadığı, mescidin dışında, evinde bulunduğu açık hâle gelir. Aynı

(1) Bakara, 269.

şekilde mescidin kabrin üzerine inşa edilmediği de açıktır. Zira Resûlullah (s.a.v.) mescidi yaşarken inşa etmiştir. Bu sebeple mübarek mekânın önünde duran, Hafsa binti Ömer'in (r.a.) evinin olduğu yerde durmuş olur. Önünde Peygamberimiz'in ve iki dostunun, Hz. Âişe'nin evindeki kabirleri bulunmaktadır.

(Maksûrenin batı yönünden görünüşü.)

Ev, mescide istisnâ bir durum sebebiyle dâhil olmuştur. Zira hiçbirinin yerini değiştirmek mümkün değildir. Ne mescit ne de kabir taşınabilir. Çünkü bunların her biri tevkîfidir. (Yerlerinin tespiti Peygamberimiz'in uygulamasına dayanır.) Bu sebeple mescit eve dâhil olmuştur.

Tâbiîn fakihleri -ki Ömer b. Abdülaziz onlardan biridir- kabirleri kapalı duvarlarla mescitten tam olarak ayırma işini kusursuz yapmıştır. Bu sebeple mevcut durumun, Peygamber aleyhisselâmın ömrünün son beş gününde tekrarladığı ifadeleri içeren sahih, sarîh ve muhkem hadisleri reddetmek için delil olarak kullanılması doğru olmaz. Resûlullah (s.a.v.) ölüm sekeratıyla pençeleşirken aynı ifadeleri vurgulayarak tekrarlamıştır. Hz. Âişe (r.â.) anlatıyor: “Ölüm hastalığı geldiğinde Resûlullah yüzünü bir örtüyle örtmeye, örtüden sıkıldığında yüzünü açmaya başladı. Bu hâldeyken şöyle diyordu: ‘Allah Yahudi ve Hristiyanlar’a lanet etsin. Çünkü onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit hâline getirdiler.’ Böyle diyerek onların yaptığı şeyi yapmaktan ümmetini sakındırıyordu.”⁽¹⁾

Peygamberimiz'in (s.a.v.) mescidinin ve kabrinin durumuyla ilgili çevre şartları sebebiyle oluşan bir durum delil gösterilerek, bu kadar açık ve muhkem olan bir nass reddedilemez.

(1) Buhârî, 435.

7. Peygamberimiz (s.a.v.) diğer kabirlerle aynı nitelikte, mütevazı bir kabre defnedilmiştir. Peygamberimiz'in ve iki dostunun kabirlerine bakılacak olsa ayrıştıkları bir husus görülmez. Hakeza üç kabir Bakî' mezarlığında olsa diğer kabirlerden ayrıştıkları bir nitelik görülmezdi.

Resûlullah (s.a.v.) ashâbıyla birlikte, kendisini onlardan ayrıştıracak bir işaret olmaksızın yaşamıştı. Öyle ki tanımayan biri "Abdûlmuttalib'in oğlu hanginiz?" diye sorardı. Aynı şekilde vefatından sonra kabrinde de onu ayırt eden bir işaret yoktur.

Şimdi bir yandan Resûlullah'ın kabrini, bir yandan da o yüksek ziyaretgâhları, mimarisi ve gösterişiyle, süslemesi ve işlemesiyle saraylara benzeyen kabirleri düşünün.

Allah Teâlâ, Peygamber'inin mütevazı ve ona kulluk eden hâlinden hoşnut olmuştur. Şayet kabirleri inşa edip yükseltmede herhangi birisi için bir ayrıcalık olsaydı bu ayrıcalığı elbette Âdemoğullarının efendisi Hz. Muhammed (s.a.v.) herkesten önce hak ederdi. Ama o, görünüşünde ve niteliklerinde diğer Müslümanların kabirlerinden hiçbir farkı olmayan bir kabre defnedildi. O (s.a.v.), hayatında ve vefatında, evinde ve kabrinde tevazuu tahakkuk ettirdi. Adeta bütün bunlarla Allah'ın ona peygamber kral olmakla peygamber kul olmak arasında tercih hakkı verdiğiinde kul peygamber olmayı tercih ettiğinin⁽¹⁾ altını kalın çizgilerle belirtmiş oldu.

(1) *Müsned-i Ahmed*, 7160; *Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ*; 6710; *Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr*, 10686.

8. Mukaddes kabir, Hz. Peygamber'in kabridir. Mukaddes, temiz ve münezzeh anlamına gelir. Allah Teâlâ, Hz. Mûsâ'nın dilinden şöyle buyurmuştur: **“Ey kavmim, Allah'ın size takdir ettiği mukaddes yere girin.”**⁽¹⁾ İbn Kuteybe, mukaddes kelimesiyle “bereketlendirilerek arındırılmış olan” manasının kastedildiğini söylemiştir.⁽²⁾

Garîbeyn adlı eserinde Herevî, mukaddes kelimesinin “arınmış” anlamına geldiğini söylemektedir. Hadiste *“Zayıfı için güçlüsünden alınmayan topluluk mukaddes olmasın”* buyrulmaktadır.⁽³⁾ Herevî buradaki “Mukaddes olmasın” ifadesiyle “Allah onları arındırmassın” anlamının kastedildiğini ifade eder.⁽⁴⁾

Bu anlamın benzeri Allah Teâlâ'nın Mûsâ'ya (a.s.), **“Sen mukaddes vadide, Tuvâ'dasın”**⁽⁵⁾ şeklindeki hitabındadır. Allah Teââ, Mûsâ'ya vahyin indiği vadiyi mukaddes yani arınmış, mübarek vadi olarak isimlendirmiştir.

Vadi böyleyse Resûlullah'ın (s.a.v.) evi, Allah'ın kendisinden kırı giderdiği ve tertemiz kıldığı, Cebrâîl'in Yüce Mevlâ'dan vahiy getirdiği ev nasıl olur?

(1) Mâide, 21.

(2) İbni Kuteybe, *Garîbü'l-Kur'ân*, s. 8.

(3) *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, 11230.

(4) *el-Garîbeyn fi'l-Kur'âni ve'l-Hadîs*, 5/1510.

(5) Tâhâ, 12.

Mûsâ'ya (a.s.) ölüm geldiğinde “Allah’tan, onu mukaddes diyara bir taş atımı mesafe kalacak kadar yaklaştırmasını istedi.”⁽¹⁾ Temiz, mübarek diyara yaklaştırılmak istedi.

Şayet Şam toprakları mukaddes diyar ise Medine-i Münevvere nasıl olur? Resûlullah’ın (s.a.v.) dokunulmaz kıldığı haremidir orası. Kat kat bereketli kılınması için dua ettiği, mescidinde kılınan namazın -Mescid-i Haram dışında- diğer mescitlerde kılınan namazlardan bin kat daha hayırlı olduğunu söylediği bu yer mukaddes, münezzeh ve mübarek olmayı daha fazla hak etmez mi? Bu sebeple hücre-i nebeviye, hücre-i mukaddese olarak nitelendirilmiştir.⁽²⁾ Bu sebeple Kabr-i Nebvî mukaddes olmakla, yani arınmış ve mübarek olmakla nitelenir. Nasıl Mekke-i Mükerrerme mukaddes ise Filistin nasıl Arz-ı Mukaddes olmakla niteleniyorsa Medine-i Münevvere de aynen böyle tavsif edilir.

Medine-i Nebeviye mukaddes ise içindeki en mukaddes olan yerler Mescid-i Nebvî, mübarek Ravza-i Mutahhara, Peygamber aleyhisselâmın evleri ve mübarek, mukaddes kabridir.

9. Mescid-i Nebvî’yi ziyaret edip de mescidin kapılarında ve kabr-i mukaddesin etrafında izdihamı her gördüğümde Resûlullah’ın (s.a.v.) şu sözünü hatırlarım: “Müslüman

(1) Buhârî, 1339; Müslim, 2372.

(2) Bkz. Zehebî, Siyerü A’lâmi’n-Nübelâ, 4/484; Şerhu’z-Zerkânî ale’l-Mevâhibi’l-Ledünniyye bi’l-Minehi’l-Muhammediyye, 12/196.

olduğunu söyleyen kaç kişi var, benim için sayın bakalım.”
 Huzeyfe şöyle der: “Bunun üzerine dedik ki: Sayımız altı yüz ile yedi yüz arasında olduğu hâlde bizim için endişeleniyor musun yâ Resûlallah?”⁽¹⁾

Müslümanlar’ın tarihindeki ilk nüfus sayımının sonucu böyleydi. Sahabe (r.a.), bu haberi şaşkınlıkla aktarıyordu. Zira altı yüz ile yedi yüz arasında bir sayıya ulaştıklarına göre az olmaktan çıkmışlardı. Artık çoktular. Kendi kendime diyorum ki “Berrak’ın burada bir gözü olsa da görse.”⁽²⁾

Hepsinin toplandığında içine sığdıkları mescidi görseler. Mescidin şimdiki hâli, onların zamanındaki Medine şehrinden daha büyük. Buna rağmen öyle zamanlar olur ki tıklım tıklım dolar.

Mescid-i Nebvî’nin sadece bir kapısından bir anda binlerce ziyaretçinin girdiğini görseler. Müslümanlar’ın sayısının yedi yüzü çok çok geçtiğini ve iki milyara yaklaştığını, dünya nüfusunun dörtte birini oluşturduklarını, dinlerine tabi olanların sayısının dine karşı savaşanların savaşlarına ve tuzak kuranların tuzaklarına rağmen eksilmeyip arttığını görseler. Allah’ın vadini yerine getirdiğini görseler... “(O, Resûlü’nü),

(1) Müslim, 149.

(2) Bir kasidenin deyim hâline gelmiş ilk beyti. Şiiri esir olarak tutulan bir genç kız, bir çoban aracılığıyla kabilesine göndermiştir. Yukarıda adı anılan Berrak, amcasının oğlunun ismidir. (çev. notu)

sırf o dini her dine galip kılmak için gönderendir, isterse müşrikler hoş görmesin.”⁽¹⁾

Haklarında **“Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmeye yelteniyorlar. Hâlbuki Allah, kendi nurunu tamamlayıcıdır, kâfirler hoş görmese de”⁽²⁾** ayeti inen, bunu yapmak için gayret eden Ebû Cehil, Ümeyye b. Halef, Ukbe b. Ebî Muayt, Huyey b. Ahtab, Abdullah b. Ebî İbni Selûl ve diğer dalâlet otoriteleri ve küfrün önderleri şimdi nerede?

10. Kabr-i nebevîyi ziyaretten insana kalan en önemli ibret ve düşüncelerden biri de peygamber sevgisiyle alâkalı duyguların harekete geçmesi olmalıdır. Bu sevgi olmaksızın iman iyi bir duruma gelemmez. Nitekim hadis-i şerifte; *“Bir insan beni babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe iman etmiş olmaz.”⁽³⁾* buyrulmuştur.

Bu sevgiyi harekete geçirmenin en önemli yollarından biri, Resûlullah’ı (s.a.v.), hayat öyküsünü ve özelliklerini öğrenerek daha çok tanımadır. Onu her tanıyan sever. Görülecektir ki, tanıma arttıkça sevgi de artar.

Onun mescidini ve kabrini ziyaret de böyledir. Sevgilinin diyarının yakınlığı, sevgiyi harekete geçirir, sevgiliye olan özlemi artırır.

(1) Tevbe, 33.

(2) Saf, 8.

(3) Buhârî, 15; Müslim, 44.

Daha iyi bildiğimiz hâlde Necd'e vardığımızda sorduk:

Kısaldı mı yol, yoksa hâlâ çok mu uzundur

Bazı sorular sadece özlemdendir

Ve sadece oyalamadır bazı cevaplar⁽¹⁾

Uzaktakiyle yakındaki bir olmaz, yaklaşanla uzak düşen de bir olmaz. Bu sebeple onun mukaddes kabrini, mescidini ve kendisiyle güzelleşmiş ‘taybe’sini ziyaret ederek peygamber sevgisini harekete geçirmek, bu sevgiyi besleyici niteliktedir. Bu sevgi, bizi Rabbimize bağlayan en güçlü vesilelerden biridir, en büyük sevinç kaynaklarımızdan biridir. Akıbetindeki güzelliği düşünerek ümitvar oluruz. Nitekim sahabe-i kiram hazerâtı, Resûlullah’ın (s.a.v.) “Sevdiğinle berabersin”⁽²⁾ sözüne sevindikleri kadar hiçbir şeye sevinmemişlerdi.

Onun yakınında olmanın ünsiyeti ve sevinci olduğu gibi ondan uzakta olmanın da bir hasreti ve yürek yangını vardır:

Ah bilsem, değişti mi bizden sonra Kubâ

Aynı mı hâlâ Akîk ve sakinleri

Muhammed’in kabrinin taşlarından ayrıldı mı

Fecirle gelen, Kureyşli nur yüzlü adamlar

Muhabbetimin son sınırı onlara, sevgimin özü onlara

(1) *Dîvânü'l-Mutenebbî*, s. 430.

(2) Buhârî, 3688; Müslim, 6239.

İnsanlarda başka şeyler de vardır, bende ise sadece meftun bir gönül onlara⁽¹⁾

Allah'ım, en fazîletli salâtını, selâmını ve bereketini peygamberimiz, sevgilimiz, efendimiz Muhammed'e ve onun ehline, eşlerine ve zürriyetine bahşet. Ona vesileyi ve fazîleti ver. Onu kendisine vadettiğin Makam-ı Mahmûd'a eriştir. Bizim için ona, peygamberlerine ve elçilerine verdiğin en güzel mükâfatı ver.

Allah'ım, biz peygamberine inandık, onu sevdik, görmediğimiz halde ona tâbi olduk. Allah'ım, kıyamet günü bizi onu görmekten mahrum etme. Bizi onun zümresinde haşreyle. Bizi şefaatiyle rızıklandır, kevserine ulaştır. Cennette, firdevs-i âlâda onunla yoldaşlığı ikram eyle. Anne babalarımıza, hocalarımıza ve Müslüman kardeşlerimize bunları nasip eyle.

Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh.

Abdulwahhab Alturairi

02.02.2021

Başakşehir/İstanbul

(1) *el-Eğânî*, 1/41.

İçindekiler

İTHAF	5
ÖNSÖZ	6
ALLAH RESÛLÜNÜN HÂNE-İ SAADETİ.....	8
RESÛLULLAH'IN EVİNDE HAYAT	23
PEYGAMBER HÂNESİNİN SAFÂSİ	28
REFÎK-İ A' LÂ'YA.....	32
KABR-İ ŞERİF	38
ÜÇ KABRİN TAVSÎFİ	49
HÜCRE-İ NEBEVİYENİN TARİHİ	55
KABR-İ NEBEVÎNİN AÇILMASI.....	69
YEŞİL KUBBE	78
RESÛLULLAH'IN KABRİ HAKKINDA BAZI EFSANELER.....	83
PEYGAMBERİMİZ'İN KABRİNE DAİR BAZI DEĞERLENDİRMELER	93
RESÛLULLAH'IN KABRİNE YOLCULUK	98
RESÛLULLAH'IN KABRİNİ ZİYARET ÂDÂBI.....	111
MUKADDES KABİR ÜZERİNE DÜŞÜNCELER.....	128

RESÛLULLAH'IN KABRİ

Elinizdeki kitapla bir yolculuğa çağırıyoruz sizi. Kâbe-i Muazzama'dan sonra yeryüzündeki en faziletli mescidin içinde bulunan Peygamber evine. Çağları aşan Nebvî davete şahitlik eden o mütevazı yapının duvarlarını, çatısını, kapısını gözümüzde canlandırmaya. O kutlu mekânı tanımaya, tarihçesini okumaya ve ziyaret âdâbını gözden geçirmeye çağırıyoruz.

O, öyle bir ev ki Resûlullah'ın (s.a.v.) hayatta iken yuvası, vefatından sonra ebedî istirahatgâhı olmuştur. Onun mübarek bedeni iki aziz dostu ile birlikte orada muhafaza edilmektedir.

Şimdi, satırlardan sadırlara nakşedeceğiniz bir okumaya hazır mısınız? Zihinleriniz özenle seçilen kelimelere, gönülleriniz samimi duygu ve temennilere refakat etmeye hazır mı?

